

**T.C.
KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**MUSTAFA RUHİ ŞİRİN'İN ESERLERİNDE EĞİTSEL
İLETİLER**

**MERAL YATIR
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL**

Kütahya, 2019

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Mustafa Ruhi Őirin’in Eserlerinde Eđitsel İletiler” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dūőecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların “Kaynaklar” bōlümünde gōsterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

26/12/2019

Meral YATIR

Kabul ve Onay

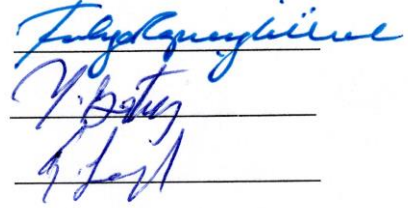
Meral YATIR'ın hazırlamış olduğu “Mustafa Ruhi Şirin'in Eserlerinde Eğitsel İletiler” başlıklı yüksek lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliğı ile kabul edilmiştir.

21/11/2019

Doç.Dr. Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL (Danışman)

1. Doç.Dr. Zekerya BATUR

2. Dr.Öğr.Üyesi M.Kürşat YANGİL

Doç. Dr. Baykal BİÇER
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Önsöz

“Mustafa Ruhi Şirin’in Eserlerinde Eğitsel İletiler” adlı çalışma; ömrünü çocuklara adanmış, çocuklar için ciddi çalışmalar yapan Şirin’in; çocuk masalları ve şiirlerini eğitsel iletiler açısından incelenmesini amaçlar.

Mustafa Ruhi Şirin, çocuk edebiyatının hemen her türündeki yazınsal eserleriyle bu alandaki önemli isimlerden birini oluşturmaktadır. Çalışma kapsamını Mustafa Ruhi Şirin’in çocuk şiirleri ve masalları oluşturmaktadır. Çocuk şiiri ve masalı yazmak hem edebi incelik hem de bunları çocuğa sezdirecek bir ustalık ister. Çalışmada Mustafa Ruhi Şirin’in çocuk şiirleri ve masalları incelenirken çocuk edebiyatında söz sahibi araştırmacı ve yazarların ilkeleri göz önünde bulundurulmuştur.

Birinci bölümde giriş, Problem Durumu, Araştırmanın Amacı, Sınırlıklar, Araştırmanın Önemi ve Kuramsal Çerçeve ile ilgili araştırmalara yer verilmektedir. Kuramsal çerçeve kısmında çocuk şiiri, masal, ileti, eğitsel ileti ve Mustafa Ruhi Şirin’e dair araştırmalara yer verilmiştir. İkinci bölümde yöntem kısmı yer almaktadır. Üçüncü bölümde araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlar tablolaştırılarak değerlendirilmiştir. Dördüncü bölümde ise araştırmanın sonuçlarına bağlı olarak önerilerde bulunulmuştur. Çalışma kaynakça ile sona ermektedir.

Yazdığı kitaplarla bu çalışmanın ortaya çıkmasında en büyük etken ve onur duyduğum önemli şahsiyet olan yazar Mustafa Ruhi ŞİRİN’e, bu çalışmamın yürütülmesi sırasında yüksek lisans tez danışmanım; benden desteğini esirgemeyen, lisans eğitimimde de üzerimde emeği ve hakkı olan, yeri geldiğinde bana bir öğretmen, yeri geldiğinde çocuklarına şefkatle kucak açan anne merhametiyle, umudum bittiğinde bana tüm yolları büyük bir sabırla ve erdemle önüme ışık saçan, aydınlatan, beni nakış nakış, cevher gibi işleyen nadide biricik Hocam, Doç. Dr. Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL'a, çalışmalarım sırasında ümit verdiği ve destekçim olan Dr. Öğr. Üye. Muharrem Kürşad YANGİL'e, ilk ve hayatımdaki en büyük öğretmenim annem Muhteber GÜNDÜZ'e bütün hayatım boyunca desteği hep üstümde olan babam Ahmet GÜNDÜZ'e Beni bütünleyen parçalarım, canımdan öte sevdiğim her koşulda yanımda olan beni bütünleyen kız kardeşlerim; Belgen GÜNDÜZ, Türkan GÜNDÜZ ve Şehriban GÜNDÜZ'e, hayattaki ikinci annem, yüzünden gülümsemesi hiç eksilmeyen güzeller güzeli kadın, bu süreçte beni her koşulda destekleyen, Fügen YATIR'a ve evlenmeden başladığım bu tezi devam ettirmem de ki en büyük destekçim, bana inanılmaz katlanan, sabır gösteren, tükendim dediğim an da beni hep umutlandıran, bu tezi “YATIR” olarak bitirmemin en güzel sebebi; can yoldaşım, hayat arkadaşım, tek aşkı, sol yanı, biricik eşim, canım kocam Gaybi YATIR'a çok teşekkür ediyorum.

İçindekiler

Yemin Metni.....	ii
Kabul ve Onay.....	iii
Önsöz	iv
İçindekiler	v
Tablolar Dizini	viii
Kısaltmalar	ix
Özet	x
Abstract	xi
Birinci Bölüm.....	1
Giriş.....	1
Kuramsal Çerçeve	2
Çocuk ve çocuk edebiyatı	2
Türk çocuk edebiyatı	4
Çocuk kitapları.....	13
Nitelikli çocuk kitaplarının özellikleri	14
Çocuk edebiyatı türleri.....	15
Şiir	16
Masal	17
Masal sınıflaması.....	18
Mustafa Ruhi Şirin'in çocuğa bakışı.....	19
Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk şiirine bakışı.....	20
Mustafa Ruhi Şirin'in masala bakışı.....	22
İleti ve Eğitsel İleti.....	25
İleti	25
Eğitsel ileti	25
Doğrudan aktarılan iletiler	26
Dolaylı aktarılan iletiler	27
Çocuk kitaplarında eğitsel ileti.....	27
Eğitsel iletilerin aktarımında dikkat edilecek noktalar.....	28
Eğitsel iletiler eğitiminde masalın işlevi	29
İlgili Araştırmalar	31
Eğitsel iletiler ile ilgili araştırmalar.....	31
Mustafa Ruhi Şirin ile ilgili araştırmalar.....	34
Problem Durumu	35
Araştırmanın Amacı	36
Problem Cümlesi	36
Sınırlılıklar.....	36
Araştırmanın Önemi	37
İkinci Bölüm	38
Yöntem.....	38
Araştırma Modeli	38
Çalışma Grubu.....	38
Verilerin Toplanması.....	42
Verilerin Analizi	43
Üçüncü Bölüm	47

Bulgular.....	47
Bulgu: Kişisel Eğitime Yönelik Eğitsel İletiler ve Kullanım Sıklığı	47
Çalışkan olmak	48
Sorgulama yapmak	48
Doğruluğa inanmak.....	50
Yalan söylememek	50
Kendin olmayı bilmek	51
Zamanı iyi kullanmak	51
Okumaya önem vermek	53
Yaşamın değerini bilmek	54
Okulu sevmek	54
Mutlu olmak.....	56
Hayal ve düşünmek	57
Özgür olmak	61
Bulgu: Toplumsal Gelişime Yönelik Eğitsel İletiler ve Kullanım Sıklığı.....	62
Aileyi sevmek	63
Anne sevgisi.....	65
Toplumsal sorunların bilincinde olmak	68
İnsana değer vermek	69
Paylaşımçı olmak.....	69
Arkadaşlığa/Dostluğa önem vermek.....	70
Çocuğu takdir etmek.....	72
Fedakâr olmak.....	73
Emeğe önem vermek	74
Eşitliğe inanmak	75
Barış içinde yaşamak	77
Yardımsaver olmak	78
Bulgu: Ulusal Bilincin Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler ve Kullanım Sıklığı	81
Dili doğru kullanmak ve Türkçeye önem vermek	82
Kültürel zenginliklere/Varlıklara önem vermek	85
Vatan sevgisi	89
Bulgu: Çevre Bilinci Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler ve Kullanım Sıklığı .	89
Doğanın değerini bilmek	89
Doğayı sevmek	93
Ağaçları sevmek	95
Hayvanları sevmek	96
Hayvanları korumak	98
Bulgu: Diğer Eğitsel İletiler ve Kullanım Sıklığı.....	99
Hakka, hukuka önem vermek	100
Adaletli olmak.....	101
İnançlı olmak	101
Estetik değer katmak.....	102
Dördüncü Bölüm.....	103
Tartışma, Sonuç ve Öneriler.....	103
Tartışma, Sonuç	103
Öneriler.....	112
Kaynaklar	113
Ekler	119
Mustafa Ruhi Şirin'in Hayatı ve Eserleri	119

Mustafa Ruhi Şirin'in hayatı.....	119
Eserleri	120
Yetişkinler için yazdığı eserler	120
Çocuk kitapları	121
Özgeçmiş.....	124

Tablolar Dizini

Tablo 1. İncelenen Çocuk Şiiri ve Masal Kitaplarının Kimlik Bilgileri	39
Tablo 2. "Guguklu Saatin Kumrusu" ve "Mavi Rüyalar Gören Çocuk " Adlı Şiir Kitabındaki İncelenen Eserleri	39
Tablo 3. "Gökyüzü Çiçekleri" Adlı Şiir Kitabındaki İncelenen Eserleri	40
Tablo 4. "Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan" Adlı Şiir Kitabındaki İncelenen Eserleri	40
Tablo 5. "Harflerin Kardeşliği" Adlı Şiir Kitabındaki İncelenen Eserleri	41
Tablo 6. "Okula Giden Kedi" Adlı Şiir Kitabındaki İncelenen Eserleri	41
Tablo 7. "Dünyanın En Güzel Yeri" Adlı Şiir Kitabındaki İncelenen Eserleri	42
Tablo 8. Kişisel Eğitime Yönelik Eğitsel İletiler ve Kullanım Sıklığı	47
Tablo 9. Toplumsal Gelişime Yönelik Eğitsel İletiler ve Kullanım Sıklığı.....	62
Tablo 10. Ulusal Bilincin Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler ve Kullanım Sıklığı.....	81
Tablo 11. Çevre Bilinci Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler ve Kullanım Sıklığı	89
Tablo 12. Diğer Eğitsel İletiler ve Kullanım Sıklığı	99

Kısaltmalar

TDK : Türk Dil Kurumu

Dr. : Doktor

Doç. : Doçent

Öğr. : Öğretim

vb. : ve benzeri

bs. : Baskı

s. : Sayfa

f. : Frekans

Özet

Mustafa Ruhi Şirin'in Eserlerinde Eğitsel İletiler

Çocuk edebiyatı, çocuğun daha sistemli düşünmesini sağlayan, kültürel birikimini amaçlayan, edebi dilin zenginliklerini barındıran, çocuğun heyecan dolu kapılarını aralayan önemli yazın alanıdır. Çocuk edebiyatı ürünleri arasında önemli yere sahip olan şiir ve masal türü; okumak ve okutmak düşüncesinin ardında, çocukların belli bir yaş dönemini hedefleyen çocukları kolaydan zora götüren, edebiyat okuru için gerekli eğitsel ileti kazandırmak öncelikli amaçlarındandır. Edebi dilin zenginliklerini çocuğa çeşitli iletiler kazandıran şiirler çocuk edebiyatında önemli yer tutar. Düşsel açıdan geniş imkanlar sağlayan, sembolik anlatıma uygun masallar da çocuk edebiyatı açısından da önemli yer tutar. Bu açıdan bakıldığında Mustafa Ruhi Şirin, çocukların gereksinimleri doğrultusunda hem eğiten hem eğlendiren hem de zengin içerikle çocukların hedef kitesindeki önemli isimleri arasında yer almıştır.

Bu çalışma, çocuk şiirini ve masalını Mustafa Ruhi Şirin açısından ele almak amacıyla yapılmıştır. Çalışmada Mustafa Ruhi Şirin'in çocuklara yazdığı şiir kitapları ve masalları, çocuğa kazandıracığı "eğitsel iletiler" açısından ele alınmıştır. Betimsel bir araştırma olan bu çalışmada veriler doküman incelemesi yöntemi yoluyla toplanmıştır. Çalışma grubunu Mustafa Ruhi Şirin'in 2 masal kitabı ve 5 çocuk şiir kitabının tamamı oluşturmaktadır.

Çalışmanın sonucunda, Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk şiirleri ve masallarında eğitsel iletiler tespit edilmiş ve yorumlanmıştır. Eğitsel iletiler açısından hayal ve düş gücü, doğa sevgisi, hayvan sevgisi, hayvanları korumak, yardımseverlik gibi eğitsel iletiler bakımından zengin olduğu, şiir ve masallar yoluyla çocukları düşünmeye, sorgulamaya, merak etmeye, olaylar arasında bağlantı kurmaya, çıkarımda bulunmaya sevk ettiği istenen mesaja kendilerinin ulaşmaları sağlanmıştır. Şirin'in, şiir ve masallar yoluyla çocukları düşünmeye, sorgulamaya, merak etmeye, olaylar arasında bağlantı kurmaya, neden-sonuç ilişkilerini fark ederek çıkarımda bulunmaya sevk ettiği ve böylece verilmek istenen iletiye kendilerinin ulaşmaları amaçlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk şiiri, çocuk masalı, ileti, eğitsel ileti, Mustafa Ruhi Şirin.

Abstract

Educational Messages in the Works of Mustafa Ruhi Şirin

Children's literature is an important literary field that enables the children to think more systematically, aims at cultural accumulation, contains the riches of literary language and opens the doors of the children full of excitement. Having an important place among children's literature products poetry and fairy tale's one of the main aim is to gain the necessary educational messages for the literary reader, which leads children from a simple age to a difficult period more than the thought of reading and being reader. The poems, which give the rich messages of literary language to the children, have an important place in children's literature. Fairy tales that provide a wide range of imaginative possibilities and which are suitable for symbolic narrative also have an important place in children's literature. In this respect, Mustafa Ruhi Şirin was one of the important author for the children by sustaining rich, enjoyable and educational content.

The aim of this study is to examine children's poetry and fairy tale in terms of Mustafa Ruhi Şirin's works. In this study, poetry books and tales written by Mustafa Ruhi Şirin were discussed in terms of "educational messages" that the children will gain through his works. In this descriptive study, the data were collected through document analysis. Mustafa Ruhi Şirin's 2 fairy tales and 5 children's poetry books were examined.

As a result of this study, educational messages were determined and interpreted in children's poems and tales of Mustafa Ruhi Şirin. The works were found "rich" in terms of educational messages such as imagination and imagination, love of nature, love of animals, protection of animals, and benevolence in terms of educational messages. It was concluded that through poems and tales Şirin has encouraged children to think, question, wonder, make connections between events and make inferences by reason and effect and by this way the children reach the messages by themselves.

Keywords: Children's poetry, children's tale, message, educational message, Mustafa Ruhi Şirin.

Birinci Bölüm

Giriş

Toplumda üretken zihne sahip bireylerin yetişmesinde, aile ile başlayan eğitim sürecinde çocuk edebiyatının rolü inkâr edilemez bir gerçektir. Çocuk insanlığın en önemli cevheri ve yapı taşı oluşturmaktadır. Bu sebeple çocuk ile kitap arasında güçlü bir bağ oluşması, çocuğun kendini özgürce düşünmesine olanak sağlaması gerekir. Bir çocuğa verilen emek, çocuğa ayrılan zamanla aynı anlamdadır. İnsan eğitimi için bu zaman da çok önemlidir.

Kişinin hayal gücü, kullandığı kelimelerin sayısıyla orantılıdır. Edebiyat, çocuğun görmediği kapıları açar, yeni yaşantılar keşfetmesini sağlar. Çocuk edebiyatı çocuk kadar çok değerlidir. Edebiyat, çocukların eğitiminde, yaşantılarında onlara kazandırılacak değerlerde, onları hayata hazırlamada ve hayata dair iletiler kazandırmada etkili bir araçtır. Çocuklar, geleceğin okuyan, düşünen, tartışan kültürlü bireyleri olmak için iyi bir potansiyele sahiptir. Bir geçiş dönemi olan çocuk edebiyatı ürünleri çocuğun bireysel ve kültürel katkı sağlayan önemli alan yazınıdır. Okumayı sevmek ve bunu bir alışkanlık haline getirmek gerekir. Bu da çocuk edebiyatında, iyi çocuk yazarlarını ve iyi çocuk edebiyatını takip ederek ve yazınsal eserleri okuyarak gerçekleşebilir.

Mustafa Ruhi Şirin, sadece bir çocuk edebiyatçısı ve araştırmacısı değildir. O, çocukla ilgili bütün konularda yazmış, çocuğun toplumsal tarihinden, haklarına, eğitimine ve medyayla ilişkisine kadar konu edinmiş yetkin yazardır. Bilgi çağının serüvenini, kitle kültürünün hayatımızdaki yerini, edebiyata olan büyük ihtiyacı ve çocuk edebiyatının gerekliliğini çok iyi kavramış ve eserlerinde ifade etmeye çalışmıştır. O, yeni bir çocukluk ve çocukluğun edebiyatı için çalışan bir çocuk gönüllüsüdür.

Türk çocuk edebiyatı sahasında eser veren yazarlar, eserlerini bakış açısı, anlatım yöntemi ve olayların bir kültür çerçevesinde oluşturarak yazarlar. Eğitsel değeri olan eserlerin eğitsel değeri, onun tercih edilme olasılığını artırmaktadır.

Bu araştırmada, Mustafa Ruhi Şirin'in masal ve çocuk Şiirleri eğitsel iletiler açısından incelenmiş, çocuklara kazandırdığı eğitsel iletiler tespit edilmiş ve yorumlanmıştır.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır: Birinci bölüm olan Giriş bölümünde kısaca çalışma tanıtıldıktan sonra sırasıyla, Kuramsal ereve, Problem Durumu, Araştırmanın Amacı, Sınırlıklar, Araştırmanın nemi açıklanmıştır. Kuramsal çerçevede, ocuk edebiyatı, ocuk edebiyatında türler ve Mustafa Ruhi Şirin'in hayatı, ocuk edebiyatına dair görüşleri, Mustafa Ruhi Şirin ile ilgili daha önceden yapılan araştırmalar, ileti ve eğitsel iletiler ele alınmış ve taranmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümü olan Yöntem kısmında araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, veri toplama araçları ve verilerin analizi ele alınmıştır. nc bölüm olan Bulgular kısmında elde edilen bulgular tabloladıştırılarak sunulmuştur. Son bölüm olan Sonuç ve öneriler kısmında bulgular yorumlanmış ve bu araştırmadan ulaşılan yargılara değinilerek tez tamamlanmıştır.

Çalışma sonucunda, Mustafa Ruhi Şirin'in ocuk Şiirleri ve masallarında eğitsel ileti ögesi tespit edilmiştir. Yazarın incelenen eserlerinin eğitsel iletiler bakımından oldukça zengin olduğu ve en çok doğa sevgisi, hayvan sevgisi, hayvanları koruma, okumaya önem verme, yardımseverlik gibi iletilere yer verdiği grlmştir. Şirin'in, Şiir ve masallar yoluyla çocukları dşnmeye, sorgulamaya, merak etmeye, olaylar arasında bağlantı kurmaya, neden- sonuç ilişkilerini fark ederek çıkarımda bulunmaya sevk ettiği ve böylece verilmek istenen iletiye çocukların ulaşmalarının sağlandığı görülmektedir. Eğitsel iletiler açısından Mustafa Ruhi Şirin'in Şiir ve masal türünün çok önemli türler olduğu ve ocuk eğitiminde mutlaka yararlanılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kuramsal ereve

ocuk ve ocuk edebiyatı

ocuk edebiyatının temel unsuru çocuktur. ocuk edebiyatının tanımını yapmadan önce çocuğu tanımlamak gerekir. *“Küçük yaştaki oğlan veya kız; soy bakımından oğul veya kız, evlat; bebeklik ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan ya da kız, uşak”* (TDK,2005: 495).

Çocuk, “iki yaşından ergenlik çağına kadar büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu” dur (Aytaş ve Yalçın, 2008). Çocuğun bir başka tanımı ise şöyledir: “Çocuk, gelişme ve büyüme çağlarının özelliklerini taşıyan ve yetişmekte olan bireydir” (Şirin, 2006).

Edebiyat; olay, düşünce, duygu ve imgelerin insanlarda estetik duygular uyandıracak biçimde dil aracılığıyla söz ve yazıyla anlatımını amaç edinen sanattır (Püsküllüoğlu, 2009: 122). Edebiyatın hem çocuklar hem yetişkinler için önemi büyüktür. Edebiyat vasıtasıyla insanlar hoş vakit geçirip eğlenirler, ruhlarına canlılık gelir. Edebiyat, insanoğlunun yaşama gücünü artırmasında, yaşamın ciddi ve üzücü durumlarında önemli bir görev üstlenir. Çocukların hayatı keşfetmesinde ve yaşama yollarını öğrenmesinde yol gösterici fonksiyonu vardır. Adeta insana ve hayata rehberlik eder. Edebiyat, çoğu birtakım etkinliklere teşvik eder, ana dilin gelişmesinde katkıda bulunur (Oğuzkan, 2001: 5).

Çocuk edebiyatı, “çocukluk çağında bulunan insan yavrusunun düşünce, duygu ve hayallerini söz ya da yazı ile güzel ve etkili biçimde işleme sanatı” olarak da tanımlanmaktadır (Yardımcı ve Tuncer, 2002: 9).

Yılar ve Turan’a (2010 göre “Çocuğun zihinsel gelişimini hızlandıran edebiyat, çocuğun somut düşünceden soyut düşünceye geçişinde anlattığı sembollerle ona yardımcı olur” Edebiyat, insanların duygu ve düşüncelerini döngüsel olarak geliştirip sanatsal deneyimler kazandırır. Onların dünyasına renk katar ve çocukların çeşitli yönlerden gelişmelerini sağlar. Aynı şey çocuklar için de geçerlidir. Çocuk edebiyatının da çocukların bu türden gereksinimlerini karşılaması beklenir.

Oğuzkan (2013), çocukların edebiyata neden gereksinim duyduklarını şöyle sıralamaktadır:

- “Edebiyat hoş vakit geçirir, çocukları eğlendirir.
- Edebiyat ruha canlılık vererek yaşama gücünü arttırır.
- Edebiyat hayatın keşfine yardımcı olur.
- Edebiyat bir rehber görevi görür.
- Edebiyat yaratıcı etkinlikleri yapma konusunda yol gösterici olur.
- Edebiyat çocukların dillerini geliştirir.”

Çocuk edebiyatı tanımlarından da anlaşılacağı üzere çocuk edebiyatında öncelikli iki amaç çocuğun eğitilmesi ve eğlendirilmesidir. Çocuk edebiyatı, gelişim döneminde, duygu, düşünce ve geniş hayal gücüne, katkıda bulunarak eğlenmelerine vesile olup çocuk okura hitap eden bir yazınsal alandır. Birçok konuda temel bilgiler, kazanımlar, etik ve ahlak kavramları çocuğun seviyesine uygun olarak çocuk edebiyatı içerisinde eritilmelidir. Anlatımın çocuğun dikkatini çekecek, okumaya, dinlemeye veya izlemeye devam ettirecek akıcılıkta olması ve mizahi anlatımıyla eğlendirici ve eğitici unsurları barındırması gerekmektedir. Genel olarak çocuk edebiyatı, çocukluğun, erken dönemlerinden başlayıp gelişim dönemlerinin her evresinde dilsel, anlamsal düzeylerine uygun duygu, hayal ve zevklerini en yüksek düzeyde zenginleştiren eğlenirken de eğitimle iç içe olduğu yaşantılarının adıdır.

Türk çocuk edebiyatı

Ülkemizde çocuk edebiyatının gelişimi dünyayla paralellik göstermektedir.

“Çocuk edebiyatının ilk ürünlerinin sözlü olarak başladığına kesin gözüyle bakabiliriz. Yazılı edebiyatın gelişerek, çocuk edebiyatında kullanılır duruma gelmesine kadar, sözlü edebiyat eserleri etkin olarak varlığını sürdürmüştür. Bu sözlü edebiyat ürünleri, daha sonra derlenerek çocuk edebiyatının ana malzemeleri haline gelmiştir” (Yalçın ve Aytaş, 2002: 19).

Türk çocuk edebiyatı alanında bilinçli çabalar Tanzimat’tan sonra başlar. Bu alanda çok yönlü ve yoğun ürünler ise İkinci Meşrutiyet döneminde görülür (1908-1923) ve ülkemizde çocuk edebiyatının ilk temellerinin bilinçli olarak Eğitimci Satı Bey ve onun çağrısına uyan şairlerce atıldığını söyleyebiliriz. Kısa bir sürede İbrahim Alâaddin Gövsa’nın *Çocuk Şiirleri* (1911), Ali Ulvi Elöve’nin *Çocuklarımıza Neşideler* (1912) ve Tevfik Fikret’in *Şermin* (1914) adlı kitapları yayımlanmıştır (Özkırımlı, 1990).

1911 yılında çıkan *Çocuk Şiirleri* ilk çocuk şiir kitabıdır. Çocuk edebiyatına önem veren, çocuk edebiyatını edebiyatın başlı başına bir kolu haline getiren, pedagoji ve psikoloji tahsili olan İbrahim Alaettin Gövsa (1889-1949) tarafından yazılan bu kitap Allah sevgisi, din duygusu, vatan sevgisi, tarih duygusu, iyilik, doğruluk gibi konularla ilgili yazılmış şiirleri içermektedir. *Çocuk Şiirleri* adlı

eserinde yer alan şiirlerin temel amacı, genel olarak bir şairin çocukların seviyesine inmeyi başarıp onların dünyasına eğilmektir. Bu şiirler aynı zamanda çocukları eğiten, bilgilendiren, mesaj veren, düşündüren, yaratıcı olmalarını sağlamayı hedefleyen, onların sahip olmaları gereken değerleri korumayı hedefleyen, onların sahip olmaları gereken değerleri korumayı hedefler niteliktedir. Bu şiirlerde çocukların ruh dünyasına inilirken, çocuklarla ilgili bazı sözcük ve kavramların ustaca nasıl kullanıldığı da gösterilir. Bugün için bile değerini kaybetmeyen *Çocuk Şiirleri*'ni önemli kılan bir diğer husus, sade bir dil ve hece ölçüsüyle kaleme alınmış olmalarıdır (Canatak, 2011: 296).

İbrahim Alaettin Gövsa'nın *Çocuk Şiirleri* kitabından bir yıl sonra, 1912 yılında, Ali Ulvi Elöve'nin (1881-1975) *Çocuklarımıza Neşideler* kitabı yayımlanmıştır. "Eğitimci şair kitabın önsözünde amacını, iyiliğe eğilim uyandırmak ve ahlaki telkinlerde bulunmak şeklinde özetler. Elöve'nin şiirlerinde merak duygusundan yaşama sevincine, yurt sevgisinden çalışmayı öğütlemeye kadar birçok tema işlenir" (Şimşek, 2007).

Özellikle Tevfik Fikret'in *Sermin* adlı eseri, çocuğun dünyasına nasıl girilebileceği, çocuğun ruhuna nasıl inileceği konusunda çarpıcı bir örnektir. Milli Edebiyat akımının egemen olduğu yıllarda çocuk şiiriyle yakından ilgilenen başka şairlerimiz de vardır. İkinci Meşrutiyet döneminde yayınlanan çocuk gazete ve dergilerinde çocukların gerçek ilgi ve meraklarını karşılayan nitelikli yazılara, resim ve karikatürlere de yer verilmiştir. Sürekli öğüt vermekle çocuğa yön ve biçim verileceği düşüncesi Osmanlı eğitim anlayışında değişmez bir ilke olarak benimsenmiştir. Cumhuriyet döneminin ilk yıllarına kadar yazılan çocuğa yönelik şiirlerde de şairler genellikle öğütücü olma özelliğinden sıyrılamamışlardır. Önce eğitici ve yön verici olma kaygısı ağır basmıştır (Ural, 1979).

Bu kitaptaki genellikle yalın ve doğal bir Türkçeyle yazılan şiirlerde çocuklara iyilik, doğruluk, güzellik, yiğitlik, insan severlik, yurtseverlik, çalışma gibi değerler ve davranışlar kazandırılmak isteniyordu. Bu ilk çocuk şiirleri, biçim, anlatım ve düşünce özellikleri bakımından daha sonraki yıllarda çocuk şiiri yazmak isteyenlere örnek olmuştur (Özkırımlı, 1990).

Bu dönemde çocuk edebiyatıyla ilgili çalışmalar yapan ve çocuk meselesi üzerinde önemle duran kişilerden biri de Türkçülük akımının temsilcisi Ziya

Gökalp'tir (1876-1924). Kızıl Elma (1915), Yeni Hayat (1918), Altın Işık (1923), Türk Töresi (1923), Türkçülüğün Esasları (1922) gibi çocukların ve gençlerin okuyabilecekleri eserleri kaleme alan Ziya Gökalp aileye ve çocuca büyük önem verir. Ziya Gökalp, çocuğun toplumdaki yeri, çocuğun eğitimi, terbiyesi, çocuğun hayal dünyası gibi konular üzerinde durmuş ve çocuca mutlaka milli bir terbiye verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Halide Edip Adivar, Ziya Gökalp ve eserleri hakkında şu tespitte bulunur: “Ziya Bey’in o zamanlara tesadüf eden çocuk edebiyatı faaliyeti, ilmi asarından fazla şahsım üzerine tesir yapmıştır. Türk’ün ilk sevimli çocuk edebiyatını Ziya Bey yazdı” (Enginün, 1985:190).

Bu dönemde *Çocuk Şiirleri* (1917), *Şiir Demeti* (1923) eserleriyle Ali Ekrem Bolayır (1867-1937); *Türk Sazı* (1914), *Tan Sesleri* (1915), *Zafer Yolunda* (1916) eserleriyle Mehmet Emin Yurdakul (1869-1944); *Mektepli Şiirleri* (1918), *Nasrettin Hoca* (1918) eserleriyle Fuat Köprülü (1890-1966) çocuk edebiyatına katkıda bulunan isimlerdir. Bu dönemde çocuklar için hazırlanmış gazete ve dergilerde çocukların ilgileri göz önünde bulundurulmuş, nitelikli yazılara, karikatürlere yer verilmiştir. Yayın hayatı kısa süren çocuk gazete ve dergilerinden bazıları şunlardır: *Talebe* (1911-1912), *Çocuk Bahçesi* (1913), *Çocuk Duygusu* (1913-1914), *Çocuk Yurdu* (1913), *Çocuk Dünyası* (1913-1914), *Talebe Defteri* (1913-1919), *Çocuk Dostu* (1914). (Bilgen Yıldırım, 2017).

Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi çocuk edebiyatının tarihi seyri üç ana evrede incelenebilir. Birincisi, Cumhuriyet’in kuruluşundan 1970’lere kadar devam eden dönem. Bu dönemde çocuk edebiyatı eserlerine çocuğun eğitilmesine yardımcı kaynak gözüyle bakılmaktadır. Bu evre didaktik dönem olarak da isimlendirilebilir. İkincisi 1970’lerden başlayıp 1980’lerin ortalarına kadar süren ve çocuk edebiyatına ideolojinin hakim olduğu dönem. Bu dönem, politik dönem olarak da değerlendirilebilir. Üçüncüsü de 1980’lerden başlayıp günümüzde de devam eden ve çocuğu nesne konumundan özne konumuna alan yenilikçi çocuk edebiyatı devresi olarak sayılabilir (Şirin, 2007a: 52-53).

Buna göre ilk evre incelenecek olursa Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında devletçe eğitime çok önem verildiği, öğrenci ve öğretmen sayısında sürekli bir artış olduğu gerçektir. Bu hızlı değişim, çocuk yayınlarına da yavaş yavaş bir

canlılık kazandırır. 1928’de yeni Türk harflerinin kabulüyle başlayan okuma yazma seferberliği, basın yayın alanına da bir canlılık getirmiştir. Bunun yanı sıra, ilkokula giden öğrencilerin çok kitap gazete ve dergi gibi yayınlara ihtiyacı daha belirgin ve anlamlı kılıyordu. Bu bakımdan 1928’den sonra çocuklara yönelik telif, çeviri ve uyarlama kitap sayısında da hızlı bir artış olmuştur ve bunu çok doğal karşılamak gerekir (Kavcar, 1999).

1930’lu yıllardan sonra usta şairlerden bazıları özellikle çocuklar için şiirler yazmışlardır. Bu durum çocuk şiiri bakımından da bir kazanç olmuştur. Faruk Nafiz Çamlıbel (1898-1973) *Akıncı Türküleri* (1938), Yusuf Ziya Ortaç (1895-1967) *Kuş Cıvıltıları* (1938), Hasan Ali Yücel *Sizin İçin* (1938) kitapları ile çocuk edebiyatına doğrudan katkıda bulunan şairlerdendir. Ayrıca M. Faruk Gürtunca (1904-1982) *Çocuklara Şiir Kitabı* (1928), Mehmet Necati Öngay (1914-1992) *Çocuk Şiirleri* (1942) ve *Çocuklara Sevgi Şiirleri* (1945) kitaplarını yayımlamışlardır (Bilgen Yıldırım, 2017).

Cumhuriyetin ilk yıllarında şiirdeki yalınlaşmasıyla yazarların çoğu çocuk edebiyatına da yönelir. Milli Edebiyat Döneminde Beş Hececiler veya Hecenin Beş Şairi olarak tanınan şairler ve Yedi Meşalecilerden bir kısmı da çocuklar için şiirler yazdılar.

Harf devriminden sonra çocuk gazete ve dergilerinde bir canlılık ve artış görülür. Bu sırada çıkmaya başlayan çocuk dergileri arasında *Çocuk Sesi*, *Mektepli*, *Arkadaş* ve *Çocuk* dergilerinin ayrı bir önemi vardır (Kavcar, 1999).

Ülkemizde çıkan en önemli çocuk dergisi hiç şüphesiz *Doğan Kardeş*’tir. 1945- 1978 yılları arasında yayımlanan ve yayın müdürlüğünü Vedat Nedim Tör’ün (1897-1985) üstlendiği bu derginin içinde eğitici ve eğlendirici yazılar, bilmeceler, fıkralar, karikatürler, çizgi romanlar bulunmaktaydı.

Sarıyüce (2012: 102) ise Bir döneme adını veren Doğan Kardeş çocuk yazınında büyük bir patlama yapamadı ama alt yapıyı hazırladı denilebilir. Yalnız çocukları ve gençleri etkilemekle kalmadı. Yazarlarda, ozanlarda çocuk yazınına ilgiyi artırdığını vurgulamıştır.

Çocuk edebiyatında ciddi adımlar atılmaya başladığını Cumhuriyet döneminde çocuklara dair nitelikli eserlerin yazılmasıyla görülür. Bu eserlerin, çocuklara önemli iletileri kavratma ideali ve onları bu iletiler doğrultusunda

erdemli insanlar olarak yetiştirme amacına yöneliktir. Şair, bir yetişkin tavrıyla çocuklara yaklaşmaktaki yetkinliğini eserlerinde yansıtmaktadır.

Türk şiirinde 1940 yılı çok önemli bir dönüm noktasını simgeler. Kalender, özentisiz, her türlü gösterişten uzak bir sanatçı tipi, eski şair tipiyle artık yer değiştirmiştir. Bu yeni sanatçı, doğaya, insana alışılmışın dışındaki gözlerle bakmasını bilmiş, ince ayrıntıların yalın güzelliğini her geçen gün değişik yönüyle sergileme ustalığını göstermiştir. İnsana bakıştaki donmuş kalıplardan uzaklaşma, çocuk şiirindeki anlatım derinliğine de böylelikle yeni boyutlar getirmiştir. Bu yeni çığırın öncüsü Orhan Veli ve arkadaşlarıdır (Birinci Yeni veya Garip Akımı). Tanınmış şairimiz Orhan Veli Kanık'ın şiir diline uyarladığı *La Fontaine Masalları* (1948) ile *Nasreddin Hoca Hikâyeleri* de (1949) çocuk edebiyatı yönünden önemli eserlerdir. Orhan Veli kendisi de çocuklara yönelik çok başarılı şiirler yazmıştır (Kavcar, 1999).

Gelişmenin bir göstergesi de Türk Dil Kurumu'nun 1976 Kurultayı'nda kurumun çocuk edebiyatı dalında da ödül vermesinin kararlaştırılmış olmasıdır. Bu canlılık, çocuk edebiyatı sorunlarını da gündeme getirir. Çocuk yayınlarının nitelikleri, çizgi romanların yararlı olup olmadığı, çocuk ve toplumsal sorunlar üzerinde yazılar yayımlanır, tartışmalar yapılır (Kavcar, 1999).

Şirin (2007b), 1970'ten 1980'lere kadar süren dönemi, Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı'nın ikinci evresi olarak belirtmiş ve ideolojik, politik söylem ağırlıklı ve sosyal içerikli bir çocuk edebiyatı olarak nitelendirmiştir. Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı'nın üçüncü evresi olan 1980 sonrası dönemi ise çocuk gerçekliğine dayalı, çocuğa göre eserlerin yazılmaya başlandığı, yenilikçi bir çocuk edebiyatı olarak belirtmiştir.

Kıbrıs (2010)'da Şirin'e benzer şekilde 1970-1980 arası dönemi çocuk edebiyatında toplumculuğun öne çıktığı, 1980 sonrası dönemi ise çocuk edebiyatında eğitimdeki gelişmelerin dikkate alındığı dönem olarak ele almıştır.

Öte yandan ya çocuk dergilerinde çıkan ya da bağımsız kitapçıklarda yayımlanan çoğu eğitsel şiirleriyle çocuklara ilk şiir zevkinin kazandırılmasında, anadili iyi kullanma alışkanlıklarının yerleştirilmesinde ve birtakım güzellik duygularının geliştirilmesinde etkili ve başarılı olan şairlerimiz de vardır. Bunlar

arasında Mehmet Faruk Gürtunca, İsmail Hakkı Talaş, Zeki Tunaboylu, Emin Recep Grel, Galip Naşit İrı, İ. Hakkı Sunat gibi şairler sayılabilir (Kavcar, 1999).

Cumhuriyet dönemi çocuk şiirinde en önemli isimlerden biri ise Fazıl Hüsnü Dağlarca'dır. Dağlarca Türk çocuk edebiyatında farklı bir tarzın temsilcisidir.

Fazıl Hüsnü Dağlarca (1914-2008), Türk şiirinde görülmemiş imgelerle ve derinlikli, kendine özgü bir şiir dili yaratmıştır (Bilgen Yıldırım, 2017).

Fazıl Hüsnü Dağlarca, Tevfik Fikret'le başlayan çocuk şiiri anlayışına 1970'li yıllardan itibaren yeni ufuklar açmıştır. Dağlarca, çocuk şiirleri yazmaktaki amacını ş şekilde dile getirmiştir:

“Çocuk şiirleri yazmaktaki amacım birden çok; ona kendimi duyurmak istiyorum, onu kendine aracısız göndermek istiyorum; imge eğitimini sağlamak çabasındayım, kendi kişiliğini, bir buğday tohumunun başak olmasındaki güzelliğe eriştirmek istiyorum; onu bütün yapıtlarımın okuyucusu kılmak istiyorum, ona ana dilimizi sevdirmek istiyorum” (zen, 1996: 106-107).

“Çocukları istenilen doğrultuda yönlendirmek, onlarla iletişim kurmak üzere, daha önce yetişkinler için yazmış olan yazarların kimileri 1970 sonrasında çocuksu bir üslupla, çocuklar için yazmayı da denemişlerdir. Böylece ocuklar için yazılan ürünlerin türünde ve sayısında önemli bir artış olmuştur” (Kıbrıs, 2010: 18).

1979 yılının UNESCO tarafından Dünya Çocuk Yılı ilan edilmesi, bu alandaki yayınların ve etkinliklerin kapsamını alabildiğine genişletir. Cumhuriyet gazetesince her yıl ayrı bir dalda düzenlenen Yunus Nadi Armağanı Yarışması'nın konusu 1978 - 79'da “ocuk romanı” olarak belirlenir ve bu daldaki dl İsmail Uyaroğlu kazanır.

1970 ve 1980'den sonra çocuk edebiyatımız bakımından asıl sevinilecek nokta, çeşitli yayınevleri ocuk yayınlarına yakın ilgi göstermişlerdir. Bu durum, ocuk şiiri, roman ve hikâyesi başta olmak üzere çeşitli türlerde çok sayıda eser yazılması, çok sayıda şair ve yazar yetişmesi, bu alanın gerçek anlamda bir canlılık ve hareket kazanması demektir (Kavcar, 1999).

1990 yılında Çocuk Vakfı aracılığıyla dikkatleri çocuğa ve çocuk sorunlarına yönelmesini sağlayan Mustafa Ruhi Şirin (d. 1955), hemen her türde kaleme aldığı eserleriyle çocuk edebiyatımızın öne çıkan isimlerindedir (Şimşek, 2016).

Çocuk kültürü, çocuk hakları, çocuk istismarı, çocuk ve iletişim araçları gibi konularda yazılar ve kitaplar yazan Mustafa Ruhi Şirin (1955-) çocuk edebiyatı alanındaki önemli isimlerden biridir. Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Çocuk Kitabı Ödülü, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve Türkiye Millî Kültür Vakfı Radyo Programı Ödülü, UNESCO Asya Kültür Merkezi Resimli Çocuk Kitapları İkincilik Ödülü, 12. Uluslararası Balkanlar Türk Kültürü Hizmet Ödülü gibi pek çok ödülün sahibi olan Şirin'in, *Gökyüzü Çiçekleri* (1983), *Çocuk Kalbimdeki Kuş* (Daha sonra *Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan* adıyla- 1991), *Yıldız Sayan Ağaç* (2002), *Kar Altında Bir Kelebek* (1988), *Dünyaya Gülen Adam Şiirli Nasrettin Hoca Fıkraları* (2004), *Okula Giden Kedi* (2012), *Dünyanın En Güzel Yeri* (2012), *Harflerin Kardeşliği* (2012) çocuk şiir kitapları bulunmaktadır (Bilgen Yıldırım, 2017).

Çocuklar için yazdığı eğlendirici eserleriyle tanınan Yalvaç Ural, *Müzik Satan Çocuklar* (1979), *Gölcüğün Küçük Avcıları* (1981), *La Fontaine Orman Mahkemesinde* (1974) isimli eserleriyle, çocukluk anılarını ve yaşadığı yörenin yerel renklerini şiirine taşıyan Ülkü Tamer, *Virgülün Başına Gelenler* (1965) ve *Masal Şiirler* (1981) isimli eserleriyle öne çıkarlar (Şimşek, 2016).

Masalların sembol dünyası ile şiiri benzeşme halinde olan (Şirin, 1998a: 107) Cahit Zarifoğlu, Afganistan Savaşında acı çeken çocuklar için yazdığı *Ağaç Okul – Çocuklara Afganistan Şiirleri* (1987) ve *Gülücük* (1987) isimli şiir kitaplarıyla dikkat çeker (Şimşek, 2016).

1980 sonrasında çocuksu duyarlılığı yakalayarak birçok yetkin kalemlerin eserler verdiği çocuk edebiyatımız günümüzde nitelikçe istenen noktaya henüz ulaşamamış olsa da çocuğu özne konumuna alan kalemlerle daha nitelikli bir edebiyatın habercisi durumundadır (Şimşek, 2016).

Çocuk edebiyatı alanında masal, roman, öykü, şiir gibi türlerde eserler veren çağdaş çocuk yazarlarımızdan biri de Ayla Çınaroğlu'dur (1939-). Ayla

Çınaroğlu'nun *Şiir Gemisi* (1996), *Kedi Uçanbalık* (1996), *Küçük Mor Balık* (1998) adlarında çocuk şiir kitapları bulunmaktadır.

2000'li yıllara gelindiğinde daha önceki yıllarda yazılmış olan çocuk şiir kitaplarının çeşitli yayınevlerince yeni baskıları yapılırken diğer yandan da şairler çocuk şiir kitapları yazmaya devam etmektedirler (Bilgen Yıldırım, 2017).

Çocuk edebiyatında önemli isimlerden biri de Mavisel Yener'dir (1962-). Öykü, masal ve şiirleri ilköğretim ders kitaplarında yer alan ve yabancı dillere çevrilen, pek çok ödülün sahibi olan Yener'in *Şiir Saldım Gökyüzüne* (2006), *Komik Şiirler* (2010) adlarında çocuk şiir kitabı bulunmaktadır. Ayrıca Mavisel Yener çocuk edebiyatı alanında bir diğer önemli yazarımız olan Aytül Akal (1952-) ile birlikte *Kar Sesi* (2004), *Kuş Uçtu Şiir Kaldı* (2004), *Mavi Ay* (2004), *Şiirimi Kedi Kaptı* (2004), *Denizin Büyüsü* (2005), *Ay Kaç Yaşında?* (2006), *Kırmızı Şemsiye* (2007) çocuk şiir kitaplarını yazmıştır (Bilgen Yıldırım, 2017).

Cumhuriyet dönemi çocuk şiirlerinin başlıca temaları ise şu şekildedir:

Çocuğu anlatan şiirleri, kesin sınırlama ölçülerine girmeden birkaç grupta toplayabiliriz:

- Doğrudan eğitsel ya da öykü içinde eritilmiş nitelikte çocuğa yön vermek isteyen şiirler.
- Çocuğun sevdiği kelebek, papatya gibi doğa öğelerini; saat, oyuncak gibi eşyaları anlatan şiirler.
- Geçmiş yıllarını anımsayan şairlerin bu duygudan esinlenerek kendi çocukluğunu dile getiren şiirler.
- Dikkat dolu gözlemlerle değişik çevrelerdeki çocuğu sezmeye ve anlamaya yönelen şiirler.
- Öğretmenlik ve doktorluk gibi meslekler açısından çocuğa yaklaşımı belirleyen şiirler.
- Çocuksu duygulan yalın ve özentisiz bir anlatımla dile getiren şiirler (Ural, 1979).

Kimi şairler, Anadolu'nun bakımsızlığı, insanların yoksulluğu ve çaresizliği, çocukların ihmal edilmesi üzerinde önemle ve özenle durur. Bunlardan biri, kendisi doktor-şair olan Ceyhun Atıf Kansu ve onun Kızamık Ağdı adlı şiiridir.

Kızamık Ağdı, 1950 yılından bu yana, köy çocukları için yazılmış en büyük ağıttır. Anadolu'nun bağrındaki yoksul, bakımsız, ilgiden yoksun, karanlıktaki çocuğa yönelen çarpıcı bir belgedir bu şiir. Hekim gözüyle acı gerçekleri sergilerken, ülkemiz aydınlarını çok haklı biçimde suçlar şair (Kavcar, 1999).

Çocuk edebiyatı; yetişkinler için yazan pek çok yazarın “Çocuk edebiyatı diye bir edebiyat yoktur.” türünden ileri sürdüğü savlara karşın, çocuklar için yazmanın önemini anlamış, bu yolda kuram ve uygulama boyutunda kendini yetiştirmeye çalışan birçok yazarca daha ileri bir düzeye taşınmıştır. Ayrıca başka ülkelerdeki gelişmeleri izleyip eğitim bilimlerinin ürettiği bilgilerden yararlanan ve alanında uzmanlaşan yayınevlerinin sayıları da giderek artmıştır. Bu dönemde çocuk yazınıyla kuramsal ve akademik boyutta ilgilenenlerin sayısı da giderek artmaktadır (Kıbrıs, 2010: 29).

Çocuk edebiyatının hedef, önem ve niteliği maddeleyerek şöyle sıralanabilir:

- Bilgi verme,
- Zevk verme,
- Öz güven geliştirme,
- Başarı isteği uyandırma,
- Çocuğa hayatı tanıtmaya,
- Çevreye ve insana yönelik duyarlık bilinci kazandırma
- Çocuğun sosyalleşmesine yardımcı olma,
- Öğrenmeye yönelik olumlu tutumlar oluşturma,
- Çocukta dil gelişimini sağlama,
- Değişik alan ve kavramlara yönelik ilgi uyandırma,
- Çocuğun zihinsel açıdan gelişimine katkıda bulunma,
- Güzellik ve estetik gibi duyuşsal gereksinimleri giderme,

- Düş gücünü ve yaratıcılığı geliştirme,
- Okul öncesinde dinlediğini anlamayı ve görsel materyalleri anlamlandırmayı; okul çağında bunlara ilaveten metni okuma ve görsel okuryazarlığı geliştirme,
- Kişilik gelişimine olumlu katkılar sunma,
- Kitap sevgisi kazandırma ve kitabın eğlenme, öğrenme ve bilgilenme gibi farklı görevlerini fark ettirme,
- Düşüncelerini ve hislerini yazarak anlatma isteği uyandırma (Karatay,2007: 466-467).

Sonuç olarak diyebilir ki günümüze gelinceye kadar çocuk edebiyatının gelişimi olumlu bir yol izler. Bu süreçte çocuğun değeri, çocuk edebiyatının ne olduğu, sınırları, nasıl olması gerektiği, çocuğa görelilik gibi birçok kavram tartışılır ve günümüzde çocuk birey olarak karşımıza çıkar. Bu da daha özenli çocuk kitapları yazılmasına, bu alanda yayınevlerinin tutumlarının daha dikkatli olmasına sebep olur. Günümüzde nicelik olarak çok fazla çocuk yazarı ve çocuk kitabı vardır. Aynı zamanda nitelik olarak da çocuk edebiyatı eserlerindeki kalite ise her geçen gün artmaktadır.

Çocuk kitapları

“Çocuk kitapları, okulöncesi dönemden başlayarak çocukları renk ve çizginin estetik diliyle tanıştıran, onlara anadilinin güzelliğini duyumsatan ilk araçlardır” (Sever, 2013: s.85). Çocuk kitapları, gelişim döneminde olan çocuğun yaşamında önemli bir yere sahiptir. Çocuğun kitapla kurduğu iletişim onun gelişimini farklı yönlerden destekler. Sever’e (2003) göre “Yazınsal iletişim süreci, çocukların dil gelişimini destekler; onlara, ana dilinin kullanılışını, olanaklarını, yaratıcı gücünü sezdirir. Çocukların kavramsal yeterliği onların; anlama, yorumlama ve yeni anlamlar yaratma becerilerini kullanarak yaşamı ve insanı anlama deneyimleri edinmelerini sağladığını belirtir.

Kitaplar bazıları için keyifli bir zaman geçirme aracı, bazılarına göre okuma yazma becerilerini geliştiren bir araçtır. Hayal ve düş gücünü genişleten sosyalleştiren, hayatında karşılaştığı sıkıntılarla baş etmeyi sağlayan, tartışma becerisini sağlayan, yetişkinlerin hayatında küçük bir parçası olarak edebi

anlamda okunan eserlerdir. Burada bazı amaçların diğerlerinden daha iyi olması veya daha çok işe yaraması gibi bir değerlendirme yapmak gereksizdir. Her çocuğun farklı ihtiyaç ve ilgileri doğrultusunda, kitabı ne amaçla eline aldığı, kendisine göre neyin iyi olduğuna karar vermesi daha önemlidir.

Nitelikli çocuk kitaplarının özellikleri

Çocuk kitaplarının çocuklara uygun olması ve onların gereksinimlerini karşılaması, çocuğun kitapla iletişiminin iyi olmasını sağlar. Bu nedenle çocukların nitelikli yapıtlarla buluşturulması gerekmektedir. Oğuzkan'a (2013) göre kitap ancak çocuklar ondan zevk alıyorsa iyi bir kitaptır; yetişkinlerin gözünde klâsik de olsa eğer çocuklarca okunmuyorsa veya içeriği onların canını sıkıyorsa böyle bir eser, kötü bir kitaptır. Kendileri için kitap yazılan çocukların ilgilerinin ve ihtiyaçlarının iyi bilinmesi gerekir.

Çocuk kitaplarının nitelikli olabilmesi için taşıması gereken bazı özellikler vardır. Sever (2012), çocuk kitaplarının taşıması gereken özellikleri şöyle sıralamaktadır:

- Kitaplarda, çocuğun kendine özgü içtenliği ile anlatım dilinin doğallığı buluşturulmalıdır.
- Yazar, anlattığı ve kurguladığı olaylarda, çocuklarla arkadaşlık – dostluk kurabilmeyi başarmalıdır.
- Kitaplar, çocuklara anlamlandıramayacağı ya da yaşama geçiremeyeceği sorumluluklar yüklememelidir.
- Kitaplarda çocukların kavramsal gelişimlerine katkı sağlayacak bir anlatım yeğlenmeli, çocuklara Türkçemizin anlatım olanakları ve kuralları sezdirilmelidir.
- Kitaplardaki resimler, çocukların beğeni ve algılama düzeyine uygun olmalı, metnin iletisine görsel bir zenginlik katmalı; estetik nitelikleriyle de görsel algılarını geliştirici özellikler taşımalıdır.

Kitaplarla çocuk arasında sıkı bir bağ oluşturmak gerekir, bunun için de çocuğun yaşantısına, ilgi ve ihtiyaçlarına katkı sağlayacak düzeyde önem verilen kitaplar hazırlamak gerekmektedir.

Kitaplarda yazar açısından kurgulanan gerçeğe yakın yaşantıların, okuma eğilimi sonrası çocukların kendi yaşantılarına dönüştürmeyi bilmesi; diğer ifadeyle yaşamsal ve anlam gerçekliğinden kopuk olmamasına çalışılmalıdır.

Kitapların, çocukları okumaya heveslendirecek dış kapak tasarımı anlayışını benimsetmeli; çocuklar için basılan kitapla verilen önemin, gösterilen saygının, kitabın biçimsel özelliklerini bütün olarak tasarım anlatabilmelidir.

Kitaplar, hayatın gerçeği olarak düşünerek, zorlamaların baskıların, şiddetin bulunduğu kavramlara rastlanabilir. Yaşanan kurguda, çocukların gelişim özellikleri gözetilerek verilen şiddet kavramları, çocukların şiddete maruz kalmaları durumuna karşı neler yapmamız gerektiği konusunda bilinçli olmalı ve onlarda şiddete karşı bir anlayış oluşmaması için gerekli önlemler alınmalıdır.

Çocuk edebiyatının en temeli çocuklara verdiği sorumluluğu, dilsel ve görsel imkanlarıyla, hayatında kurgusal yeni yaşantılara hazırlamalı, çocuğa sunulan imkanların, çıkarım yapma sorumluluğunu üstlenerek bu sorumluluğu çocuğun kendi iradesine bırakılmalıdır. Kitapların, sözel, görsel ve gelişim özellikleriyle çocukların sanatta da düşünce eğitiminde de desteklenmeleri gerekmektedir.

Çocuk edebiyatı türleri

Şimşek'e (2016) göre çocuk edebiyatında türler şu şekilde tasnif edilmiştir:

- Ninni
- Masal
- Fabl
- Hikâye (Öykü)
- Şiir
- Çizgi Film
- Drama

Çocuk edebiyatında çok çeşitli türler vardır. Bu çalışmada, Mustafa Ruhi Şirin'in masal ve çocuk şiirleri ele alınmıştır. Bu sebeple masal ve çocuk şiirlerine değinilecektir.

Şiir

Şiir edebi bir sanattır, sözcüklerle resim çizmek, fotoğraf çekmek gibi güzele dair estetik bir uğraştır. Duygu, hayal ve düşüncelerin bir düzene bağlı olarak, etkileyici bir dille ahenkli mısraların içinde adeta mimari bir eser gibi; estetik güzelliği ses ile inşa eden türdür.

“Genel olarak şiir adı verilen eserlerin, hayal gücü, duygusallık, uyum (ahenk) ve ölçü (vezin) gibi birtakım içerik, anlatım ve biçim özellikleriyle öteki tür edebiyat eserlerinden ayrıldığı görülür. Başka bir deyişle şiir, düzyazıya (nesir) göre, daha çok estetik değerler taşıyan ve daha yoğun bir dikkat gerektiren bir yazı türüdür” (Oğuzkan, 1979: 212). Şiir, genellikle en az sözcükle en çok şey anlatma sanatı olarak tanımlanır. Ancak güzel sanatların bir kolu olarak şiirde, düz anlatımın yanında belli biçimsel kurallara uyma, sözcük seçimi, iç ve dış uyumun yanında estetik bir kaygı da söz konusudur. (Kıbrıs, 2000).

Şiirler genellikle incelenen konulara göre türlere ayrılır. Bunlar lirik şiir, pastoral şiir, didaktik ve epik şiirdir (Dilçin, 2004). İleri’ye (1998) göre ise bu sınıflama şöyledir: lirik şiir, epik şiir, didaktik şiir, pastoral şiir, satirik şiir ve dramatik şiir. Aşağıda şiir türleri hakkında kısa bir bilgi verilecektir.

Lirik Şiir: Lirik şiirler, insanın duygu dünyasında oluşan sevinç, mutluluk, keder, üzüntü, özlem, hasret, şaşkınlık gibi her türlü duygu durumunun anlatıldığı türlerdir. Acı, aşk, ayrılık, özlem, ölüm acısı gibi bireysel duygularla, toplumsal mutluluk ya da acı olaylardan doğan sevinçler ve üzüntüler, lirik şiirde işlenen konulardır (Demirel ve ark., 2011; Kıbrıs, 2000).

Pastoral Şiir: Pastoral şiirler doğa olayları ve insanların doğayla ilişkilerini konu edinen şiirlerdir. Dilçin’e (2004) göre; doğa güzelliklerini, orman, yayla, dağ, köy ve çoban yaşamını ve bunlara karşı duyulan özlemleri anlatan şiirlere pastoral şiir denmektedir.

Didaktik Şiir: Didaktik şiir türleri belli bir konuya ilişkin düşüncelerin aktarılma istendiği türlerdir. Dilçin (2004)’ e göre lirik türlerin tersine didaktik şiirler duygusal yönü zayıf ve öğretici nitelikte olan şiirlerdir ve manzum öyküler ile fabllar bu şiir türlerindedir.

Epik Şiir: Epik şiirler; yiğitlik, cesaret, kahramanlık konularında yazılan şiirlerdir. Dilçin (2004)'e göre, konusu kahramanlık, yiğitlik ve yurt sevgisi olan ya da tarihsel bir olayı coşkulu bir anlatımla işleyen uzunca şiirlerdir.

Satirik Şiirler: (Yergi Şiirleri): Edebiyatta şiirle bir kimseyi, bir düşünceyi, bir durumu açık veya kapalı bir anlatımla, iğneli bir dille yerme sanatıdır. Yergi unsuru bulunan bütün unsurlar öğretici özellik barındırır. Toplumsal yaşamdaki bozuklukların, insanların zaaflarının güldürü unsuru da katılarak dile getirildiği türde, didaktik özellikler de görüldüğünden, didaktik şiir içinde de incelenebilir (Demirel ve ark., 2011; İleri, 1998).

Dramatik Şiir: İnsan yaşamının korku, sevgi, tutku gibi farklı boyutlarını gerçeğe uygun bir biçimde ve yaşantıya dönüştürerek anlatan şiirlerdir. Konuyu tiyatro gibi canlandıran şiirler, tiyatro yapıtları içinde incelenmekte ve değerlendirilmektedir. Faruk Nafiz'in Han Duvarları, Mehmet Akif Ersoy'un Küfe ve Mehmet Emin Yurdakul'un Anadolu şiirlerinde bu tür nitelikleri görmek olanaklıdır (Kıbrıs, 2000).

Masal

Masal hakkında çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Masal, Türkçe Sözlükte (2005: 1630) şu şekillerde tanımlanmaktadır: Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebi tür. Yine bir başka tanım da şöyledir: "Bütünüyle hayal ürünü olan, genellikle olağanüstü olaylara, zamana, doğaüstü varlıklara (cin, peri, dev, ejderha vb.) yer verilen, olayları belli olmayan bir yerde (masal ülkesinde), belli olmayan bir zamanda (evvel zaman içinde) geçen ve ağızdan ağza, kuşaktan kuşağa anlatılarak sürüp giden bir anlatı türü" (Larousse M, 1981: 7841).

Masal, atalarımızın geçmişte yaşadıklarının fotoğrafı gibidir. Bugüne ulaşmış masalarda, bize tanıklık edecek hikâyeler bulmamız mümkündür. Bu anlamda masallar, kültür ve geleneklerimizi geleceğe taşıma özelliğine sahiptir

Sözlü ve yazılı gelenek içerisinde yer alan ve büyükten küçüğe herkesin severek okuduğu/dinlediği masal, olayları bilinmeyen ve hayalî bir mekânda geçen, kahramanları insan, hayvan ve olağandışı varlıklar olabilen bir edebiyat

türüdür. “Evvel zaman içinde” tekerlemesiyle başlayan masallar genellikle mutlu son ile biter. Masaldaki gizemli olaylar, karakterin yaşamış olduğu serüvenler, karakterlerin olağanüstü olması masalları çocuklar açısından ilginç kılmaktadır (Şimşek, 2011).

Masallarla insanlar, hayal dünyasının sınırlarını aşar ve birden kendilerini ummadıkları bir dünyanın içinde bulabilirler. Tezel (2009) ise bu konuda şunları belirtir: “Masalarda imkânsızlıklar yoktur. Düşünülen ve düşünilemeyen her şey olabilir. Bir küpün üzerine binip gözünüzü açıp kapayınca kadar bir yıllık yolu aşabilirsiniz. Yedi kat yerin altında karıncaların padişahıyla buluşur, bir ejderhanın sırtında on iki kat gökyüzüne bir anda yükselerek aslanlar padişahıyla konuşabilirsiniz”.

Masalları anlatan kişi oldukça önemlidir ve masalın etkili olmasını sağlar: “Anlatıcı bilgili, birikimli, hoşsohbet ve hepsinden öte iyi bir hatipse, masal da o oranda etkili olur. Çünkü masallar şiir gibi her zaman aynı şekilde kalan, değişmeyen bir edebi tür değil; aynı temanın farklı kelimelerle anlatıldığı “esnek” bir türdür” (Şimşek, 2011).

Masal sınıflaması

Türk masallarının ortak noktaları bulunsa bile birçok sınıflaması vardır. Masalların sınıflandırılmasına ilişkin Russell’ın (1991) sınıflaması şu şekildedir:

Hayvan Masalları: Konuşabilen hayvanlar neredeyse tüm halk masallarında ortaya çıkmalarına rağmen, eğer masalın bütün ana kahramanları insan özellikli hayvanlar ise bu masal hayvan masalı olarak sınıflandırılabilir.

Budala (Noodlehead) Masalları: Komik (droll) masallar ya da Ahmak (simpleton) masalları olarak da adlandırılırlar. Asıl kahramanları sempatik ve budala olan masallardır.

Olağanüstü Masallar: Uzun zaman önce, çok uzak diyarlarda geçen sihirli mucizeler üzerine odaklanan bu masallar tipik olarak iyi ve kötü arasındaki mücadeleyi betimlerler, erdemli olanın galibiyetiyle ve mutlu bir evlilikle sonuçlanırlar. Sinderella, Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler en güzel örneklerindedir.

Kümülatif Masallar: Halk masallarının çoğu üç dilek, yedi kardeş, başarılacak olan on iki iş gibi tekrarlayan örüntüler içerir. Her yeni detay daha öncekilere eklenirken, dizelgenin hepsi sırayla tekrarlanır, böylece bütün birikim bir nakarat haline gelir.

Açıklayıcı Masallar: Aşağı Michigan yarımadasının kuzey batındaki Sleeping Bear kumulunun yaratılışını anlatan Yerli Amerikan masalıdır.

Masal sınıflaması hakkında Thompson'un bugün de kabul edilip uygulanan beşli sınıflaması şöyledir (Sakaoğlu, 1999: 13):

- Hayvan Masalları (1-299)
- Asıl Halk Masalları (300-1199)
- Güldürücü Hikayeler, Nükteli Fıkralar (1200-1999)
- Zincirlemeli Masallar (2000-2399)
- Sınıflamaya Girmeyen Masallar (2400-2499)

Tezel (2009: 13), yapısal özellikleri göz önünde tutulursa masalları matematik bir kesinlikle ayırmanın mümkün olamayacağını, ancak genel özellikler yönünden Türk halk masallarının “Hayalî Masallar” ve “Gerçekçi Masallar” diye iki kısma ayrılabilceğini ifade eder.

Yalçın ve Aytaş (2002, s. 65-69) “Çocuk Edebiyatı” adlı kitabında Türk masallarını hayvan masalları, olağanüstü yaratık masalları, saf insan masalları, sihir, büyü ve olağanüstülüklerden söz eden masallar olarak dört başlık altında inceler.

Mustafa Ruhi Şirin'in çocuğa bakışı

Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk tanımı oldukça farklıdır. O, çocuğa farklı bir yerden bakar. Ona göre çocuk, hayatının en büyük ödevidir. O, en doğal yaşama felsefesini çocuk ödevi oluşturduğunu söyler (Şirin, 2006a: 189). Üstelik Mustafa Ruhi Şirin, bu ödevi yalnız kendinin saymaz ve çocuğun bir insanlık ödevi olduğunu belirtir. Çocuğun hem bir başlangıç hem de hayatın biricik öznesi olduğunu belirtir. İnsanlığın en büyük ödeviyse, dünyayı çocukları merkeze alarak anlamaya çalışmaktır. Ona göre çocuk, kendi başına güzel bir başlangıç yapamaz. Doğan bütün çocuklar sadece korumakla da büyüzmez. Çocukların yaşaması için

hayatta kalması yetmez; onun gelişmesi, sorumluluklarını fark edebilmesi gereklidir. Bunun için yetişkinler, çocuklara en iyi şeyleri vermek zorundadır (Şirin, 2006a: 238).

Çocuk, doğduğundan haberdar olmaz, fakat, bu doğum yakınlarını sevindirir. Çocuk, bunu da fark edemez. Büyür, yaşlanır ve ayrılır dünyadan. Sevildiği için ağlanarak uğurlanır. Sevilenler hayata dair ödevlerini yerine getirenlerdir. Ölüm ise onlar için düğün gecesidir (Şirin, 2006d: 82).

Şirin, çocuk ödevi üzerinde yeterince düşünmediğimizi vurgular. Çocuk ile alakalı bilgilerin sıhhatini sorgular. “Çocuk konusunda çok az düşünüyoruz. Çocuk bilgimiz hem eski hem de kültürel değerlerimize göre üretilmemiş, yabancı bir çocukluğa ait” (Şirin, 2006d: 82). Şirin’e göre, çocuk Allah’ın bir emanetidir. (Şirin, 1998b: 99). Bu emaneti hakkıyla korumak için onları sevgiyle beslemek gerektiğini söyler ve onlar için yapılması gerekenlerin ertelenmemesi gerektiğini belirtir. “Çocuk ne geçmiş ne de gelecektir; çocuk, şimdidir” (Şirin, 2007c: 33).

Şirin, her yazarın yazma sürecinde bir beslenme kaynağı olduğunu dile getirirken, kendisinin kaynağı ise çocukluğu olduğunu vurgular. “Sanatla uğraşan her insanın zaman zaman etrafında dönüp dolaştığı bir çocukluğu vardır. Çocukluktan ne kadar uzaklaşırsak uzaklaşalım yine de çocukluğumuzdan tamamen kopamayız. Sanatçılar hangi alanda çalışırsa çalışsın çocukluklarından bir şeyler yansıtırlar eserlerine. Ben çocukluğumdan beslenen bir yazarım ve çocukluğu sanatımın ilk kaynağı kabul ediyorum. Çocuklar için yazdığımın dolaylı kitaplarımın öznesi hep çocuk oluyor” (Şirin, 2006a: 171).

Çocukluğunu unutmayan Mustafa Ruhi Şirin, çocuğa da hak ettiği değeri vermek gerektiğini belirtir. Ona göre “Artık dünyanın yükselen biricik değeri çocuktur” (Şirin, 2006c: 211). Bu değer o kadar büyüktür ki, “Dünyanın çocuk yüzünden ayakta durduğunu fark edemeyen toplumların geleceği yoktur. Bundan böyle kim çocuğa yönelirse zafer onun hakkı olacaktır” (Şirin, 2006c: 202).

Mustafa Ruhi Şirin’in çocuk şiirine bakışı

Mustafa Ruhi Şirin, çocuk şiirine farklı bir bakış penceresi ve açısıyla bakar. Şirin’e göre çocuk edebiyatı, edebiyatın en incelikli türü olduğu gibi çocuk şiiri de çocuk edebiyatının en incelikli türünü oluşturur. Çocuk şiirinin kaynağı, çocuk

dünyası, onun ince ruhu ve duyarlıklarıdır. Şiir için geçerli olan bütün estetik ölçütler çocuk şiiri için de geçerlidir. Çocuğa dair her şey çocuk şiirine yansımalıdır. Çocuk şiirinin var olması için şiir çocuksuluğa açılmalı, şiirde çocuksu çizgiler belirmelidir. İçindeki çocuğu koruyan şair, kendi çocukluğundan yola çıkarak onlarla özdeşleşerek duyarlık dolu şiirler ortaya koyabilir (Şirin,1998a: 104).

Çocuklar şiirin yapısına bakmazlar. Şiirde çocuk oyun masalı kurarak etrafındaki varlıkların hayallerinde düşlediği uyumunu görmek isterler. Çocuk şiirde hikâyeyi düşlediği unsurlarla yakalamak ister.

Mustafa Ruhi Şirin'e göre şiirde öncelikle önemli olan anlamdır. Şiirde şekil, anlamın üzerine çıkmamalıdır. Şirin'e göre, şiirin tek bir biçimi yoktur. *“Şiirin yapısında kelimenin yeri sağlam değilse şiirin anlam katmanı oluşamaz. Dolayısıyla da şiirin mimarisi eksik kalır”* (Şirin, 2006a: 138- 139).

Şirin'e göre masal ve şiir birlikte yol alan iki tür gibidir. Sadece masal şiiri besler. Masallardaki olağanüstü dünya, şiirin kaynaklarından. Çocuklar oyundan masala geçerken kendini masal kahramanı gibi hisseder. Dünyanın şair sıfatına en layık yazarları, masal yazarlarıdır (Şirin 1998a: 105).

Şirin'e göre, çocuk şiirinde bulunması gereken özellikler iyi şiirde bulunması gereken özelliklerden çok da farklı değildir. Anlamı sayıca çok olan şiiri çocuğun seviyesine uygun kullanımı şairin gerçekleştirebileceği bir ustalıktır. Bir şiirin anlam katlarının çocuğa göre olabilmesini ise şairin çocuk duygusu ve çocuk bakışı belirler. Şair, kendi çocuk bakışından bir felsefe kurabildiği oranda çocuk felsefesi olan bir şair olmayı hak eder. İçindeki çocuğu yaşatmayı başaramayan bir şair çocuk şairi olamaz (Şirin, 2007a: 130).

Mustafa Ruhi Şirin'e göre çocuk şiiri yazmak bir iddiadır ve herkes çocuk şairi de olamaz. Çocuk şairi, içe bakışı gerçekleştirmeli ve çocukla uyum sağlayabilmelidir (Şirin, 2007a: 131-132). *“Çocuk şairleri, çocuğu ve çocukluğu, kendine özgü geliştirdikleri çocuk alfabesi ile okurlar”* (Şirin, 2006e: 144).

Mustafa Ruhi Şirin'e göre, çocuk şairinin dikkat edeceği bir diğer husus, şiiri yazarken çocuğa göre bir yaklaşım kurayım derken çocukça veya pedagojik – ideolojik söyleme düşmemektir. *“Pedagojik ve politik söylemde zekâ, akıl ve katı bilinç, şairin iç sezgi kullanmasına imkân vermez. İç sezginin kullanılmadığı*

durumlarda ise şiire ve çocuğa yenik düşülmesi kaçınılmaz duruma gelir” (Şirin, 2007a: 132).

Mustafa Ruhi Şirin, gerçek çocuk yazarı ile pedagojik çocuk yazarı arasında farklar olduğunu söyler. Hakiki çocuk yazarı en soyut konuları dahi somutlaştırabilir. Yalın yazma başarısı gösterir. Bilinç-bilinç dışı, somut-soyut arasında yüzleşebilir. Pedagojik dilli yazar ise tanımlama, tarif etme ve öğretme sınırında kalır.

“Çocuk gelişiminden pedagojiye, edebiyattan çocuk sosyolojisine kadar çocukla ilgili bilim dallarını bilmek çocuk yazarı olmak için yeterli değildir; bütün bunların yanında üstün sanat yeteneği ve yetkinliği de gereklidir. Bu iki grup yanında, yazma yeteneği olan, ancak çocuklar için yazmanın ayırımına varamamış yazıcı bir grubu da bu gruba dâhil edilebilir” (Şirin, 2007b: 26).

Şirin, kötü çocuk kitabı yazarlarının işaret parmağı sürekli havada duran öğretmenlere benzediklerini ve sayılarının iyi çocuk kitabı yazarlarından çok daha fazla olduğunu vurgulamaktadır. Kötü çocuk yazarları çocuğun eğri-büğrü olduğuna, eğitilmezse topluma zararlı olacağına inanmaktadırlar ve onlarda her şey sert disiplin kuralları ve korkutularak ele alınır. Bu yazarlar için kitap, tıpkı bir hap gibidir. Kötü çocuk yazarının yazdıkları bağıdır; bu yazarların yazdıkları güdümlü ve didaktiktir. Faydacılık daima ön plandadır. Şirin, bu tip yazarların öyküden çıkarılacak dersi de okura bırakmadıklarını belirterek çoğu zaman bu eserlerin yetkin çizerler tarafından çizgi-resim ve tasarımların yapılmış olmalarının ise yanıltıcı olabildiğini vurgulamaktadır (Şirin, 2007a: 56-57).

Mustafa Ruhi Şirin’in masala bakışı

Masal, çocuk ruhunu besleyen, süsleyen, donatan, zenginleştiren, gerçekliği dolaylı olarak anlatan ve bunu olağanüstü, gerçek ve mantık dışı özellikleriyle gerçekleştiren bir türdür (Şirin, 2007c: 80).

Mustafa Ruhi Şirin, çocuğun hikâyeden önce masalla karşılaştığını vurgulayarak masalın değerinin çocuk için çok daha büyük olduğunu belirtmektedir. Hikâye masala göre daha gerçekçi olduğu için çocuk masalın bilinmezliklerle dolu dünyasını kendine daha yakın bulmaktadır (Şirin, 2006a: 172). Şirin, masalın da rüyanın da gerçek olduğuna inandığını belirterek, çocuğun

rüya içinde yaşadığını ve dünyayı kabulünün de buna göre şekillendiğini vurgulamaktadır. Masal, çocuğa hayal zenginliği vermesi yanında, daha geniş bir dünyaya açılmasını sağlamaktadır (Şirin, 2006a: 183).

Mustafa Ruhi Şirin'e göre masal, denizlerden göllere, nehirlerden ırmaklara akan sihirli söz ırmağıdır. (Şirin, 1998b: 67). Masallarla modern dünyada yalnızlaşan, kendi adasına çekilen çocuk arasında sıcak bir yakınlaşma başlayabilir. Ancak bunun için masalların geleneğe uygun olarak usta sanatçıların elinde yenilenmesi ve çocuğun yüzünün tekrar masallara dönmesinin sağlanması gerekmektedir (Şirin, 2007c: 101).

Çocuğun geleceğe yönelmesi masalla başlar. Şirin, çocuğun masal aracılığıyla düşüncesini kurmaya, hayalinde tasarladığı olağanüstülüklerle gelişen serüvende kendini ortaya koymaya ve tanımaya çalışacağını belirterek masalın çocuğun gelişimindeki önemine vurgu yapar. İnsan hangi yaşta olursa olsun masal dinleyince veya okuyunca çocukluğuna doğru yolculuğa çıkar (Şirin, 2007c: 32). Aynı kültür ve medeniyeti paylaşan toplumların masalları, dünle bugün, bugünle yarının ortak duygu ve düşünce dünyasını yansıtmaktadırlar (Şirin, 2007c: 36). Mustafa Ruhi Şirin'e göre, çocuğun hayale de gerçeğe de ihtiyacı vardır. Şirin, masalın hep çocuğa ya da insanlığın çocukluğuna seslendiğini belirtmektedir (Şirin, 2006d: 133). Şirin'e göre masal evrenseldir ve insanın ayak bastığı her yerde masal bulunur. Şirin, masalların iyilik ve kötülük üzerine temellendiklerini vurgulayarak masalarda doğru yanlış, adalet adaletsizlik, haklılık haksızlık, dostluk düşmanlık gibi davranışlar yansıtıldığını belirtir. Bu yönüyle masallar, insana dönük yüzü ile en imkânsız zamanda ve durumda bile bir yol göstermektedir (Şirin, 2007c: 45)

Masalın çocuksu bir sanat olmasının sadece çocuklara yönelik olması anlamına gelmediğine inanan Şirin'e göre masallar yalnızca çocuklar içindir diye düşünmek yanlıştır. Masallar her yaştan insan içindir. Masalları yaşa göre ayırmak da yapaydır. Masallardan uzaklaştıkça masalları çocuk işi gören anlayış da yaygınlaşmaktadır (Şirin, 2006a: 92). Günümüzde masalın karşılaştığı tehlikelerden biri de masalın çocuklara terk edilmesi olmuştur. Böyle olmasına rağmen, çocuklar da günümüzde masallardan uzaklaştırılmaktadır. Faydacı eğitim anlayışlarının sonucu, okullardan klasik masallar kovulmuş gibidir. Fabl türünde masallar öne geçmiş, masalın uygun hâle getirilmiş örneklerine öncelik

verilmiştir. Çocukların hayal kurma melekesini körelten bu katı gerçekçilik uygulamasının bilim adına, bilim şemsiyesi altına saklayarak yapıyor olmasının üzerinde durulması gerekmektedir (Şirin, 1998b: 82). Masalın çıkış noktası bilim değil, sezgidir. Sezgi ise hayale dayanır. Bilimi tabulaştıran ve bunu bir hayat tarzına dönüştüren faydacı gerçekçilik, masalı dışlayan bakış açısının temelini oluşturur. Bu bakış açısı insanı hayal denilen soyut vakıyadan uzaklaştırmak istemektedir (Şirin, 2007c: 98).

Şirin bir yandan faydacı eğitimi eleştirir bir yandan da teknolojinin masallara etkisine değinir. Teknolojinin ulaştığı noktayı düşünerek, masallara gerek kalmamıştır, demek, insanoğlunun masallara yüklediği hafızayı silmek anlamına gelecektir. Bu yüzden insanoğlunun, masalı bu kadar dışlaması yerine, hayalin değerini kavraması ve metafizik ürpertiyle masallara yönelerek daha olumlu sonuçlar elde edilebilir. Ancak modern dünyanın adeta dayattığı teknolojiye dayalı yaşama biçimi karşısında insan tavır alamamakta ve giderek robotlaşmaktadır (Şirin, 2007c: 86).

Şirin'e göre, masalların yenilenmesi için yapılan çalışmalar üç yüz yıllık bir geçmişe sahiptir. Masallarımızın yenilenebilmesi için mutlaka masalın ilkelerine bağlı kalmak şartıyla büyük sanatkârların devreye girmesi gerektiğini belirten Şirin, bu konuda üç öneride bulunmaktadır:

- Masal geleneğinin modern bir edebiyat değeri taşıdığı bilinciyle, önce yazılı masal edebiyatı kurulmalıdır.
- Yaşadığımız günlerin masallarını yazan yenilikçi masalcılar teşvik edilmelidir.
- Yukarıdaki iki maddeyle bağlantılı olarak masallar çağımızın yeni masal anlatımlarına –çizgi film/sinema- dönüştürülmelidir (Şirin, 2007c: 72).

Şirin, modern sanatlarla masal ilişkisini irdeler ve sadece edebiyatın değil, sinema ve tiyatro dâhil bütün modern sanatların masal geleneğinden yararlanabileceğini ama hiçbirinin masalın yerini tutmayacağını belirtmektedir (Şirin, 2007c: 111).

İleti ve Eğitsel İleti

İleti

Kısaca iletişim sürecinde karşıya aktarılmak istenen duygu ve düşünce olarak tanımlanabilir. Daha geniş bir ifadeyle ileti “bir ya da birden fazla kişinin bilişsel, duyuşsal ya da psikomotor davranışlarında değişiklik yapmak amacıyla düzenlenen işaretler örüntüsüdür” (Ergin, 2012: 43).

“Yazarı yazmaya iten başka bir deyişle okuyucusuna vermek istediği ana düşünce, ana duygu” (Özdemir, 1983:16) olarak tanımlamıştır.

Eğitsel ileti

Sever’e (2012) göre eğitsel ileti, bireylerin yaşamları boyunca kazanması gereken değerlerin bireyde olumlu yönde davranış değişikliği getirmek amacıyla hedef kitleye vermek istediği mesajdır.

Öğretici metinlerle edebiyat yapıtlarındaki iletinin farklı anlamlar taşıdığını belirtmiştir. “Öğretici metinlerde, yazarın savunduğu, vermek istediği düşünce biçimi; edebiyat yapıtlarındaki ise sanatçının okurlarında yaratmak ya da oluşturmak istediği duygu ve düşünce ortaklığı akla gelmelidir” (Sever, 2013: 140).

İster öğretici olsun ister eğitici yazınsal ürünler bir amaç üzerine yazılırlar ve bu amaca uygun olarak da okuyucuya bir ileti (mesaj) verirler. Beyreli vd. ’de (2005:42), “*her yazı belirli bir amaca yöneliktir. Türü ne olursa olsun her metinde, iletilmek istenen temel bir düşünce ya da duygu vardır*” şeklinde ifade ederler.

Özdemir’e (2011:71) göre yazar iletisini okuyucuya aktarmak için konuyu bir araç olarak kullanır. Asıl amacı vermek istediği iletidir. İleti, yazıyı yönlendiren temel öğedir. Öğretici ve yazınsal metinlerde mesajın verilme şekli farklıdır. Öğretici metinlerde mesajın verilmesini Sever (2013:134) “*öğretici metinlerde amaç okura bilgi vermek, öğretmektir. Bu metinlerde amaç, yazının içinde bir önerme biçiminde yer alır*” diyerek özetler. Özdemir’e (2011:71) göre ise öğretici metinlerde amaç cümlesi (ileti cümlesi), “*yazıda vurgulanıp geliştirilen düşünceyi yoğun ve özlü bir biçimde içerir. Bu yönden ileti, amaç ya*

da ana düşünce cümlesi okunan metnin kavranmasında okura kılavuzluk görevi de yapar”.

Yazınsal metinlerde ileti öğretici metinlerde olduğu gibi açık olarak okuyucuya verilmez. Özdemir (1983:16), “Yazınsal metinlerdeki ileti kesin bir yargıya dönüştürülerek aktarılamaz. Metnin dokusuna sindirilir. Örtük ileti, gizli bir anlam, gizli bir öz yükler” diyerek edebi eserlerde iletinin metnin içine yedirilmesi gerektiğini savunur. Öte yandan Dilidüzgün de şöyle ifade eder: “Kitabın iletisi, yazarın kafasındaki düşünceyi ortaya koyar nitelikte olmamalıdır” (1996:123).

Sever’e (2013:134) göre ise yazınsal metinlerde, “öğretmekten çok, yaşama ve insana yönelik duyarlılık oluşturmak öncelikli amaçtır”. Yazınsal metinler, öğretici metinler gibi iletiyi bir önerme şeklinde sunmazlar, metnin içinde ipuçlarıyla sunarlar.

Çocuk edebiyatı ürünleri Arseven’e (2005:42) göre hedef kitlesi ne olursa olsun genellikle çocuklara doğru davranış kalıpları ve toplum içinde uyulması gereken kuralları öğretme amacı güderler. Çocuklar için yazılan eserlerde verilmek istenen iletilerle, çocukların doğru davranışlar kazanması ve topluma uygun bireyler olarak yetişmesi amaçlanmaktadır.

Sever’e (2013:142) göre ise çocuk edebiyatı ürünlerinin temel amacı, öğretmekten çok, çocuklara duyarlılık kazandırmak, onların güzele yönelik duygularını geliştirmektir. “Yazınsal nitelikli metinler bu amaca, iletilerinin sezdirme gücüyle ulaşır”.

İletileri iki grupta ele alabiliriz; doğrudan aktarılan iletiler ve dolaylı aktarılan iletiler.

Doğrudan aktarılan iletiler

Doğrudan iletiler, öğretici nitelikli metinlerde karşımıza çıkmaktadır. Bu tür metinlerde yazarın amacı açık ve net bir biçimde bilgi vermektir. “Öğretici metinlerdeki amaç okuyucuya bilgi vermek, öğretmektir. Bu metinlerde amaç, yazının içinde bir önerme biçiminde yer alır” (Sever, 2013). Verilmek istenen iletinin öğüt niteliğinde olduğu bu iletilerle davranış değişikliği sağlanamadığı görülmektedir.

Dolaylı aktarılan iletiler

Dolaylı olarak aktarılan iletiler, metnin içine gizlenmiştir ve okurun algılaması ve içselleştirmesi beklenmektedir. Yazınsal ürünler aracılığıyla verilmek istenenler doğrudan sunulmayıp dolaylı olarak okura sezdirilmektedir. *“Çocuk okurun ilgisini çekebilecek bir konu etrafında şekillenen bir kurmaca metinde iletinin metnin içine serpiştirilmiş olması gerekir. Bu tür metinlerde ‘okurun, ipuçlarından yararlanarak kendi duygu ve düşünce gücünün birikimiyle iletiye ya da iletilere ulaşması’ beklenir”* (Sever, 2013).

Çocuklara istedik davranışlar kazandırma sürecinde çocuk kitaplarının ve bu kitapların eğitsel nitelikli iletilerinin oldukça önemli olduğu bilinmektedir. *“Eğitsel ileti, bireylerin yaşamları boyunca kazanması gereken değerlerin bireyde olumlu yönde davranış değişikliği getirmek amacıyla hedef kitleye vermek istediği mesajdır”* (Sever, 2012).

Yazınsal ürünlerde iletilerin aktarım biçimine ve çocuğa uygunluğuna özen gösterilmelidir. *“Yazınsal metinler, çocukların duygu ve düşünce dünyasında güzel duygusal etkiler uyandırarak onlara yaşantılar edindirme sorumluluğu taşır. Bu sorumluluğunu, öğretmekten çok, anlamın oluşturulmasına okurunu da ortak kalarak gerçekleştirir”* (Sever, 2013).

Çocuk kitaplarında eğitsel ileti

Çocuğa doğru davranışı kazandırmada çocuk edebiyatı ürünlerinden yararlanmak etkili bir yöntem olacaktır. *“Edebi eserler hem bireysel yaşamla hem de sosyal yaşamla ilgili olarak, insanı iyiye, güzele ve doğruya yöneltme yolunda telkinlerde bulunur. İnsanları bunlar doğrultusunda eğitir”* (Kavcar, 1999).

“Okuduğu roman ve öykülerdeki farklı yaşam durumlarının tanığı olan çocuk yaşam deneyimini zenginleştirir; yapıt aracılığıyla bir eylemin, bir sözün başkalarının duygularını, yaşamlarını nasıl etkilediğini görür. Metindeki kahramanlarla özdeşim kurar; kendini onların yerine koyarak duygularına ortak olur. Başkalarının acısına, sevincine katılmayı öğrenir” (Kaya, 2007).

Çocuk okuduğu kitabın kahramanlarıyla özdeşim kurarak onlar gibi düşünmeye ve davranmaya çalışır.

“Kahramanların yaşama bağlılığı, karşılaştığı sorunları çözümedeki kararlılığı, amaca ulaşmada izlediği yöntemlerin niteliği ve bu eylemler bileşkesinin söz ve

davranışlarla somutlanması, çocukları da kahramanlar gibi duymaya, düşünmeye ve hareket etmeye yöneltir” (Sever, 2013).

“Çocuk kitaplarında yer alan konu, olaylar, karakterler, duygular ve bunların özellikleri, kitabın verdiği mesaj ve bu mesajın etkileri, çocuğun kişilik açısından gelişimine katkıda bulunur” (Şimşek, 2012). Çocukluk döneminde çocuğun kazandığı davranışlar onun tüm yaşamını etkileyeceği için çocuk kitaplarında çocuğa sunulan iletiler bu sorumluluğu taşıyabilecek nitelikte olmalıdır. Kitaplarda verilen iletiler eğitsel bir değer taşımalı ve çocuğun yaşam alanında olumlu izler bırakmalıdır.

Eğitsel iletilerin aktarımında dikkat edilecek noktalar

“İletiler, öğretici metinlerde olduğu gibi, bir önerme cümlesi özelliği taşımaz” (Sever, 2009:52). Çocuklar için yazılan eserlerde verilecek iletiler çocuklara şunu yap bunu yapma şeklinde olmamalıdır. Bu durumla ilgili olarak Sever (2013:22) “Çocuk kitabı yazarının kural koymaktan ve yaptırımcı tutum sergilemektense, çocukların gelişim özelliklerini göz önünde bulundurarak neden sonuç ilişkileri sunacak yaşam durumları ortaya koymaları gerektiğini söyler”.

Gülyüz’e (2002) göre de verilmek istenen iletiler öğüt verici olmamalı, değişik olaylar arasında neden sonuç ilişkisi kurmaya yardımcı olmalı, esnek düşünmesini sağlamalı, yaratıcılığını destekleyip, öğrenmeye karşı güdülemelidir.

Çocuk kitabı yazarlarının iletilerini aktarırken sakıncaları gereken bazı konular vardır. Bu konular Tür ve Turla’ya (2005:40) göre, çocuk yanlış yargılara, boş inançlara, kaderciliğe, saldırganlığa yöneltilmemelidir. Çocukların uslu olması, büyüklerin ve yetişkinlerin sözünden çıkmaması ve yaramazlığın olumsuz sonuçları üzerinde durmanın olumsuz bir tutum olduğunu söyler. Çocuklara, iletiler aracılığıyla ırkçılık, düşmanlık ve öç alma duygularının aktarılması gerektiğini vurgulamak gerekir. İletilerin aktarılmasında dikkat edilmesi gereken konularla ilgili olarak çocuk kitapları yazarı Dayıoğlu (1987:16)’da ideolojik sloganlarla yüklü çocuk kitaplarını okudukça tedirgin olduğunu, bu tür kitapları yazarların çocukları iyi tanımadığını ve çocuklarda itici bir etki bıraktığını dile getirir.

Çocuk edebiyatı eserleri, çocuğun eğitiminde çok önemli araçlardır. Yazarlar, eserleriyle çocuğa çeşitli iletiler aktarmaktadır. Çocuğa aktarılan bu

iletiler, bazen eğitsel iletilerden oluşurken bazen de eğitsel olmaktan çok uzak kavramlardır. Bu bakımdan çocuk edebiyatı eserlerinin iletmek istediği mesajları, çocukların geleceğe yetiştirilmesinde ve aktarılmasında önemli araçtır.

Eğitsel iletiler eğitiminde masalın işlevi

Çocuk Edebiyatı, çocuğu eğlendirme, ona hoş vakit geçirmenin yanında eğitici yönüyle de öne çıkar. Masallar, çocuğu doğrudan eğitmek amacıyla yazılıp anlatılmasa da de, onda olumlu etki ve izlenimler bırakmayı amaçlar. Çocuğun çevreyi algılayış, olayları seziş ve karşılaşılabileceği durumlar karşısında olumlu davranış sergilemesine ve kazanmasına olanak sağlar. Çocuk edebiyatı ürünleri arasında yer alan masal, bir yandan çocuğun dil becerilerini geliştirirken bir yandan da çocukta millî ve evrensel kültür değerlerine karşı bir bilinç uyandırır. Çocuğun dil ile ilgili herhangi bir probleminin çözümünde dil edinimi için hazırlanan öğretim materyallerinin etkili ve verimli olması, dil eğitimi üzerine yapılan bilimsel çalışmaların takibine bağlıdır. Günümüzde ulaşılan bilimsel bulguların sürekli olarak çeşitlenmesi, dil edinimi ve kültür aktarımı için hazırlanan öğretim materyallerinin de ona göre yenilenme ve değiştirilmesini gerektirmektedir.

Başka bir deyişle masal, bir yandan çocuğun dil becerilerini geliştirirken bir yandan da çocukta, kültüre dayalı millî, evrensel değerlere karşı bir bilincin uyanmasını sağlar. Ayrıca masal, çocuğun hayal gücünü ve yaratıcı düşünme yeteneğini de geliştirir; ona hayatı, doğayı, insanı ve çevreyi tanıma imkânı sağlar. Kısacası masalların, çocuğu oyalama ve eğlendirme işlevinin yanında, çocuğu eğitmek, kendisi ve çevresi ile barışık bir birey olarak yetişmesini sağlayan önemli bir görevi vardır.

Eğitimciler, masalların, çocuğu bir hayal dünyasının içine iteceği, gerçekler ile ilişkisinin kesileceği görüşüne varmışlardır. Önce çocuğun hayal gücünün genişliği göz önüne alınmalıdır. Masallarda çıkan olağanüstü durumlar şaşırtmaktan çok heyecan yaşama hissini aktif hale getirecektir. Çocuk, gerçekleri gördüğü andan itibaren hayalle ilişkisini tamamen kesmemesi gerekir. Çünkü hayal gücü geniş olan çocuk sorunlara, farklı çözümler üretebilme ruhuna erişecektir. Masallar, gelenekselliğin aktarılması, kültürel öğelerin ve deneyimlerinin taşınması görevini üstlenir.

Masallar yalnızca bir hayal ürünü değildir. Sözlü anlatım yoluyla eski zamanlardan günümüze kadar gelmiş, halka mal olmuş eserler olan masallar, ait oldukları toplumların, zaman ve mekân çeşitliliği içindeki deneyimlerini, inanışlarını, kültürel özelliklerini taşıyıp, aktarması bakımından önemlidir.

Masalın sağladığı faydalar arasında dili kullanma yeteneğini geliştirmek, hayal gücünü zenginleştirmek, okul öncesinde dil becerilerinden dinleme-anlama ve konuşmayı öğretmek, kelime hazinesini geliştirmek, merak duygusunu öğrenme yönünde odaklamak, güzellik duygusunu geliştirmek, çocukta olumlu tutum geliştirmek sayılabilir.

Masal değerler eğitiminde oldukça kullanışlı yazılı ve sözlü edebiyat aracıdır. Masallar genel olarak eğitici ve öğretici bir niteliğe sahiptir. Özellikle hayvan masalları bütünüyle ders vericidir. Masallarda yapılan iyilikler övülürken, kötülükler cezalandırılarak önemi fark ettirilir. Masal okuyucu ve dinleyiciye iyilik yapmaya yönlendirir. Sözlü ve yazılı edebiyatın en önemli türlerinden olan masallar aile ve fert üyelerini hayata katkılarının çocuklara da okutulması ve anlatılmasıyla önemli yararlar sağlandığı görüşünü savunmaktadır.

Masalların en önemli işlevlerinden biri de sunulan örneklerle bireylerin ruh dünyalarını geliştirmek, onlara inandıkları yolda yürüyebilecek şahsiyetli birey yapmaktır. Toplum ve birey için masallar önemli değerlerdir. Hem milli hem evrensel birçok önemli değerlerdir. Ataların dinini, dilini, gelenek ve göreneklerini aktararak kendinden sonraki nesillere de aktarılmasına vesile olurlar. Böylece nesiller arasında kültür aktarımı sağlanmış olur.

Masallar, eğitici kıymeti olan, çocukların duygu, düşünce ve hayallerini sözlü veya yazılı olarak işleyen güzellik duygularını geliştiren millî bir kimlik edinmelerini millî ve evrensel değerleri benimsemelerini sağlayan ürünleridir. Masalların, çocukları hem bilişsel, duyuşsal estetik açıdan geliştirdiği ve eğitsel değeri de kendiliğinden ortaya çıkardığını göstermektedir.

Halk edebiyatı ürünleri, çocukların eğitiminde önemli bir görev üstlenmiştir.

İlgili Araştırmalar

Eğitsel İletiler ile ilgili araştırmalar

Yükseköğretim kurumunun Ulusal Tez Merkezi'nde yapılan incelemeler sonucunda eğitsel iletilerle ilgili 1 doktora tezi ve 16 yüksek lisans tezi hazırlandığı görülmüştür.

Oflaz (2017) tarafından hazırlanan “*Zebercet Coşkun’un Derleme ve Yazma Masallarının Eğitsel İletiler Açısından İncelenmesi*” adlı yüksek lisans tezine ve Karahanoğlu (2017) tarafından hazırlanan “*Sevinç Kuşoğlu’nun Çocuk Kitaplarında Yer Alan Eğitsel İletiler*” adlı yüksek lisans tezine kısıtlama nedeniyle ulaşılamamıştır. Diğer çalışmalarla ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir:

Erdi (2008) tarafından hazırlanan “*Türkiye’de 1980-1985 ve 2000-2005 Yılları Arasındaki Çocuk Kitaplarında Eğitsel İletiler (Karşılaştırmalı Bir Çalışma)*” adlı doktora tezinde 1980-1985 ve 2000-2005 yıllarında Türkiye’de siyasi, ekonomik ve sosyal açıdan yaşanan değişimlerin, çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan eğitsel iletilere ne derecede yansıdığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda her iki dönemde yaşanan siyasi, ekonomik ve sosyal olayların, çocuk edebiyatı eserlerindeki eğitsel iletilere yansıdığı, dönemin özelliklerine göre iletilerin önceliklerinin ve içeriklerinin de değiştiği saptanmıştır.

“*Muzaffer İzgü’nün Çocuk Romanlarının Tema, Eğitsel İletiler ve Dil Yönünden 10-12 Yaş Grubu Çocuklarına Uygunluğu*” adlı, Yılmaz (2007) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Muzaffer İzgü’nün romanlarının tema, eğitsel iletiler ve dil yönünden 10-12 yaş grubu çocuklarına uygun ve önerilebilir olup olmadığı incelenmiştir. Sonuçta romanlardaki dilin sözcük seçimi konusundaki bazı aksaklıklar dışında 10-12 yaş grubu çocuklarına uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özdemir (2008) tarafından hazırlanan “*Sevim Ak’ın Hikâye ve Romanlarında Yer Alan Eğitsel İletiler*” adlı yüksek lisans tezinde Sevim Ak’ın hikâye ve romanlarındaki eğitsel iletiler belirlenmiş ve bu iletilerin aktarılmasına aracılık eden kişi, olay ve durumlar betimlenmiştir. Belirlenen iletiler, ilgili yaşantı alanlarına göre sınıflandırılmıştır.

“Muzaffer İzgü’nün ‘Anneannemin Akıl Almaz Maceraları’ Serisindeki Eğitsel İletiler “adlı, Köse (2011) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Muzaffer İzgü’nün “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisindeki on yedi kitapta bulunan seksen öykü incelenmiş ve sonuçta bu öykülerin 7-11 yaş grubu çocuklara uygun olduğu belirlenmiştir.

“Gülten Dayıoğlu’nun Çocuk Romanlarındaki Eğitsel İletiler” adlı, Barış (2011) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Gülten Dayıoğlu’nun çocuk romanlarındaki eğitsel iletiler üzerine bir betimleme çalışması yapılmış ve yazarın okurlara hangi millî ve insani değerleri vermek istediği belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca iletilerin içeriği, amacı ve çocuk edebiyatı metni olarak nasıl işlendiği üzerinde durulmuştur.

Özaslan (2012) tarafından hazırlanan *“Muzaffer İzgü’nün Çocuklara Yönelik Hikâye ve Romanlarındaki Eğitsel İletiler* “adlı yüksek lisans tezinde Muzaffer İzgü’nün 20 çocuk kitabı incelenmiş, hikâye ve romanlarındaki eğitsel iletiler saptanmıştır. Bu iletilerin hikâyelerde ve romanlarda nasıl verildiği belirlenmiş, karşılaştırılmış ve incelenen çocuk kitaplarının çocuklara tavsiye edilip edilemeyeceği ortaya konmuştur.

“Hidayet Karakuş’un Roman ve Hikâyelerinde Yer Alan Eğitsel İletiler “adlı, Kaplan (2013) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Hidayet Karakuş’un çocuklar için yazdığı hikâye ve romanlar incelenmiştir. Çocuk edebiyatı alanındaki bu eserlerde bulunan ahlaki, manevi ve karakter geliştirici iletiler tespit edilmiştir.

Gülgönül (2014) tarafından hazırlanan *“Bilgin Adalı’nın Hikâye ve Romanlarında Yer Alan Eğitsel İletiler* “adlı yüksek lisans tezinde Bilgin Adalı’nın hikâye ve romanlarındaki eğitsel iletiler belirlenmiştir. Bu iletilerin aktarılmasına aracılık eden kişi, olay ve durumlar betimlenmiş ve iletiler, yönelik oldukları yaşam alanlarına göre sınıflandırılmıştır.

“Mavisel Yener’in Çocuklara Yönelik Öykülerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma” adlı, Cesur (2015) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Mavisel Yener’in çocuklara yönelik yazdığı hikâyelerdeki eğitsel iletiler incelenmiş ve bu iletilerin sunuluş biçimleri ortaya konmuştur. Çalışmanın sonucunda Mavisel Yener’in incelenen eserlerinde toplam 592 ileti saptanmıştır.

Bu iletilerin, amaçlarına göre 478'inin kişisel gelişimi, 96'sının toplumsal gelişimi, 15'inin ulusal gelişimi, 3'nün ise evrensel düşüncenin gelişimini destekler nitelikte olduğu görülmüştür.

Akçay (2015) tarafından hazırlanan “*Samed Behrengi'nin Hikâyelerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma*” adlı yüksek lisans tezinde Samed Behrengi'nin 17 hikâyesi özellikle eğitsel iletiler bakımından incelenmiş ve bu iletilerin çocuk eğitimi açısından katkıları vurgulanmıştır. Araştırma sonucunda, Samed Behrengi'nin hikâyelerinin çocuğun kişisel, toplumsal, evrensel, dinî ve ulusal gelişimine destek verici eğitsel iletiler sunduğu, bu iletilerin aktarılış biçiminin genel olarak dolaylı anlatım olduğuna ve dolaylı anlatım biçiminin anlam ya da anlamlar oluşturma sorumluluğunu çocuğa bıraktığı sonucuna varılmıştır.

“*Karakter Eğitimi Açısından Mevlâna İdris Zengin'in Hikâye ve Masallarında Eğitsel İletiler*” adlı, Işık (2017) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde karakter eğitimi açısından Mevlâna İdris Zengin'in masal ve hikâyelerindeki eğitsel iletilerin incelenmiştir. Yazarın masal ve hikâye türündeki tüm eserleri iki boyutta incelenmiştir. Birinci boyutta, çocuk edebiyatında karakter ve özdeşim arasındaki ilişkiden hareketle yazarın eserlerindeki karakterlerin özellikleri betimlenmiş; ikinci boyutta ise eserlerde yer alan eğitsel iletiler tespit edilmiştir. İnceleme sonucunda, eserlerde yer alan birçok karakterin olumlu özellikler barındırdığı ve bu açıdan karakterlerin çoğunun çocukların özdeşim kurabileceği nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yazarın bu eserlerinin karakter eğitimi açısından da zengin iletiler barındırdığı görülmüştür.

Tekin (2018) tarafından hazırlanan “*Aytül Akal'ın Çocuk Kitaplarının Eğitsel İletiler Açısından İncelenmesi*” adlı yüksek lisans tezinde Aytül Akal'ın çocuk kitapları eğitsel iletiler açısından incelenmiştir. İncelenen kitaplarda eğitsel iletiler tespit edilmiş ve bu eğitsel iletiler sunuluş biçimlerine ve amaçlarına göre sınıflandırılmıştır.

“*Koray Avcı Çakman'ın Hikâyelerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma*” adlı, Kavak (2018) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Koray Avcı Çakman'ın çocuklara yönelik olarak yazdığı hikâyelerindeki eğitsel iletileri ve bu iletilerin hangi amaca yönelik olduğunu tespit etmek amaçlanmıştır. Eğitsel

iletiler bu amaç doğrultusunda (sevgiye yönelik, iletişime yönelik, kişisel gelişme yönelik ve evrensel değerlere yönelik) sınıflandırılarak kitaplardaki dağılımı ortaya konmuştur.

Mustafa Ruhi Şirin ile ilgili araştırmalar

Taşkıran (2015) tarafından hazırlanan “*Mustafa Ruhi Şirin’in Masallarında ve Öykülerinde Eğitsel İletiler*” adlı yüksek lisans tezinde Mustafa Ruhi Şirin’in masal ve öykü türündeki verilmek istenen eğitsel iletiler açısından incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda masalların değerler bakımından zengin olduğu, öykülerin ise değerler bakımından masallar kadar zengin olmadığı saptanmıştır.

Yakar (2011). *Mustafa Ruhi Şirin’in Türk çocuk edebiyatındaki yeri ve eserlerinin eğitsel değeri üzerine bir inceleme.*” Adlı Doktora Tezinde Yakar (2011) Mustafa Ruhi Şirin’in eserleri üzerine yaptığı çalışmada Şirin’in eserlerinde millî ve manevi değerlerine bağlı, evrensel değerleri benimsemiş, hakları ve sorumlulukları konusunda duyarlı insan tipini yetiştirmeyi amaçladığını ve buna bağlı olarak iletiler verdiğini dile getirmiştir.

Karagözoğlu (2010) tarafından hazırlanan “*Mustafa Ruhi Şirin’in Çocuk Edebiyatına Dair Görüşleri ve Eserleri*” adlı yüksek lisans tezinde Mustafa Ruhi Şirin’in çocuk edebiyatına dair görüşleri ve çocuklar için yazdığı eserleri incelenmiştir.

Yağmur, S, Aytan, T. (2018). “*Mustafa Ruhi Şirin’in Eserleri Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlere Yönelik Bir Değerlendirme (Eğitsel İletiler Örnekleme)*” adlı araştırma makalesinin sonunda araştırmacıların iletilere ulaşmada okuyup özetleme yolunu tercih ettiği, farklı araştırmacıların Şirin’in aynı eserinden çıkardığı iletilerin, çoğunlukla aynı olmasına rağmen, zaman zaman farklılaştığı görülmüştür. Bu çalışmanın amacı değer ve ileti kavramlarının belli bir sistem dâhilinde ele alınıp alınmadığını ve aynı eserden çıkarılan iletilerin araştırmacıların bakış açılarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmektir.

Avcı (2011).” *Mustafa Ruhi Şirin'in Çocuğa Yönelik Eserlerinin eğitsel Açından İncelenmesi.*” adlı yüksek lisans tezinde Mustafa Ruhi Şirin’in çocuklar için kaleme almış olduğu eserleri eğitsel açıdan incelemektir. Çalışma, eserlerin ana fikrini tespit etmeye yöneliktir. Ele alınan eserler, edebi kriterlere göre

değerlendirilerek çocuk eğitimi açısından sahip oldukları nitelikler ortaya konulmuştur.

Mustafa Ruhi Şirin'in çocukla ilgili araştırma, inceleme ve çocuk edebiyatı eserleri ile ilgili 5 yüksek lisans tezi, çocuk edebiyatı eserlerinin eğitim değeri üzerine Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde Yasin Mahmut Yakar tarafından doktora tezi yapıldı.

Dünyaya Gülen Adam adlı Şiirli Nasrettin Hoca kitabı üzerine Mısır, Suhağ Üniversitesi'nde Sabri Tefvik Hammam doçentlik tezi yapıldı. Şiir, hikâye ve masalları Arapça, Almanca, Farsça, İngilizce, Macarca, Makedonca, Rusça, Rumence, Sırpça-Boşnakça, Özbekçe, Urduca'ya çevrildi; Kiril Alfabesine aktarıldı. Dünyaya Gülen Adam adlı Şiirli Nasrettin Hoca kitabı üzerine Mısır, Suhağ Üniversitesi'nde Sabri Tefvik Hammam tarafından doçentlik tezi (2007) yapıldı.

Problem Durumu

Çocukluk dönemi insanın her açıdan gelişime ve değişime en açık olduğu dönemdir. Çocuk edebiyatı da çocuğun gelişimine çeşitli yönlerden katkı sağlar. *“Yaşama, insana, doğaya, hayvanlara sevgi ile yaklaşan; kendisi ve çevresiyle barışık, hoşgörülü, demokratik kültürü içselleştirmiş insanlar yetiştirmede çocuk edebiyatına önemli sorumluluklar düştüğü bilinmelidir”* (Sever, 2012).

“Çocuk edebiyatı ürünleri, genellikle çocuğa doğru davranış kalıplarını ve toplum içinde uyulması gerekli kuralları öğretmek; sevgi, saygı, iyilik, dürüstlük, yardımlaşma gibi birtakım değerleri kazandırmak; özetle çocuğu hayata karşı hazırlamak amacı gütmektedir” (Arseven, 2005).

Bu nedenle iletiler, edebiyat yapıtlarının içine iyi bir biçimde sindirilmeli ve yapıtlar hazırlanırken öğüt vericilikten uzak, verilmek istenen iletiyi sezdirmeye yönelik bir yaklaşım sergilenmelidir. Burada sorumluluk çocuk edebiyatı yazar ve şairlerine düşmektedir.

Günümüzde çocuklara yönelik yazınsal nitelikli eserler veren pek çok yazar vardır. Onlardan biri de Mustafa Ruhi Şirin'dir. Çocuk kitaplarında ve eğitim sistemimizde eğitsel ileti konusunun eksiklikleri görülmektedir. Eğitsel ileti konusunun eksikliği sebebiyle çocuklarda ve öğrencilerde çeşitli davranış bozuklukları her geçen gün artmaktadır. Bu davranış bozukluklarını gidermek;

çocuklara insana, hayata ve karşılaştıkları zorluklara karşı çeşitli iletileri sezdirmek ise sanatla mümkündür ve çocuk edebiyatı da bu hedefleri estetik bir biçimde işleyebilecek en önemli sanat dallarındandır. Çocuk edebiyatındaki eğitsel ileti üzerine yapılan çalışmaların az olmasından dolayı bu araştırma ortaya konulmuştur. Araştırmada Mustafa Ruhi Şirin'in masalları ve çocuk şiirlerinde hangi iletilere yer verildiği problemine cevap aranmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk şiirleri ve masallarını eğitsel iletiler açısından incelemektir. Eserler “Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk şiiri ve masallarında verilmek istenen iletiler nelerdir?” sorusundan yola çıkılmıştır. Mustafa Ruhi Şirin'in masallarında ve şiirlerinde yer alan eğitsel iletilerin tespit edilmesi; bu iletilerin çocuğun kişisel, toplumsal, dinî, evrensel, ulusal gelişimine hangi etkilerde bulunduğu belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma ile çocuk şiirleri ve masallarındaki iletileri inceleyerek Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk edebiyatına kazandırdığı eğitsel bakış ortaya konulmuş ve eğitsel iletileri tespit etmeyi amaçlamıştır.

Problem Cümlesi

Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk şiirleri ve masallarını eğitsel ileti açısından incelenebilmesi için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk şiiri kitaplarında hangi iletilere yer verilmiştir?
- Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk masallarında hangi iletilere yer verilmiştir?

Sınırlılıklar

Bu çalışma, Mustafa Ruhi Şirin'in çocuklara yönelik olarak yazdığı 2 masal ve 5 şiir kitabını ele almaktadır. Mustafa Ruhi Şirin'in yazdığı çocuk kitapları içerisinde iki masal kitabı ve beş çocuk şiiri kitabı yer almaktadır. Çalışma, Mustafa Ruhi Şirin'in masalları olan; Mavi Rüyalara Gören Çocuk, Guguklu Saatin Kumrusu ve çocuk şiiri kitapları olan; Gökyüzü Çiçekleri, Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan, Okula Giden Kedi, Dünyanın En Güzel Yeri, Harflerin Kardeşliği şiir kitapları ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmanın Önemi

Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğun eğitiminde önemli bir yere sahiptir ve çocukları çeşitli yönlerden etkiler. Çocuk, edebiyat ürünlerindeki kahramanlar ile özdeşim kurarak onlar gibi düşünmeye ve davranmaya çalışır. Bu nedenle çocuk edebiyatı ürünlerinin nitelikli olması ve çocuğun gereksinimlerini karşılaması gerekir. Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk edebiyatı üzerine birçok eseri mevcuttur ve bu eserler arasında şiirin önemli bir yeri vardır. Şiir dilinin akıcılığı ve ritmi çocuklara edebiyatı sevdirecek en önemli unsurlardandır.

Eğitsel ileti açısından Mustafa Ruhi Şirin'in eserlerinin seçilme sebebi ise Mustafa Ruhi Şirin'in diğer çocuk yazarlarından farklı olarak hem kuramsal hem edebi açıdan çocuk edebiyatına birçok yetkin eser kazandırmış olması, çocuklarla ilgili birçok proje yürütmesi ve bu alandaki yetkin yazar olmasıdır. Mustafa Ruhi Şirin'in eserleri üzerine yapılan birçok araştırma ve tez mevcuttur. Fakat Mustafa Ruhi Şirin'in masal ve çocuk şiirlerini eğitsel iletiler açısından inceleyen hiçbir çalışma bulunmamaktadır.

Bu araştırmada, Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk kitapları eğitsel iletiler bakımından incelenmiş ve bu iletilerin çocuk eğitimi açısından önemi vurgulanmıştır. Elde edilen bulgular açısından ise araştırmacılara yol gösterebileceği düşünülmektedir. Bu çalışma ise Mustafa Ruhi Şirin'in masal ve çocuk şiirlerini eğitsel iletiler açısından incelemekte ve araştırmacılara bu alanda yardım edebileceği düşüncesiyle önemli görülmektedir.

İkinci Bölüm

Yöntem

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizi ele alınmıştır.

Araştırma Modeli

Mustafa Ruhi Şirin'in masal ve çocuk şiirlerinde eğitsel iletilerin yer verilme durumu ve bu eserlerin eğitsel iletiler bağlamında katkısını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Bu desen, eğitim alanındaki nitel araştırma desenleri arasında en sık kullanılanıdır. Çünkü araştırmacılar her zaman olgubilim, kuram oluşturma, söylem analizi ya da etnografik çalışmalar yapmayabilirler. Ancak bir araştırmacı yorumlamacı bir yaklaşımla nitel araştırma yapabilir (Merriam, 2018). Temel nitel çalışmalar bütün disiplin ve uygulama alanlarında görülebilir. Bunlar muhtemelen eğitimde bulunan en yaygın nitel araştırma biçimleridir. Veriler; görüşmeler, gözlemler ya da doküman analizi yoluyla toplanır (Merriam, 2018). Bütün nitel araştırmalar anlamın nasıl inşa edildiğiyle, insanların hayatlarını ve dünyalarını nasıl anlamlandırdıklarıyla ilgilidir. Temel nitel araştırmanın öncelikli amacı bu anlamları ortaya çıkarmak ve yorumlamaktır (Merriam, 2018).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, incelenen eserlerindeki masal ve çocuk şiirleri oluşturmaktadır. Şirin'in bütün masal ve çocuk şiiri eserleri incelenmiştir. Bu çalışmada iki masal kitabı ve beş şiir kitabı incelenmiştir. Tezde Mustafa Ruhi Şirin'in, Guguklu Saatin Kumrusu, Mavi Rüyalarda Gören Çocuk, Gökyüzü Çiçekleri, Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan, Okula Giden Kedi, Dünyanın En Güzel Yeri, Harflerin Kardeşliği adlı eserleri eğitsel iletiler açısından incelenmiş ve eserlerin içerdiği iletiler sınıflandırılmıştır.

Araştırmanın inceleme nesneleri olarak kullanılan kitapların kimlik bilgileri Tablo 1’de görülmektedir. Masal ve şiir kitaplarındaki incelenen eserleri Tablo 2, 3, 4, 5 ve 6’da verilmiştir.

Tablo 1:

İncelenen Çocuk Şiiri ve Masal Kitaplarının Kimlik Bilgileri

Sıra No	Kitabın Adı	Yayınevi	Yayın Yılı	Masal/Şiir Sayısı	Resimleyen
Masal					
1	Guguklu Saatin Kumrusu	Uçan At Yayınları	2017	8	Mustafa Delioğlu
2	Mavi Rüyalara Gören Çocuk	Uçan At Yayınları	2018	10	Mustafa Delioğlu
Şiir					
1	Gökyüzü Çiçekleri	Uçan At Yayınları	2018	38	Saadet Ceylan
2	Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan	Uçan At Yayınları	2018	47	Serap Deliorman
3	Harflerin Kardeşliği	Uçan At Yayınları	2018	46	Mustafa Delioğlu
4	Okula Giden Kedi	Uçan At Yayınları	2018	53	Berk Öztürk
5	Dünyanın En Güzel Yeri	Uçan At Yayınları	2018	54	Saadet Ceylan

Tablo 2

"Guguklu Saatin Kumrusu" ve "Mavi Rüyalara Gören Çocuk" Adlı Masal Kitaplarındaki İncelenen Eserleri

"Guguklu Saatin Kumrusu" Adlı Masal Kitabı	"Mavi Rüyalara Gören Çocuk" Adlı Masal Kitabı
1. Guguklu Saatin Kumrusu	1. Kırk Birinci Gün
2. Aslan Kuş	2. Elleri Üzerinde Yürüyen Padişah
3. Martı ile Tilki	3. Keloğlan'ın Sevinci
4. Zıplayan Kral	4. Mavi Rüyalara Gören Çocuk
5. Üç Kartal	5. Sihirli Gömlek
6. Masal Sarayı	6. Kırkinci Kardeş
7. Kuş Oyunu	7. Hiç Yüzünden
8. Kuş Ağacı	8. Kuyuksuz Kalan Tilki
	9. Horozlu Çocuk
	10. Dev Anasının Son Günü

Tablo 3

"Gökyüzü Çiçekleri" Adlı Şiir Kitabındaki İncelenen Eserleri

<i>"Gökyüzü Çiçekleri" Adlı Şiir Kitabı</i>	
1. İlk Şiir	21. Rüya Ağacı
2. Masal Çocuk	22. Rüyakız'ın Masalı
3. Uyku Bekçileri	23. Kuşları Seven Deve
4. Bebeğe Ninni	24. Bilmeceli Şiir
5. Bebeğin Duası	25. Küçük Kuşum
6. Anneme Ninni	26. İhtiyar Kiraz Ağacı
7. Annemin Adımı Yazmak	27. Masalın Masalı
8. Dahası Var	28. Açıl Susam Açıl
9. Bayram Günü	29. Keloğlan ile Konuşma
10. Bayrağımın Türküsü	30. Camgöz
11. Suyu Ninni	31. Masalkız
12. Yağmur Hanım	32. Ay Şarkıları
13. Uçan Resim	33. Bilye Oyunu
14. Ağaçlar Da Ağlar	34. Karagöz'ün Rüyası
15. Dağlar Sarı Bayrak	35. Tahta Beşik
16. Ağlayan Kar	36. Son Rüya Ülkesinde
17. Kış Masalı	37. Çocukluk Günleri
18. Günler Kardan Bir Yum	38. Koş Gel Bana
19. Oyuncak Bebeğin Türküsü	
20. Yalan	

Tablo 4

"Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan" Adlı Şiir Kitabındaki İncelenen Eserleri

<i>"Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan" Adlı Şiir Kitabı</i>	
1. Ağaçlar Ayakta Uyur	25. İlk Kuşlar
2. Dünya Kuş	26. Küçük Masal
3. Kuşlara Benzemek	27. Masal Kuşu
4. Bulut	28. Hayalkuş
5. Kuşların Annesi	29. Uykucuk Kuşu
6. Uçan Bir Kuşa Bakınca	30. Kanatsız Kuş
7. İyilik Şarkıları	31. Rüya Kuşu
8. Kuşların Gece Ödevi	32. Kelebek
9 Balon	33. Uçmak Oyunu
10. Kuş ve Gökyüzü	34. Uçtu Uçtu
11. Kuş İşleri	35. Kuş Gemileri
12. Uçurtmam Bir Kuş Gibi	36. Kuşlar Türkü Söyleyince
13. Kuşevi	37. Her Kuş Eski Bir Masaldır
14. Kuğular Niçin Uçamaz?	38. Kafdağı'nın Kuşu
15. Kuş Ninnileri	39. Adını Unutan Kuşlar
16. Kuş Sevince	40. Üç Beyaz Kuş
17. Uçmayı Unutan Kuş	41. "Kuşlar Da Kaderle Uçar"
18. Gül Kuşu	42. Küçükük Bir Serçecik
19. Şakacı Papağan	43. Betül'ün Tek Kuş Sorusu
20. Kafesteki Kanarya	44. Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan
21. Leyleğe Verdiğim Söz	45. Seni Uçurabilirim Anne
22. Martı Çiçeği	46. Çocuk Kalbimdeki Kuş
23. Kuş Ülkesi	47. Kırılgiç
24. Kuş Türküleri	

Tablo 5

"Harflerin Kardeşliği" Adlı Şiir Kitabındaki İncelenen Eserleri

"Harflerin Kardeşliği" Adlı Şiir Kitabı	
1. Harflerin Kardeşliği	24. Şair Amcanın Kedisi
2. Her Çocuğun Bir Adı Var	25. Bir Kedi Yalnız
3. Rengim Güzelliğimdir	26. Felsefe Okulu
4. Gözyaşı Rengi Aynı	27. Kaç Ufuk Çizgisi Var?
5. Azınlık Çocuk!	28. Dedem Bunları Nereden Biliyor?
6. Daha Nasıl Anlatmalı	29. İki Soru
7. Ayrımcılık Dersi	30. Sandalye Bile Ağlar
8. Biricik Ders	31. Adalet
9. Kardeşlik	32. Pişmanlık
10. Soru Sormak	33. Son Rüya
11. Şair Amca	34. Fotoğraftaki Çocuk
12. Hangisi Büyük	35. Ağır Oyun
13. Karşı Kıyıya Geçmek	36. Uçamayan Kuş
14. Neden İnsan Gibi	37. Boyacı Kuş
15. Yedi Büyük Soru	38. Dünya Nasıl Sevinir?
16. Nedir Hak?	39. Lale ve Gül
17. Şaka	40. Çocukların Anlamadığı
18. Doğru Başka	41. Çocukları Anlayan
19. Yorum	42. Çocuk Benim Ülkemdir
20. Ana Dili Hakkı	43. Aklın Yolu Birdir
21. Eşitlik	44. Nasıl Felsefe Bu!
22. Çocuklar Yalan Söylemez	45. Çocuklar Kime Oy Versin?
23. Babaların Payı	46. Oylarınızı Çocuklara Verin

Tablo 6

"Okula Giden Kedi" Adlı Şiir Kitabındaki İncelenen Eserleri

"Okula Giden Kedi" Adlı Şiir Kitabı	
1. Büyümek İstiyorum Baba	26. Daha Uzaklara Götüren
2. Büyünce	27. Anne Ben Balık Mıyım?
3. Topum ve Ayağım	28. Oyuncaklar Niçin Büyümez?
4. Ben Hangisiyim?	29. Uyurken Yeşil
5. Annemi Anlatmak	30. Mavi Sevmek
6. Okula Giden Kedi	31. Dedemin Çocukluğu
7. Daha Çok Sevmek	32. Palyaço
8. Ayakkabılarım	33. Daha Çok Sevmek
9. Ayakkabılarımın Sevinci	34. Karnemdeki Kırık Ders
10. Benimle Yürüyen	35. Önce
11. Okula Giderken	36. Üşüyen Kardelen
12. İlk Kime Söyleyeceğim	37. Her Çiçek Bir Haber Verir
13. Silgi	38. Sudaki Rüya
14. Kalem	39. Çok Tatlı Bir Yalan
15. Harflerin Uykusu	40. Köydeki Arkadaşım
16. Harflerin Uyanması	41. Çocuğa Benzeyen Çiçek
17. Harfler Nasıl Bakar?	44. Daha Büyümeden
18. Harfler Neyi Sever?	45. Uyku Hırsız
19. Harfler Ne Yer?	46. Konuşmak
20. Sayıların Sevileni	47. Annem Her zaman Yaz
21. İstanbul Gibi	48. Güneş Niçin Doğar?
22. İki Dördü Sevdığı İçin	49. Merak 50. Dünya
23. Okumak Neye Benzer?	51. Neden Hep?
24. Okurken	52. Niçin Çok Şakacıdır Ay?
25. Kitaplar İnsana Benzer	53. Neden Böyle?

Tablo 7

"Dünyanın En Güzel Yeri" Adlı Şiir Kitabındaki İncelenen Eserleri

"Dünyanın En Güzel Yeri" Adlı Şiir Kitabı	
1. Dünyanın En Güzel Yeri	27. Kayık ve Gemi
2. En Güzel Ev	28. Deniz de Çocuk Gibidir
3. Arkadaş	29. Deniz ve Çocuk
4. Hayal Arkadaşım	30. Ağaçlarla Konuşmak
5. Kırmızı Bisiklet	31. Kardeş Payı
6. Günler Kardeştir	32. Ağaçlar Neye Benzer
7. Günlerin Renkleri	33. Ağaçlar Kavga Etmez
8. Bitki Saati	34. Sönmeyen Fener
9. Hayvan Saati	35. İyilik Nedir?
11. Hangisini Öğrenmeliyim?	36. Küçük Bir İyilik
12. Ne Olmak İsterim?	37. Güzellik Duygusu
13. Kardan Kız	38. Benzeşme Oyunu
14. Küçük Çoban	39. Zeytin Ağacı
15. Cennetin Rengi	40. Acılı Masal
16. Ben Uyurken	41. Soruların En Güzeli
17. Kırmızı Tren	42. Tilki 43. Karga Kardeş
18. Uzaklara Giden Dedem	44. Horozlu Ayna 45. Rüya ve Eldiven
19. Haritadaki Şehir	46. Renk Renk Trenler
20. Saat ve İnsan	47. Oyuncaklar Da Ağlar
21. Saat Kardeş	48. Kuklacı Kim?
22. Korku	49. Dedem Nasıl Kayboldu?
23. Saat Kimi Sever?	50. İlk Kez Ormana Gitmek
24. Bozuk Saat	51. Böyle Bir kedi 52. Bilmediğin Nedir
25. Deniz Nasıl Sever?	53. Rüyada Horon Oynamak
26. Deniz Nasıl Üşür	54. Bir Kez Gülen İmparator

"Guguklu Saatin Kumrusu" isimli masal kitabında 8 masal bulunmaktadır. "Mavi Rüyalara Gören Çocuk" isimli masal kitabında 10 masal bulunmaktadır. "Gökyüzü Çiçekleri" isimli şiir kitabında 38 şiir bulunmaktadır. "Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan" isimli şiir kitabında 47 şiir bulunmaktadır. "Okula Giden Kedi" şiir kitabında 53 şiir bulunmaktadır. "Dünyanın En Güzel Yeri" şiir kitabında 54 şiir bulunmaktadır. "Harflerin Kardeşliği" isimli şiir kitabında ise 46 şiir bulunmaktadır. Mustafa Ruhi Şirin'in 2 masal kitabı ve 5 çocuk şiiri kitabında bulunan toplam 256 masal ve şiirin tamamı incelenerek bu araştırmanın verileri toplanmıştır. Masal ve şiirlerin çocuklarda hangi eğitsel iletilerin oluşmasına katkıda bulunacağı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Verilerin Toplanması

Veriler, temel nitel araştırma yönteminde görüşme, gözlem ya da doküman analizi ile toplanabilir (Merriam, 2018). Bu çalışmada, verilerin elde edilmesinde doküman incelemesi kullanılmıştır. Dokümanlar, kolayca ulaşılabilen

ve hazır kaynaklardır. Dokümanlar sürekli göz ardı edilir fakat temel araştırma ve değerlendirmede oldukça faydalı kaynaklardır (Lincoln ve Guba, 1985). Dokümanlar, nitel araştırmalarda sıkça kullanılan mühim kaynaklardır. Araştırmacı, ihtiyaç duyduğu veriyi gözlem ve görüşme yapmadan elde eder. Bu da araştırmaya hem zamandan hem de paradan tasarruf sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 218). Doküman, araştırma öncesi elde mevcut olan yazılı veya görsel malzemedir (Merriam, 2018: 131). Bu malzemelerden yazılı olanlar romanlar, öyküler, şiirler, kitaplar, dergiler, fermanlar, anılar, makaleler, layihalar, yazıtlar vb. görsel malzemeler ise anıtlar, giyim-kuşam, araç gereçler, resimler, slaytlar, filmler, pullar, flamalar vb. olabilir (Sönmez ve Alacapınar, 2013: 84).

Verilerin Analizi

Araştırmada Mustafa Ruhi Şirin'in masal ve şiir kitaplarında yer alan eğitsel iletileri tespit edilen iletilerin incelenmesi ve eserlerdeki eğitsel ileti öğelerinin farklı kategoriler altında tespit edilmesi amaçlanmış ve çalışmada doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemesi, *“araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini”* kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217).

Tespit edilen kitaplardan doküman incelemesi yoluyla bulunan veriler, betimsel olarak çözümlenmiştir. İçerik analizi, nitel araştırmada bulunan verilerin, önceden oluşturulmuş kategorilere göre özetlenmesiyle gerçekleştirilir. Dört aşamadan oluşur. Bu çözümlenmenin temel amacı, mevcut durumu doğrudan aktarmak ve tanımlamak, bulunan ham verileri düzenli ve yorumlanmış şekilde okuyucuya sunmaktır (Altunışık vd., 2010: 322; Yıldırım ve Şimşek, 2013: 224).

Bu çalışmada Mustafa Ruhi Şirin'in kuramsal çerçevede değinilen iletiler, doküman incelemesi yöntemiyle incelenmiştir. Masal ve şiir kitapları okunmuş ve analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlarla içerik çözümlemesine gidilmiştir. İçerik çözümlemesinde çıkan eğitsel iletiler çeşitli kategorilere ayrılmıştır. Eğitsel iletilerle ilgili kategoriler oluşturulurken uzman görüşü için hazırlanan soru formu 2 Türkçe Eğitimi alanında çalışan akademisyene, 5 Türkçe öğretmenine sunulmuş ve ortak cevaplar alınarak karara varılmıştır.

Uzman görüşü sonrası belirlenen kategoriler şunlardır:

- Çalışkan Olmak,
- Sorgulama Yapmak
- Doğruluğa İnanmak,
- Yalan Söylememek,
- Kendin Olmayı Bilmek,
- Zamanı İyi Kullanmak
- Okumaya Önem Vermek,
- Yaşamın Değerini Bilmek,
- Okulu Sevmek,
- Mutlu Olmak,
- Hayal ve Düş Kurmak,
- Özgür Olmak,
- Kültürel Zenginliklere/Varlıklara Önem Vermek,
- Aileye değer vermek,
- Anne sevgisi,
- Toplumsal Huzurun Bilincinde Olmak,
- İnsana Değer Vermek,
- Paylaşımçı Olmak,
- Arkadaşlığa/Dostluğa Önem Vermek,
- Çocuğu Takdir Etmek,
- Fedakâr Olmak,
- Emeğe Değer Vermek,
- Eşitliğe İnanmak,
- Barış İçinde Yaşamak,
- Yardımsever Olmak,

- Kültürel Değerlere/Varlıklara nem Vermek,
- Dili Doğru Kullanmak, Türkçeye nem Vermek,
- Vatansever Olmak,
- Doğayı Sevmek,
- Ağaçları sevmek,
- Hayvanları Sevmek,
- Hayvanları Korumak,
- Doğanın Değerini Bilmek,
- Hakka, Hukuka nem Vermek,
- Adaletli Olmak,
- İnançlı Olmak,
- Estetik Değer Sahibi Olmak.

İkinci aşamada incelenen eserler oluşturulan çerçeveye uygun olarak okunmuştur. Kitabın zerine ilgili cümlelerin ait oldukları ileti kategorisi not edilmiştir ve birer başlık açılıp alt kategorilerden oluşan cmler sayfa numaraları ile beraber yazılmıştır. Betimsel veri kısmına kitaplardan alınmış doğrudan alıntılar ile oluşturulan alt kategorilerin uygunluğu iki alan uzmanı tarafından kontrol edilmiştir. Doğrudan alıntılarla oluşturulan alt kategorilerin uygunluğu son kez değerlendirilmiştir. Daha sonra, içerik analiz kısmına kategoriler içerik analizini ve kitaplardan alınmış olan doğrudan alıntılardan oluşturulan alt kategorilere uygunluğu kontrol edilmiştir. Son olarak ise tanımlanan bulgular açıklanıp ilişkilendirilmiş, anlamlandırma ve yorumlama yapılmıştır.

Bulguların arasındaki neden-sonuç ilişkileri açıklanmış ve olguların karşılaştırması yapılmıştır (Altunışık vd., 2010: 322; Yıldırım ve Şimşek, 2013: 224). Nitel araştırmalarda bazı bulgular çizelgeler (tablolar) şeklinde verilmiştir çünkü tablolar kategorileri görselleştirerek geçerliği artırır ve bulguları okura bir bütün halinde görme imkânı sağlar.

Araştırmada incelenen kitaplarda saptanan eğitsel iletiler kategorilere ayrılıp gruplandırıldıktan sonra 5 ayrı başlıkta toplanmıştır. Kişisel gelişime y6nelik 13, toplumsal gelişime y6nelik 12, ulusal bilince y6nelik 3, 7evre bilincine y6nelik 5 ve diğer eğitsel iletilerden 4 olmak 6zere toplam 5 eğitsel ileti grubu oluşturulmuştur.

2 masal kitabında ve 5 Şiir kitabında yer alan eğitsel iletilerin kullanım sıklığı kategorisinin ayrıntılı olarak dağılımı tabloda verilmiştir. İnceleme sonucunda bulunan iletiler benzerliklerine ve farklılıklarına g6re uygun kategorilere ayrılmıştır. Bu kategoriler ve iletiler uzman g6r6ř6ne sunulurken uzman g6r6ř6 doğrultusunda yeniden d6zenlenmiştir. 7alışmanın inandırıcılığı ve tutarlığı bu Şekilde sağlanmıştır.

Üçüncü Bölüm

Bulgular

Mustafa Ruhi Şirin'in eğitsel iletilerin incelendiği bu araştırmada bulgular şu şekildedir:

Bulgu: Kişisel Eğitime Yönelik Eğitsel İletiler ve Kullanım Sıklığı

Tablo 8

Kişisel Eğitime Yönelik Eğitsel İletiler ve Kullanım Sıklığı

Sıra No	Kişisel Eğitime Yönelik Eğitsel İletiler	(f)
1	Çalışkan Olmak	2
2	Sorgulama Yapmak	12
3	Doğruluğa İnanmak	1
4	Yalan Söylememek	2
5	Kendin Olmayı Bilmek	2
6	Zamanı İyi Kullanmak	7
7	Okumaya Önem Vermek	2
8	Yaşamın Değerini Bilmek	2
9	Okulu Sevmek	4
10	Mutlu Olmak	12
11	Hayal ve Düş Kurmak	19
12	Özgür Olmak	8

Toplam: 73

Tablo 8'e göre, incelenen kitaptaki masal ve şiirlerindeki iletilerin kullanım sıklığına göre:

Kişisel gelişimi destekleyen iletilerden en çok kullanılanlar: "Hayal ve Düş Kurmak" $f(19)$ "Sorgulama Yapmak" $f(12)$, "Mutlu olmak" $f(12)$, "Zamanı iyi kullanmak" $f(7)$, "Özgür olmak" $f(8)$ "Okulu Sevmek" $f(4)$, ve iletileridir. Bu kategoride en az kullanılan iletiler ise: "Çalışkan olmak" $f(2)$, "Yalan söylememek" $f(2)$, "Kendin Olmayı Bilmek, $f(2)$ "Okumaya Önem Vermek" $f(2)$, "Yaşamın Değerini Bilmek" $f(2)$ ve "Doğruluğa İnanmak" $f(1)$ 'tır.

Aşağıda kitapta geçen anlatımlardan örnekler yer almaktadır:

Çalışkan olmak

“Mavi Rüyalara Gören Çocuk” adlı kitapta çalışkan olmak ve çalışmaya önem vermek şöyle sezdirilmiştir:

“O günden sonra sihirli kutuyu da sihirli değirmeni de unuttum. Kendime iş bulmak için yoksulu olmayan büyük bir şehre gitmeye karar verdim. Saat kuleleri yapan bir ustanın yanında çalışmaya başladım. Biraz da şans yardım edince kısa zengin oldum.” (*Keloğlan'ın Sevinci*, s. 47-48)

“-Çocuklarım, diyerek konuşmaya başladı babam. Dünya gece ile gündüzü olan bir güne benzer. Gündüzünü de gördüm gecesini de. İnsan yaşadıkça eskiyor. Yaşlandıkça hayaller de uzaklaşıyor insandan. Çalışacak gücümün kalmadığını hissediyorum. Kırk kardeşiniz. Eğer birlikte yürürseniz yokuşları kolay çıkarmanız.” (*Kırkinci Kardeş*, s. 67)

Sorgulama yapmak

Yazarın pek çok kitabında kahramanların sordukları sorularla öğrenmeye meraklı oldukları ve bu soruların yanıtlarına ulaşmak için sorgulama kabiliyetlerini geliştirmek için çaba gösterdikleri görülmüştür:

“Anneme sordum:

-Tahterevalli ne demek?

-Onunla, dedi annem. Tartabilirsin dünyayı.

-Dünya ne demek, diye sorunca da oyun evidir, dedi.” (*Mavi Rüyalara Gören Çocuk*, s.49-50)

“Anne martı sesini yükseltti:

-Daha çok küçüksün. Öğüt verecek yaşta değilsin. Martı ailesinin hayat bilgilerini öğrenmeden kendini koruyamazsın. Önce büyümelisin.

-Büyüme nedir anne?

-Büyüme, ne yaptığını bilecek yaşa gelmektir” (*Martıcık ile Tilki*, s. 49).

“O gece Martıcık uyumak istemiyordu.

-Tilki mi geldi anne, diye sordu.

-Ben buradayken tilki yanımıza gelemez.

-Şu tepeden bakanların adı nedir?

-Senin tepe dediğin yer gökyüzüdür. Gördüklerinin büyüğü ay, küçüğü ise yıldızdır.

-Bizi mi seyrediyorlar?

-Işık oyunu oynuyorlar. Güneş doğunca yuvalarına çekilecekler.

-Güneş nedir anne?

-Dünyayı aydınlatan ve ısıtan bir çiçektir” (*Martıcık ile Tilki, s. 51-53*).

“Gece olunca göl uyurdu. Su uyur mu? Uyur. Hem de tatlı bir uykuyla mırıl mırıl uyur.” (*Zıplayan Kral, s. 63*)

“İlk defa tavşan adlı bir yaratıkla karşılaşacaktı. ‘Acaba tavşan nedir?’ diye düşündü. ‘Uçar mı yüzer mi?’” (*Zıplayan Kral, s. 67*)

“-Kuşlarım uyurken yürümeye başlarım. Sen de gözcümüz olursun. Gün ışığıymca olduğumuz yerde bekleriz.

-Ağaçların yürüdüğünü hiç duymamıştım.

-Konuştuklarına göre yürümeleri gerekmez mi?” (*Kuş Ağacı, s. 121*)

“Geceye kim

Uyku verir?

Rüyaları

Kim gönderir?” (*Uyku Bekçileri, s. 19*)

“Su annenin ninnisi

Pınarı uyutur mu?

Uyuyunca pınarın

Gözleri yumulur mu?” (*Uyku Bekçileri, s. 29*)

“Yağmur yağmur,

Ne yağarsın

Nerden geldin,

Hep ağlarsın!” (*Yağmur Hanım, s.31*)

“Kapılar kapalıydı
Nerden girdi bu hırsız
Uykularımı çalan
Bilmece şu Rüyakız” (*Rüyakız’ın Masalı, s. 45*)

“Bir küçük kuşum vardı
Kuşumla konuşmak istesem
Kalbimin ucuna konardı

Nereden uçup geldi bu kuş?” (*Küçük Kuşum, s.48*)

“Kuşlarımı kim çaldı anne?” (*Tahta Beşik, s. 67*)

Doğruluğa inanmak

“Okula Giden Kedi” Adlı kitapta bir şeyi doğru olarak bilmenin, doğru sözlü olarak benimsemeyi, birine güvenmeyi ve onu doğru olarak kabul etmenin öneminden bahseder.

“En dik olanı
1’dir sayıların

Hep doğru kalmıştır
Bilmez eğilmeyi
Bükülmeyi
Bu yüzden sevilir
Bütün sayılarca” (*Sayıların Sevileni, s. 45*)

Yalan söylememek

“Okula Giden Kedi” ve "Dünyanın En Güzel Yeri" adlı kitaplarda, okura hangi şartta olursa olsun yalan söylemenin yanlış bir davranış olduğu duyumsatılmıştır:

Çünkü çocuklar
Yalan söylemez” (*Sayıların Sevileni*, s. 45)

“Bozuk saat
Daha iyidir
Yalan söyleyenden

Hiç olmazsa
Doğru zamanı gösterir
Günde iki kere” (*Bozuk Saat*, s. 58)

Kendin olmayı bilmek

“Guguklu Saatin Kumrusu” kitabında yazar, okura ‘kendin ol’ düşüncesinden hareketle kendin olmanın yol anahtarını kendini gerçekleştirmekten geçer duygusuyla okuyucuya “Kendin Olmayı Bilmek” iletisini hissettirmektedir:

“Görüyorsunuz, ne aslanlığımı unutup tam kuş olabildim ne de aslan olarak kalabildim. Her canlı için bir yaratılış yarasası vardır. Aslan olarak yaratıldım. Kuş olarak yaratılmak istenseydim kuş olarak yaratılırdım.” (*Aslan Kuş*, s. 42)

“-Tavşan tavşandır, tilki tilkidir, dedi tilki. Tilkiliğe özenen tavşanların sonu budur işte.

Tavşan, krallık oyununda, sahip olmadığı şeye özenerek zararlı çıkmıştı.” (*Zıplayan Kral* s. 76)

Zamanı iyi kullanmak

“Dünyanın En Güzel Yeri” " Gökyüzü Çiçekleri" ve "Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan” adlı şiir kitaplarında “zamanı iyi kullanmak” iletisi hissettirilmiştir:

“Çalışkandır saat
Akrebi yelkovanı
Koşar durur
İleri
Hep ileri” (*Saat ve İnsan*, s. 53)

“Saat kardeş
Zamanın
Sana emri bu
Tik tak tik tak” (*Saat Kardeş, s. 54*)

“Saatin akrebini
Yelkovanını
İleri doğru çevirince
Ses inceldi” (*Korku, s. 56*)

“En çok
Kimi sever saat
Zamanın değerini bileni” (*Saat Kimi Sever?, s. 57*)

“Güneşin sofrasında
Zaman kardan bir yumak
Çalışmak arı gibi
Arı gibi uyumak” (*Günler Kardan Bir Yum, s. 37*)

“Çocuklar ülkesine
İlk giden o olurdu
Güneşin şarkısıyla
Rüya kız kaybolurdu” (*Rüya kız ’ın Masalı, s. 45*)

“Günler geçer büyür çocuk
Büyür ağaçların boyu
Görünmez olur masal kuşu
Dalgaları gölün suyu” (*Masal Kuşu, s.115*)

Okumaya önem vermek

Yazarın "Okula Giden Kedi" adlı kitabında kahraman, okuduğu kitaplarla hayal dünyasında yolculuklara çıkmış ve "okumaya önem vermek" iletisi bu yolla okuyucuya duyumsatılmıştır:

"Okudukça
Başlar konuşma
Bir oyuna benzer
O zaman
Yaşamak" (*Okumak Neye Benzer?*, s.49)

"Okurken
Yan yana geliyor
Dağla deniz
Fille deniz
Okurken
Daha iyi
Tanıyorum
Kendimi" (*Okurken*, s.50)

Yazarın "*Okula Giden Kedi*" kitabında "kitap okumak" günlük yaşamın bir parçası olarak dile getirilmiş, kitapları seven kahramanlar aracılığı ile "okumaya önem vermek" hissettirilmiştir:

"Her kitabın
Bir yeryüzü vardır
Konuşur içinde
İnsan
Bitki
Hayvan
Her kitabın
Bir yüzü vardır" (*Kitaplar İnsana Benzer*, s.52)

“Hangisi
Daha uzaklara
Götürür bizi?
Araba mı
Uçak mı
Gemi mi
Tren mi
Kitap mı?” (*Daha Uzaklara Götüren, s.53*)

Yaşamın değerini bilmek

“Guguklu Saatin Kumrusu” ve “Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan” adlı kitaplarda yaşamın tadını çıkarmak gerektiği duyumsatılmaktadır:

“Konuşmadan hemen sonra kumru, gagasıyla düğümü çözünce saatin kumrusu odanın içinde uçtu ve konabileceği her yere kondu. Durmadan karşılıklı ötüştüler. Ahşap ev, ötüşen kumrularla eski neşesine kavuşmuştu.” (*Guguklu Saatin Kumrusu, s. 21*)

“Bir gülücüğe benzer
Martının konduğu yer
Gökyüzü ağaç deniz
Çiçek açar gemiler” (*Martı Çiçeği, s.61*)

“Kuğuları uçurur nehir
Orman resimleri çizer,
Kuş kanatları
Güzelleşir dağ deniz ve şehir” (*Her Kuş Eski Bir Masaldır, s.93*)

Okulu sevmek

“Okula Giden Kedi” adlı kitapta okul, insanların aydınlanacağı yer olarak vurgulanmış ve okura “okulu sevmek” sezdirilmiştir:

“Anaokuluna
Başladıkları gün
-On beş arkadaşız,

Dedi öğretmen

-Hayır, diye seslendi

Ahmet Kerem

Tam on altı

Saymayı unuttunuz

Pencerede duran kedimi

On altısı da

Güldü birden” (*Okula Giden Kedi, s. 23*)

“Beni okula götürürken

En çok

Kim sevindi?

Ayakkabılarım” (*Ayakkabılarımın Sevinci, s. 26*)

“Harfleri yazarken

Seviniyor elim

...

Cümle sonuna

Noktayı

Kor komaz

Takla atıyor

Kalemim” (*Kalem, s. 34*)

“Gündüz

Açık bir okuldur

Yeryüzü

Bitkiler hayvanlar

Irmaklar denizler

Severler hep mavi mavi” (*Mavi Sevmek, s.61*)

Mutlu olmak

Yazarın birçok kitabında, sıradan şeylerle mutlu olmayı bilmek çok önemlidir. Hayatın içinden kendilerine ve çevrelerine eğlence çıkarmayı bilerek, çoğa sahip olanlar değil, daha çok azla yetinenler mutlu olabilirler. “Mutlu Olmak” servet değerinde paha biçilemez bir duygudur iletisini hissettirmektedir.

“Masal bu ya, kırk gün kırk gece sürdü düğünümüz. Mutluluk içinde yaşadık. Siz de mutlu yaşayın.” (*Kırk Birinci Gün*, s. 27)

“Biri ressam oldu, hayal kuşların resimlerini çizdi. Biri uduyla yeni şarkılar besteledi çocuklara. Biri yoksullara ev yapmak için mimarlığı seçti. Hep mutluluk içinde yaşadık.” (*Kırkinci Kardeş*, s. 78)

“Önce annemi yanıma aldım. Mutluluk içinde yaşadık.” (*Sihirli Gömlek*, s. 90)

“Padişahın kızıyla köşkte mutluluk içinde yaşamaya başladık.” (*Kuyruksuz Kalan Tilki*, s. 112)

“Küçük evimizde mutluluk içinde yaşadık. Siz de hep mutluluk içinde yaşayın.” (*Horozlu Çocuk*, s. 125)

Doğanın mucizesi olan ağaçların, bitkilerin doğal ortamlarında yetişmesi; hayvanların doğada, özgürce dolaşabildikleri yerlerde görmenin mutluluğu paha biçilemez bir duygudur hissini vermektedir.

“Kuşlar vardı aramızda
Kaptanımız gölde kuğu
Fotoğraftan okunurdu
İkimizin mutluluğu” (*Oyuncak Bebeğin Türküsü*, s. 38)

“Seni bir ilkbahar günü
En yoksul çoban görürmüş
O an mutluluktan uçar
Sen gidince üzülürmüş” (*Masal kız*, s.59)

Kimi zaman da mutlu olmayı doğa sevgisi ve hayvanlar aracılığıyla sezdirilmiştir:

“Çınar, yeşil tavus kuşu
Manolya, yemyeşil kuğu
Ağaçların
Kuşlar gibi
Hiç eksilmez
Mutluluğu” (*Pişmanlık*, s. 65)

“Yeryüzünün acılarını uçurur
Nazlı kuşlar mutlu uçar
Koyar kalbimize sevinci
Gülen umutlu kuşlar” (*Kuş İşleri*, s.37)

İnsanların mutlu olmak iletisi doğaya karşı göstermiş olduğu sevginin doğa tarafından karşılık bulması ile dile getirilmiştir:

“Çiçek açar masallarda
Ağaçlara yakışır naz
Acı azalır dünyadan
Kuşlar türkü söyleyince” (*Kuşlar Türkü Söyleyince*, s.90)

Mutlu olmak herkesin hakkıdır iletisini hissettirmektedir.
Niçin anne
Her gün dünyada
Sevinç daha az” (*İki Soru*, s. 61)

“Anlayamadığım
Bir şey daha var:
Niçin gülme hakkı yok
Fotoğraftaki ağlayan çocuğun” (*Fotoğraftaki Çocuk*, s. 69)

Hayal ve düş kurmak

Yazarın birçok kitabında çocuklar, hayal kurmakta ve hayalî arkadaşlarıyla oyun oynamaktadır. Çocukların hayal ve düş kurmasının doğal olduğu vurgulanmakta ve okura “hayal kurmak” iletisi duyumsatılmaktadır:

“Ali Cengiz, iki yüz altınlık ipek keseyi annemin eline uzattı. Tek şartı ise atı tasmaı ile satın almaktı. İki yüz altınlık keseyi gören annem şaşırđı. Tasmayı uzatacağı sırada beyaz at kar beyazı güvercine dönüşüverdi ve gitti. Ali Cengiz de hemen kartal oldu ve uçuverdi. Güvercin tam yakalanacağı anda bir demet güle dönüşerek sarayın bahçesinde oturan padişah kızının kucağına düşüvermez mi!”
(*Kırk Birinci Gün, s. 24-25*)

“Sihirli değneğimi elime aldım. File benzeyen küçük bulutumu çağırır çağırılmaz uçuşarak yanıma yaklaşıverdi. Uzansam, ellerim buluttan filin hortumuna değecek gibiydi. Filin yanına bir zürafa çizdim. Çizdiğim resim, ilk defa zürafa gören çocukların tarif ettiği zürafaya benziyordu. Ardından masal kızları, koşan atlar ve ağlayan bir çocuk çizdim. Ağlayan çocuk bendim işte. Bulut oyunu oynamaya başlamışken, güneş de ışıktan ellerini batıya doğru uzatıverdi. Sihirli değneğimle havaya çember çizince bulut birden kayboluverdi. File ne oldu? Rüzgâr uçurdu. Masal kızları nerde? Saraylarına çekildiler. Atlar dağlara kaçtı. Zürafa ormana gitti. Ben ise tek başıma kalmıştım” (*Mavi Rüyalarda Gören Çocuk, s. 52*)

“Günler günleri aylar ayları kovaladı. Sıcak bir leylek gününde su perisi Tüzü’nün yaşadığı göle uğradım. Yüzümü göle doğru çevirerek ılık çaldım. Ne duyan oldu beni ne de gören.” (*Mavi Rüyalarda Gören Çocuk, s.53-54*)

“Mırıl mırıl türküler söyleyen ırmağa ulaştık. Irmağın kenarında durdum.

-Hoş geldiniz, dedi bize ırmak. Ben de sizinle gelmek istiyorum.

-Hadi sen de gel, dedi ırmağa horozum.

ırmak birazcık yürüyünce yoruldu. Horozum üç kez uzun uzun öter ötmez ırmağı da içivermez mi! Şaştım hem de nasıl şaştım!” (*Horozlu Çocuk, s. 122*)

“Beşğim beyaz gemi

Kürek yapsam ellerimi” (*Bebeğin Duası, s. 21*)

“-Büyüdüm, büyüdüm anne

Çocukluğun hayal kuşları

Konuyor ağaçlara yine” (*Annemin Adını Yazmak, s. 23*)

“Sevinçten gemimize
Melekler kaptan olsun
Hayalden yelkenine
Kırmızı kuşlar konsun

Bu güzel rüya sürsün
Değnekten atlarımız
Su üstünde yürüsün” (*Bayram Günü, s.25*)

“Su annenin ninnisi
Pınarı uyutur mu?
Uyuyunca pınarın
Gözleri yumulur mu?” (*Suya Ninni, s. 29*)

“Bazen beyaz
Bazen sarı
Gök annenin
Gözyaşları” (*Yağmur Hanım, s.30*)

“Uçan resimdir adı
Bin bir sevinç bin bir renk
Gök onunla gülümser
Yazın süsü ve ahenk” (*Uçan Resim, s. 32*)

“Sararınca ortalık
Ağaca çıkar balık
Yuvaya döner kuşlar
Dağlar sarı bayrak” (*Dağlar Sarı Bayrak, s. 34*)

“Bir varmış iki yokmuş
Hayal evden uçtu halı
Tılsımlı ayna içinde
Doğdu masalın masalı

Anka uçu tu Kafdağı'ndan
Kuruyan ırmaklar aktı
Masalların gökçe kuşu
Masal kandilleri yaktı" (*Masalın Masalı, s.53*)

"Uçu p gitti penceremizden
Konuştuğumuz sihirli kuşlar
Şehzadeler nerde?
Gelin olmuş hayal kızlar" (*Keloğlan ile Konuşma, s.57*)

"Bir kuşun rüyası süsler
Geceleyn yıldızları
Saçlarından ırmak akar
Büyür masalın kızları"

"Bahardır neşe duvağı
Kırlar güzel düğün yeri
Şen ardıç bülbülü söyler
Söylenmemiş türküleri" (*Kuş Ülkesi, s.62*)

"Her gece Kafdağı'nın ardından
Uzun kanatlı bir kuş gelir
Gördüğü rüyalar için
Ağlayana inci verir" (*Masal Kuşu, s.73*)

"Çocuğun kendi uçurduğu
Sonsuz kanatlı kuş olur
Bilmeceler ilk önce
Olmayan kuşlara sorulur" (*Hayalkuş, s.74*)

"Zarfin içinde
Kuş sesleri
Gönderiyorum sana
Dedeme söyle

Papatya tohumlarını
Balkondaki saksıya eksin” (*Köydeki Arkadaşım, s. 76*)

“Kayıktan denize bakınca
Uyurgezer gibi
Balıklar
Dolaşiyor çevremde
Anne ben
Balıkların uykusu muyum?” (*Deniz ve Çocuk, s. 66*)

“Odasındaki
Leylek güldü
Çalıştı guguklu saat
Yürüdü
Oyuncak at” (*Oyuncaklar Da Ağlar, s. 102*)

Özgür olmak

“Guguklu Saatin Kumrusu” ve "Harflerin Kardeşliği" adlı kitapta özgür olmanın önemi okura sezdirilmektedir:

“Göz göze gelince çok sevindiler. İki afacan çocuk gibi bakıştılar. Saatin kumrusu, ayakları bağlı olduğu için yerinden ayrılamıyordu. Birkaç kez birlikte ötüştüler. Misafir kumru sevinçten ağlıyordu.” (*Guguklu Saatin Kumrusu, s. 18*)

“-Ben uçup gidince kuşsuz kalacaksın.

- Kuşlar uçan tatlı şeylerdir. Her kuş uçarken güzeldir.” (*Guguklu Saatin Kumrusu, s. 24*)

“- A benim koca saatim, dedi guguklu saatin kumrusu; buna ben de üzülüyorum. Ama yıldızları, gökyüzünü, ağaçları, kırları, çiçekleri ve özgürlüğü çok özledim. Ancak özgür olanlar büyük hayaller kurabilir.” (*Guguklu Saatin Kumrusu, s.25*)

“Yarı açık pencere kendiliğinden kapandı. Gökyüzü ise sevinçle uçan iki kumru ile o günden sonra daha da güzelleşti.” (*Guguklu Saatin Kumrusu, s. 26*)

“- Yakalanırsan sırlarımı açıklayacağından korkuyorum.

-İki kanadım var ve ben bir kuşum. Kuş demek uçmak demek.” (*Üç Kartal*, s. 85)

“Padişah ilan edilen şehzade, kartallara bakarken gülüyordu. Tam o sırada salonun büyük penceresini özgürlük rüzgârı açıverdi. Kafesinden çıkan papağan hiç konuşmadan saraydan uçup gitti. Üç kartal da açık kalan pencereden süzülerek uçup gittiler.” (*Üç Kartal*, s. 88)

“Yüzme yeteneği doğalarında kayıtlı olduğu için suya girer girmez yüzmeye başladılar. Anne martının sevincine diyecek yoktu. Güneş, gölün üzerini ayna gibi parlattı.” (*Martıcık ile Tilki*, s. 50)

Eli kulağında hala:

Hani anlatmıştın

İlk Hayat Bilgisi dersinde

İzinsiz dokunulmayacaktı

En özgür yurdumuz olan

Bedenimize” (*Pişmanlık*, s. 65)

Bulgu: Toplumsal Gelişime Yönelik Eğitsel İletiler ve Kullanım Sıklığı

Tablo 9

Toplumsal Gelişime Yönelik Eğitsel İletiler ve Kullanım Sıklığı

Sıra No	Toplumsal Gelişime Yönelik Eğitsel İletiler	(f)
1	Aileye Değer Vermek	10
2	Anne Sevgisi	24
3	Toplumsal Huzurun Bilincinde Olmak	4
4	İnsana Değer Vermek	1
5	Paylaşımçı Olmak	9
6	Arkadaşlığa/Dostluğa Önem Vermek	5
7	Çocuğu Takdir Etmek	9
8	Fedakâr Olmak	2
9	Emeğe Değer Vermek	5
10	Eşitliğe İnanmak	8
11	Barış İçinde Yaşamak	6
12	Yardımsever Olmak	23
		Toplam: 106

Tablo 9’a göre, incelenen kitaptaki masalda ve şiirlerindeki iletilerin kullanım sıklığına göre: Toplumsal gelişimi destekleyen iletilerden en çok

kullanılanı “Anne Sevgisi” $f(24)$ ve “Yardımsaver Olmak” $f(23)$ iletisidir. Onu en sık kullanımla takip eden ileteler sırasıyla, “Aileye Değer Vermek” $f(10)$, “Paylaşımçı olmak” $f(9)$, “Çocuğu Takdir Etmek” $f(9)$ ve “Eşitliğe inanmak” $f(8)$, “Barış İçinde Yaşamak” $f(6)$ ’tır. Toplumsal gelişimi destekleyen ileteler kategorisinde en az kullanılan ileteler ise “Arkadaşlığa/Dostluğa Önem Vermek” $f(5)$, “Emeğe Değer Vermek” $f(5)$, “Toplumsal Huzurun Bilincinde Olmak” $f(4)$, “Fedakâr Olmak” $f(2)$, ve “İnsana Değer Vermek” $f(1)$ ’tir.

Aşağıda kitapta geçen anlatımlardan örnekler yer almaktadır:

Aileyi sevmek

Yazarın birçok kitabında ailenin çocuklar için önemi vurgulanarak, ailenin hayatımızdaki değeri iletisi hissettirilmiştir.

“Ben doğunca otuz dokuz kardeşimin hepsi de çok sevindi. Henüz yeni yürümeye başlayan ablam bile beni kucağına almak istedi. Bizim yaşadığımız çağlarda kardeşler kıskançlıktan bebeklerin gözlerine parmak sokmaz, kardeşlerinin ellerini ısırılmaz, yanaklarını çimdiklemezlerdi.” (*Kırkinci Kardeş*, s. 66)

“Anneler
Menekşelere
Ninni söylediği zaman
Uyur kırlarda
Yan yana
Bir çocuk
Bir kuzu
Bir tavşan
Bir tilki” (*Kardeşlik*, s. 24)

“Şehrin ıssız ve yorgun parklarından
Çiçekler toplayacağım annem için” (*Son Rüya*, s. 66)

“Kuşları gökyüzü örter
Beni annem” (*Ağaçlar Ayakta Uyur*, s. 15)
“Önce mumu yakar

Sonra

Yıkar beni annem” (*Kuşların Annesi, s. 22*)

“Ana haber

Ana yol

Ana yasa

Öğretmenim

Yok mu

Hiçbirinde

Babaların payı?” (*Babaların Payı, s. 48*)

“-Ya abin

Eski boyunda kalır

Büyüyemezse

Üzülürsün o zaman

Değil mi?” (*Büyüme İstiyorum Baba, s. 15*)

“Bir çarpı bir

Annemle

Babam

Bir çarpı bir

Kardeşim

Ve ben” (*İstanbul Gibi, s. 46*)

“Kırmızı tren

Kasabamızdan

Her geçişinde

Söz verir de

Neden geri getirmez

Babamı?” (*Kırmızı Tren, s. 45*)

“Baba
Büyüyünce
İyileşecek mi?
Çok uzaklara
Giden dedem?” (*Uzaklara Giden Dedem, s. 46*)

Anne sevgisi

Yazarın birçok kitabında “Anne Sevgisi”nin çocukların anneleriyle kurdukları güvenli ilişkilerle kendilerine ve çevrelerine güvenmeyi hissettirmekte, kurulan yetersiz ilişkilerle kendilerine ve çevrelerine güvenmemeyi duyumsatarak çocuk okurun ileride çevreleriyle kuracakları ilişkilerin temelini belirlemektedir.

“-Annen çok deneyimli biriymiş.

-Evet, her yıl çok yavru büyüttü. Belki de geçen yıl kardeşlerimi tuzağa düşüren tilki sensin.

- Başka biri olmalı.

Martıcık gördüğü rüya ile tilkinin tuzağına düşeceğini fark etti. Son anda tilkiden kurtulan Martıcık kanat çırparak annesinin olduğu yöne doğru uçup gitti.” (*Martıcık ile Tilki, s. 60*)

“-Şey, dedi ihtiyar ağaç, her annenin yapması gerekeni yaptım. Ormanda kuşlarıma bir zarar geleceğinden korktuğum için yerimi değiştirdim.” (*Kuş Ağacı, s. 126*)

Anne sevgisinin, dünyanın, en muhteşem lütuflarından biri olduğunu ve annelerin aldıkları tüm övgüleri, fazlasıyla hak ettiğini hissettirmektedir.

“Evin kapısını tıklatınca kapıyı annem açtı. Önce ıslak başımı okşadı. Anne yüreği hem şefkatli hem de sıcak olur. Annemi görünce üşüyen ellerim ısındı. Islanan elbisemin kurduğunu hissediverdim.” (*Keloğlan'ın Sevinci, s. 37-38*)

“Duyguludur annem, bütün anneler gibi.” (*Keloğlan'ın Sevinci, s. 38*)

“Annemle karşılaşınca, bir kuş nasıl açarsa kanatlarını, kollarımızı öyle açarak kucaklaştık.” (*Mavi Rüyalar Gören Çocuk, s. 64*)

“Önce annemi yanıma aldım. Mutluluk içinde yaşadık.” (*Sihirli Gömlek, s. 90*)

“Anne sözü dinlenmez mi! Daha oyun henüz başlamışken, heybemi omzuma astım, ardıma bile bakmadan yürüdüm değirmene doğru.” (*Kuyruksuz Kalan Tilki, s. 104*)

“Biz de eşimle yuvamıza geri döndük. Annem bizi görünce neredeyse sevincinden uçacak gibiydi. Kavalımla Anka gibi fiyyü fiyyü diye sesler çıkardıkça, annem güldü. Annem gülünce gökten üç elma düştü. Biri yeşil, biri sarı, diğeri ise kırmızı. Üçü de dünyada annesini en çok seven üç çocuğun olsun!” (*Kuyruksuz Kalan Tilki, s. 115*)

“Altının yarısını vergi için ödedim. Yarısıyla çiftlik kurarak annemi yanıma aldım.” (*Horozlu Çocuk, s. 125*)

“Sen ninni söyledikçe anne
Yıldızlar bile uyur gökte” (*Anneme Ninni, s. 22*)

“Bir ninni söylesem yine
Açılır mı gözlerin anne?” (*Anneme Ninni, s. 22*)

“Yine kuşların kanadı ile
Yazıyorum adını göklere
Beyaz adını melek adını
Anne anne anne...” (*Annemin Adını Yazmak, s. 23*)

“Anneliğin bin renk sende
Dahası var dahası var” (*Dahası Var, s. 24*)

“Anneler
Menekşelere
Ninni söylediği zaman
Uyur kırlarda
Yan yana
Bir çocuk
Bir kuzu
Bir tavşan
Bir tilki” (*Kardeşlik, s. 24*)

“Şehrin ıssız ve yorgun parklarından
Çiçekler toplayacağım annem için” (*Son Rüya, s. 66*)

“Issız ve soğuk ay ışıklarıyla
Anneme koşacağım son rüyamda” (*Son Rüya, s. 66*)

“Beni her gün sobeleyen kimdir usta?
Yoksulluk mu annemin erken gidişi” (*Ağır Oyun, s. 70*)

“Anne
Koşarım kırlara
Çiçeklere anlatırım seni” (*Annemi Anlatmak, s. 21*)

“Anneme
Yazdığım mektubu
Gönderiyorum sana” (*Üşüyen Kardelen, s.72*)

“Bir çocuğun
Öldüğünü duyduğunda
Üzülür
Papatya
Çocuğun annesine kadar” (*Çocuğa Benzeyen Çiçek, s.78*)

Hayatta değerli ve güzel olan şeylerden yüzlerce belki de binlerce olabiliyor, çiçek, yıldız, kardeş, arkadaş hatta can yoldaşı pek çok ama dünyada herkesin bir tane annesi olur duygusuyla “anne sevgisi” iletisini hissettirmektedir.

“Hiç değişmez
Annemin sıcaklığı
Benim için annem
Her zaman yaz” (*Annem Her Zaman Yaz, s.84*)

“Dünyanın en güzel yeri
Neresidir?
Diye sor büyüklere

Her biri
Farklı bir yer
Söyler sana

Dünyanın neresinde
Sorarsan sor çocuklara
Aynı soruyu
İki sözcük duyacaksın

Hepsinden:

Anne kalbi” (*Dünyanın En Güzel Yeri, s. 13*)

“Anne kucağı gibi

Sıcaktır

Sıcacıktır” (*En Güzel Ev, s.15*)

“Gölge de

Buz da

İstemem anne

Elin alınma değsin yeter” (*Cennetin Rengi, s. 43*)

Toplumsal sorunların bilincinde olmak

Yazar, “Mavi Rüyalara Gören Çocuk” ve “Guguklu Saatin Kumrusu” kitaplarında “Toplumsal Sorunların Bilincinde Olmak” iletisi ile sosyal, kültürel, duygusal olarak her yönden herkesin eşit bir yapıya sahip olduğu; karşılıklı saygı, sevgi ve güven duygusu üzerine temellendirilmenin önemi sezdirilmektedir.

“-Ülkemiz güzel bir ülkeydi. Toprakları verimliydi. Tarlaları dört mevsim ekilirdi. Denizi de mavi topraktı bizim için. İnsanları iyi ve çalışkandı. Hem barış ülkesiydi ülkemiz hem de sevgiyle yaşardık ülkemizde. Yeni padişah bizleri yönetmeye başladığından beri düzen bozuldu.” (*Elleri Üzerinde Yürüyen Padişah, s. 30*)

“Bu yüzden ormanda kısa zamanda tilkilerin olduğu bir düzen kuruldu. Dilediklerini yapıyorlardı. Bütün eski kuralları değiştiren birbirleri ile kavga etmeye başladılar. En önemlisi aç kaldılar. En küçük tilki en tecrübeli tilkiye tuzak

kuruyordu. Her gün en az üç tilki yaralanıyordu. Tilkiler mutlu olacakları yerde daha da mutsuz oldular.” (*Aslan Kuş, s. 30-41*)

“Dal uçlarından çıkan ses ıslığa, ardından da ağlama sesine dönüşmüştü.

-Atalarımız bu sesi dinleyerek yücediler, dedi kaplumbağaların en yaşlısı.

-Aklınla bin yaşa bilgemiz, dedi kral. Birlikte yaşamamızı sağlayan bu sestir. Biz de bu sesi tekrarlamalıyız.” (*Zıplayan Kral, s.65*)

“-Yeni padişahınız, dedi yaşlı kartal, ülkenize huzur getirecek. Kendisinden bir isteğimiz var. Suçsuz papağanı kafesinden çıkarırsa mutlu oluruz.” (*Üç Kartal, s.88*)

İnsana değer vermek

“*Mavi Rüyalara Gören Çocuk*” Adlı kitapta, sadece insan olduğunu bildiğin insanların sana değer vermeyeceğini bilsen de “insana değer vermek”, onun kıymetini bilmenin bir kültür ve erdem olduğu iletilisini hissettirmektedir.

“Harami de olsa insan insandır. İçinde duygunun teli titirse her insan ağlar. Ben göle bakarken kırk haraminin kırkı da ağlamaya başlamaz mı? Harami başı küpeyi bulana kadar gölü aramalarını emredince giysilerini çıkaran haramiler göle girdiler. Saatlerce aradıkları halde küpe bulunamayınca harami başı da suya girmek zorunda kaldı.” (*Mavi Rüyalara Gören Çocuk, s. 54-55*)

Paylaşımçı olmak

Yazarın pek çok kitabında anıları, sevinci, mutluluğu, güzellikleri, yaşama dair değerli olan her şeyin kahramanlar aracılığı ile "paylaşımçı olmak" iletilisi sezdirilmiştir:

“Tepsiyi alınca cebimden çıkardığım kâğıdı evin kapısına astım. Yoksul evimize doğru koştum. Annem beni görünce hem çok şaşırды hem de çok sevindi. Masal bu ya, nar gibi kızarmış kuşlardan birkaçını afiyetle yedik. Diğerlerini ise komşulara dağıttık.” (*Mavi Rüyalara Gören Çocuk, s. 52-53*)

“-Hey kırk kardeş, diye seslendi: Dün akşam nerede yattınız? Geldim ama göremedim sizi. Yatacağınız yeri söyleyin de yemeği oraya getireyim. Yoksa sizin aç uyumanız beni üzer!” (*Kırkıncı Kardeş, s. 69*)

“Çok şirinsin
Ev kuralım
Gel beraber
Oturalım” (*Yağmur Hanım, s.31*)

“Her gece annem
Kaç yoksul varsa dünyada
Onca şarkıya böler ayı
Ballanır yoksulların uykuları” (*Ay Şarkıları, s.61*)

“Elimde oyuncak saz
Bilye oynarım zenci çocuklarla” (*Bilye Oyunu, s.62*)
“İstiyorsan seninle
Adımı paylaşıyorum
Çocuk kalbimdeki kuş
Binlerce kuş taşıyorum” (*Çocuk Kalbimdeki Kuş, s.112*)

“Harçlığımı üçe böldüm
Sevindi üç kuş” (*Dünya Nasıl Sevinir?, s. 74*)

“Sınıf arkadaşşıma verdim
İlk payı
Sevindi parmaklarım
Sevindi on üç kuş” (*Dünya Nasıl Sevinir?, s. 74*)

“Ben uyurken
Yoksulları doyurur
Dağların ardında
Bir çoban” (*Ben Uyurken, s. 44*)

Arkadaşlığa/Dostluğa önem vermek

Yazar birçok kitabında “arkadaşlığa/dostluğa önem vermek” iletisi okura sezdirilmiştir:

“Bir gün tilki yanıma yaklaştı:

-Keloğlan, dedi ben ölürsem ne yaparsın?

...

-Altından bir tabut yaptırır, köşkün bahçesine seni gömer, üzerine de çiçekler dikerdim.

-Sen gerçek bir dostsun, dedi tilki.” (*Kuyruksuz Kalan Tilki, s. 112*)

“-Yanınıza geldiğimde, dedi, benimle alay etmeseydiniz bu gelmezdi başınıza. Kuyruğumu nerede kaybettiğimi sorabilir, acımı paylaşabilirdiniz. Şimdi ise birbirimizden farkımız kalmadı.” (*Kuyruksuz Kalan Tilki, s. 115*)

“Yan yana yaşamaktan

Mutludur atkestanesi,

Ceviz ve ıhlamur

...

Ne ‘cüce’ der kavak

Yalnız ardıca

Ne de meşe

Söğüde ‘kambur”” (*Ağaçlar Kavga Etmez, s. 76*)

“Tek başına

Çözülmez ki

Balık ağı

Arkadaş

Tükenmez

Sevgi yumağı” (*Arkadaş, s.17*)

“Kardan kız

Gece gülse de

Yalnızlık üşütür onu” (*Kardan Kız, s. 40*)

Çocuğu takdir etmek

Yazar, birçok kitabında çocukların örnek davranışlarını takdir eden büyüklere yer vermiştir. Ailesi ve çevresi tarafından çocuğun doğru davranışlarının desteklenmiş “çocuğu takdir etmek” iletisi sezdirilmiştir:

“Çocuğun soruları
Hepimizden büyük” (*Şair Amca, s. 28*)

“-Soruların
Dedi öğretmen
Okuldan bile
Dağdan bile
Daha büyüktür” (*Hangisi Büyük, s. 30*)

“Küçük dedeme göre
Sesi tanır çocuk
Bakışı okur
Bilir kime
Güven duyacağını” (*Çocukların Anlamadığı, s. 79*)

“‘Çocuk benim ülkemdir’
Dizesi tek başına
Çocuk safında
Duruşun belgesi
Okuyun
Her doğan çocukla
Gelen haberi:
‘Diriliş beşiği’dir çocuk” (*Çocuk Benim Ülkemdir, s. 83*)

“Çocuk
Şarkılı ırmak
Kıyısına ulaştığı
Denizden büyük” (*Şair Amca, s. 29*)

“Çocuk her sabah
Daha yeni
Daha ilginç görür
Dünyayı” (*Dedem Bunları Nereden Biliyor?*, s. 57)

“Bir çocuk
Sanık sandalyesine otursa
Sandalye bile ağlar” (*Sandalye Bile Ağlar*, s. 63)

Bazı kitaplarda çocuğun dikkati, edindiği bilgileri yorumlayarak sonuca ulaşması ve öğrenmeye olan isteği takdir edilmiştir:

“İtirazım var buna:
Hiç olmazsa çocuklar
Oylarını verebilsinler
Kendilerine” (*Çocuklar Kime Oy Versin?*, s. 87)

“Yeter ki öğrensin büyükler
Oylarını çocuklara vermeyi” (*Oylarınızı Çocuklara Verin*, s. 88)

Fedakâr olmak

Yazar, “*Guguklu Saatin Kumrusu*” adlı kitapta; sıkıntı ve güçlükleri göğüslemenin, bir şey için kendi çıkarından dahi vazgeçmeyi “Fedakâr Olmak” iletisi ile sezdirilmiştir.

“-Ne acıkıyordum ne de susuyordum. Büyülediler beni. Yardımcı olursan buradan kurtulabilirim.

-Ne yapmam gerektiğini söyler misin?

-Önce ayaklarımı bağlayan ipi çözmen gerekecek. İp çözülünce eski halime döneceğim. Sonra senin ayaklarını bağlayacağım ve benim yerime burada nöbet tutacaksın. Ben ise en son konduğum ağacın kovuğundan bir damla su içeceğim. Dönünceye kadar saatin içinde bekleyebilirsen büyü bozulacak.” (*Guguklu Saatin Kumrusu*, s. 20)

“-Ağaçbakanım, ne düşünüyorum biliyor musun? Yapraklarımı kuşa dönüştüren beyaz kuşa yanmak istemediğimi söyleyeceğim.

-Kuşlarına bir şey olacağından mı korkuyorsun?

-Evet!” (*Kuş Ağacı, s. 121*)

Emeğe önem vermek

Yazarın “*Okula Giden Kedi*” ve *Dünyanın En Güzel Yeri*” adlı kitaplarda öğrendiklerini uygulayan, emeğin değerli olduğunu ve bundan mutluluk duyan çocuklar aracılığıyla çocuklara “emeğe önem vermek” iletisi sezdirilmiştir.

“-Eksiksiz yazdığında, dedi

Öylesine güzelleşiyorsun ki!” (*Silgi, s. 33*)

“Yazı yazarken

Çıkmak istiyor

Ayakkabılarım

Sıranın üstüne

...

Yazdıkça

Okudukça

Daha erken

Götürüyorlar beni

Okuldan eve

Evden okula” (*Ayakkabılarım, s. 25*)

“Dünya, güneşin

Çevresinde dönerken

Tembellik nedir bilmez

Yaklaşınca ısınır

Uzaklaşınca soğur” (*Annem Her Zaman Yaz, s.84*)

“Ne hayal, dedi karınca

Ne de dilek

Gerçekleşmez

Kendiliğinden

Hayal edenin de

Dilek tutanın da

Önce

Yola

Çıkması gerek” (*Önce, s.71*)

“İşçiler gibi güçlüdür

Kırmızıdır

Çarşambanın rengi” (*Günlerin Renkleri, s.28*)

Eşitliğe inanmak

"Harflerin Kardeşliği" kitabında önemle durulan en temel iletidir “Eşitliğe İnanmak”.

“Ben esmer çocuk

Ben sarışın çocuk

Ben beyaz çocuk

Ben siyah çocuk

Renk körü

Olmaya gerek yok

Önce çocuğum ben” (*Rengim Güzelliğimdir, s. 17*)

“Beyaz, esmer, siyah,

Sarı tenli olsa da

Hepsinin gözyaşları

Aynı renk” (*Gözyaşı Rengi Aynı, s. 18*)

“Sayıca az olması

Bir toplumun

Üstünlük sağlamaz ki

Çoğunluğa” (*Azınlık Çocuk!*, s.19)

“Derileri değişik
Gözleri siyah mavi
Yeşil kahverengi
Olsa da
Doğuştan yoktur
Hiçbir insanın
Diğerinden farkı” (*Daha Nasıl Anlatmalı*, s. 21)

“Ayırmaz
Ne erkek
Ne de kız
Büyüklere
Sıralar vermeli
Ayrımcılık dersini” (*Ayrımcılık Dersi*, s. 22)

“İyilik mi?

...

Ayrıcalık mı?

...

Doğuştan payına

Düşen mi?

Herkes için eşit

Olması gerekmez mi?

Söyler misiniz

Nedir hak?” (*Nedir Hak?*, s. 36)

“O kadar büyük

O kadar büyük ki

İnsanların doğuştan

Eşit haklara

Sahip olduğunu
Açıklayan felsefe” (*Eşitlik*, s. 45)

“Nar nar nar
İçinde ne çok
Eşit kardeşin var” (*Adalet*, s. 64)

Barış içinde yaşamak

Herkesin fikir ve düşünce özgürlüğüne saygı duyduğu, öfke ve nefretten çok sevgi ve hoşgörünün en temel alındığı iletici çocuk okura fazlasıyla hissettirilmektedir.

“Baktın Irak’ta
Annelerin işaret
Çocukların serçe parmakları
Süsler olan
Canlı heykelin kamalı fotoğrafına” (*Eyy!*, s.87)

“Savaş’a seslenince
Utaniyorum
Barış’la konuşunca
Umutlanıyorum” (*Kuş Sevince*, s. 48)

“Daha da acısı
Hiroşima Vietnam
Doğu Türkistan
Filistin. Bosna
Irak. Suriye. Somali” (*Oylarınızı Çocuklara Verin*, s. 88)

Ben oynarken
Silinir
Savaş kelimesi
Sözlüklerden” (*Ben Uyurken*, s. 44)

“Hani
Dalına konunca
Barış türküsü
Söyleyecekti güvercinler!” (*Zeytin Ağacı*, s. 85)

“Yavrularını yiyen kartalı
Kovalamış iki karga

Saldırınca
Kartalın gözlerine
Biri sağdan biri soldan
Çığlık sesiyle
Yere düşmüş kartal

İki kargayı
Yuvada karşılamış
Ormanın bütün kargaları
Gagalarında birer yeşil dal
Ne böyle başlasın
Ne de böyle bitsin
Dünyada hiçbir yeni masal” (*Acılı Masal*, s. 89)

Yardımsever olmak

Yazar, yardıma muhtaç insanlara yardım etmenin mutluluğu ile hayatın nasıl anlamlı olduğunu” Yardımsever Olmak” iletişiyle sıkça hissettirmektedir.

“Yalnızlık küçülttü evimizi. Yoksulluk çevremizi kuşattı. Yoksullaştıkça annemin kalbindeki iyilik odaları genişledi.” (*Kırk Birinci Gün*, s. 13)

“-Acele etme, dedim her işin sırası vardır. Bundan sonrası çok daha kolay. Bu işi başarırız her gece ay yoksullara şarkı söyleyecek.” (*Kırk Birinci Gün*, s. 23)

“Benim annem en güzel çorapları örür. Ördüğü çoraplara kuş konduğunu sanırsınız. Bir gün gelin yoksul evimize. Ama çoraplardaki kuşlara, uç demeyin sakın. Kuşlar uçunca çoraplarım kuşsuz kalabilir.” (*Keloğlan'ın Sevinci*, s. 38)

“İkinci peri çıktı ortaya.

-Biz, dedi, ekmek ve para nedir bilmeyiz. Fakat yoksullara yardım etmeyi severiz. Sana bir kutu verelim fakat eve gidinceye kadar kutuyu kesinlikle açmayacaksın.” (*Keloğlan’ın Sevinci*, s. 41)

“Annemin en güzel günüydü. Yoksul evimizde yemek ikram etmenin mutluluğunu yaşıyorduk.” (*Keloğlan’ın Sevinci*, s. 44)

“Tepsiyi alınca cebimden çıkardığım kâğıdı evin kapısına astım. Yoksul evimize doğru koştum. Annem beni görünce hem çok şaşırıldı hem de çok sevindi. Masal bu ya, nar gibi kızarmış kuşlardan birkaçını afiyetle yedik. Diğerlerini ise komşulara dağıttık.” (*Mavi Rüyalarda Gören Çocuk*, s. 52-53)

“Padişahın verdiği üç kese altını heybeme koyar koymaz koşmaya başladım. Kırılarda tilkilere ıslık çaldım. Karlı uzak dağlara türkü söyledim. Daha eve varmadan altınların çoğunu yoksullara dağıttım.” (*Mavi Rüyalarda Gören Çocuk*, s.63-64)

“Gökten üç altın elma düştü. Biri sizin olsun. İkisini dağıtın yoksullara.” (*Mavi Rüyalarda Gören Çocuk*, s. 64)

“Biz büyüdük babam yaşlandı. Yoksulluk iyice yormuştu babamı. Bir çare bulmak için günlerce düşündü. Bir umut kapısı açılmadığı gibi aksine bütün kapılar bir bir yüzüne kapanıverdi.” (*Kırkinci Kardeş*, s. 66)

“Biri ressam oldu, hayal kuşların resimlerini çizdi. Biri uduyla yeni şarkılar besteledi çocuklara. Biri yoksullara ev yapmak için mimarlığı seçti. Hep mutluluk içinde yaşadık.” (*Kırkinci Kardeş*, s. 78)

“Belki acır bize, başımıza konar da sona erer yoksulluğumuz.” (*Kuyruksuz Kalan Tilki*, s. 105)

“Her gece annem

Kaç yoksul varsa dünyada

Onca şarkıya böler ayı

Ballanır yoksulların uykuları” (*Ay Şarkıları*, s.61)

“Rüyadayız. Yedi kişi oluyoruz yine

Annemin incecik kollarında

İlk ölen kardeşimiz soruyor
İçinden bulut geçen bilmeceleri
Yapraktan bardakla su taşıyor bize babam” (*Afrika: Kardeşim, s.89*)

“Kanatların makas gagan iğne
Gökyüzünden diktiğin
Giysileri
As ağaçlarına
Yoksul ülkelerin” (*Kırlangıç, s.115*)

“Niçin anne
Her gün rüyada
Yoksulları görüyorum” (*İki Soru, s. 61*)

“Her şey
Nar gibi
Adaletle dağıtılsa
Her gün bayram edecek
Yoksullar” (*Adalet, s. 64*)

“Beni her gün sobeleyen kimdir usta?
Yoksulluk mu annemin erken gidişi” (*Ağır Oyun, s. 70*)

“Okul sonrası koşup gelirdi
Boyacı çocuk
Yoksul ve cılızdı çok
Fırçalarını tıkırdatınca
Fırçaları sazdı çok” (*Boyacı Kuş, s. 72*)

“İkinci payı
Yoksul kızın
Kalem kutusuna koydum
Sevindi kalemler
Sevindi yirmi üç kuruş” (*Dünya Nasıl Sevinir?, s. 74*)

“Nedense bir türlü
Gerçekleşmedi
Özlenen
Güzel günler
Yoksulluk
Yedi kıtada
Dağlarca” (*Oylarınızı Çocuklara Verin, s. 88*)

“Ben uyurken
Yoksulları doyurur
Dağların ardında
Bir çoban” (*Ben Uyurken, s. 44*)

“Çıplak ayaklarıyla
Karda
Yürürken
Nasıl
Üşürse çocuk
Kar yağarken
Öyle üşür deniz!” (*Deniz Nasıl Üşür, s. 62*)

“Uçan halıdaki peri
Seni bekliyor
Yoksulların evleri” (*Sönmeyen Fener, s. 78*)

Bulgu: Ulusal Bilincin Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler ve Kullanım Sıklığı

Tablo 10

Ulusal Bilincin Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler ve Kullanım Sıklığı:

Sıra No	Ulusal Bilincin Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler	(f)
1	Dili Doğru Kullanmak ve Türkçeye Önem Vermek,	29
2	Kültürel Değerlere/Varlıklara Önem Vermek,	36
3	Vatansever Olmak.	1

Toplam: 66

Tablo 10'a göre, incelenen kitaptaki masalda ve şiirlerindeki iletilerin kullanım sıklığına göre: Ulusal Bilincin Gelişimini destekleyen iletiler kategorisinde en çok kullanılanı “Kültürel Değerlere/Varlıklara Önem Vermek” *f(36)*, iletisidir. Onu en sık kullanımla takip eden ileti “Dili Doğru Kullanmak ve Türkçeye Önem Vermek” *f(29)*, “Vatansever olmak” *f(1)* iletisi ulusal gelişimi destekleyen iletiler kategorisinde bir kez kullanılan ileti olmuştur.

Aşağıda kitapta geçen anlatımlardan örnekler yer almaktadır:

Dili doğru kullanmak ve Türkçeye önem vermek

Yazarın birçok kitaplarında dilin doğru kullanıldığı gereken hassasiyetin gösterildiği ve Türkçeye önem verildiği hissettirilmiştir:

“Ağlama, dedi saatin kumrusu. Evvel zaman içinden kalbur saman içinden uçuruldum. O gün bugündür buradayım. Kanatlarına sinmiş gökyüzünü koklamak istiyorum.” (*Guguklu Saatin Kumrusu, s. 18*)

“Gökyüzü kısa sürede kanat seslerinden ses ormanına dönüşüverdi.” (*Aslan Kuş, s. 39*)

“Az uçtular çok uçtular. Sihirli suyun yanına vardılar.” (*Aslan Kuş, s. 43*)

“Güneş, gölün üzerinden ışıktan çiçeklerini toplamak üzereydi.” (*Martıcık ile Tilki, s. 50*)

“Hoş geldin evi sırtında.” (*Zıplayan Kral, s. 67*)

“Çok uzaklarda bir ülke vardı. Irmaklarında balıklar türkü söyler, göllerinde kuğular uyurdu. Bin bir ırmağı bin bir göle akardı.” (*Üç Kartal, s. 79*)

“Günlerden bir gün padişah hafızasını kaybetti. Saraya yedi iklim dört bucaktan en ünlü doktorlar çağrıldı.” (*Üç Kartal, s. 81*)

“Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde. Ne kalburun altında ne kalburun üstünde.” (*Masal Sarayı, s. 89*)

“-Bundan böyle adın ağaçkakan değil de Ağaçbakan olsun.

-Harika bir çocuksun, şey ağaçsın, dedi Ağaçbakan.” (*Kuş Ağacı, s. 121*)

“Mevsimlerden sır mevsimi, aylardan aslan ayı, günlerden bulutsuz bir kartal günüydü.” (*Kırk Birinci Gün, s. 14*)

“Aylardan tavşan ayı, günlerden güvercin gününde padişahın sarayına doğru yola çıktık.” (*Kırk Birinci Gün, s. 15*)

“Bağışla beni padişahım, oğlumun gönlü yücelerde, aklı ise bir karış havalarda.” (*Kırk Birinci Gün, s. 16*)

“Mevsimlerden süs mevsimiydi. Çiçek çiçektir toprak. Aylardan kirpi ayıydı. Salkım saçaktı üzümle.” (*Elleri Üzerinde Yürüyen Padişah, s. 28*)

“Mevsimlerden naz mevsimi. Aylardan karınca ayı. Günlerden ise serçe günüydü. Çimenler mışıl mışıl uyurken, yaz yağmuru yağdı.” (*Keloğlan'ın Sevinci, s. 37*)

“Köprüsüz derelerden, çiçeksiz tepelerden geçtim. Köyümüz uzaktan göründü.” (*Keloğlan'ın Sevinci, s. 42*)

“Evvel zaman içinde. Kalbur saman içinde. Mevsimlerden ses mevsimi. Aylardan kedi ayı. Günlerden ise bülbül günüydü.” (*Mavi Rüyalarda Gören Çocuk, s.49*)

“Kırkinci harami, eve varır varmaz ev sahibine kuşları pişirmelerini, akşam vakti gümüş tepsinin içinde onları almaya geleceğini söyledi. Tilki gününün öğle vaktinde saklandığım köşede söylenenleri dinledim.” (*Mavi Rüyalarda Gören Çocuk, s. 51*)

“Günler günleri aylar ayları kovaladı. Sıcak bir leylek gününde su perisi Tüzü'nün yaşadığı göle uğradım. Yüzümü göle doğru çevirerek ılık çaldım. Ne duyan oldu beni ne de gören.” (*Mavi Rüyalarda Gören Çocuk, s.53*)

“Bir varmış bir yokmuş. Mevsimlerden naz mevsimi. Aylardan ise nar ayı. Günlerden leylek gününde doğmuşum.” (*Kırkinci Kardeş, s. 65*)

“Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde. Mevsimlerden sır mevsimi. Aylardan ise fil ayı. Keklik gününün gecesi erkenden uyumuşum.” (*Sihirli Gömlek, s. 79*)

“Az gittim uz gittim. Altı ay bir güz gidemedim çünkü sürem üç aydı. Atıma koş dedikçe atım ovaları aştı. Gündüz bir bulutun gölgesinde dolaştık, geceleri köy konaklarında sabahladık.” (*Sihirli Gömlek, s. 83*)

“Mevsimlerden süs mevsimi. Aylardan sincap ayı. Günlerden martı günüydü.” “Önce annemi yanıma aldım. Mutluluk içinde yaşadık.” (*Hiç Yüzünden, s. 91*)

“Evvel zaman içinde kalbur saman içinde. Mevsimlerden ses mevsimi. Aylardan geyik ayı, günlerden kuğu günüydü. Açık maviydi gök, masmaviydi deniz. Yeşildi çimen, ıpıssızdı orman. Sessizdi dağ, şarkılıydı ırmak.” (*Kuyruksuz Kalan Tilki, s. 102*)

“Islık çaldım, korku uzaklaştı içimizden. Türkü söyledim, güzelleşti orman.” (*Dev Anasının Son Günü, s. 127*)

“Turnalar

Sarı çiçeği görünce

Kış

Bir varmış bir yokmuş” (*Kış Masalı, s. 36*)

“Söyle yerini masalkız

Gökten yelkenler biçelim

Sana mektuplar taşıyan

Beyaz bir gemi seçelim” (*Masalkız, s.60*)

“Uyku, köpüklü süttür

Damlar kuşlara aydan

Dökülür yıldız yıldız

Çatısız bir saraydan” (*Kuş Ninnileri, s.46*)

“Bebek

Ana dilinde

Dinler ninnileri

Şarkılarını

Ana dilinde söyler” (*Ana Dili Hakkı, s. 42*)

“...ya lale açmalıdır

Gögsümüzde yahut gül

Dizesiyle, seslenir bize
Cennetin orta yerinden” (*Lale ve Gül, s. 77*)

Kültürel zenginliklere/Varlıklara önem vermek

Yazar birçok kitabında; yaşadığı çevrenin insanını, kültürünü, coğrafyasını, yöre folkloruyla; değer yargılarını, hayata bakışını insanların genel olarak yaşam tarzını gelecekle geçmiş arasındaki köprü görevini çocuk okura sıkça sezdirmiştir:

“Yavru martılar uyudu. Anne martı hala ninni söylüyordu. Ay ise yıldızları etrafına toplamış, anne martının ninnilerini dinliyordu.” (*Martıcık ile Tilki, s. 47*)

“Çok uzaklarda bir ülke vardı. Irmaklarında balıklar türkü söyler, göllerinde kuğular uyurdu.” (*Üç Kartal, s. 79*)

“Çiçek açan bir ağaçtı. Ormandaki ağaçların en büyüğüdü. Dallarına konan kuşlar türküler söylerdi.” (*Kuş Ağacı, s. 114*)

“O gece, yalnız yaprakları kuş olan ihtiyar ağaç uyuyamadı. Kuşlarına sabaha kadar kuş ninnileri söyledi.” (*Kuş Ağacı, s.120*)

“Aldım değneği elime, tilkilere türkü söyleyerek köyüme doğru yola çıktım.” (*Kırk Birinci Gün, s. 20*)

“Hak ettin dedi, kırk gün kırk gece sürecektir düğünü. Yarın çıkalım padişahın huzuruna.” (*Kırk Birinci Gün, s. 23*)

İnsanın kendi ana dilinin, konuşma dilinin bütün inceliklerini, güzelliklerini göstermesi ve öğretmesi açısından da ayrı bir önemi bulunmaktadır. Ait oldukları yörenin dil ve üslup özelliklerini, deyim, atasözü, türkü, tekerleme, ninni gibi sözlü gelenekteki çeşitli zenginliklerini olduğu gibi yansıtması açısından önemi sıkça sezdirilmektedir.

“Her gün evimizin önündeki küçük ırmağın kıyısında oynardım. Balıklara türkü söylerdim.” (*Keloğlan’ın Sevinci, s. 36*)

“Küçük ırmak mırıl mırıl ninniler söylerdi bana ve balıklara. Ben uyurdum, balıklar uyumazdı.” (*Keloğlan’ın Sevinci, s. 37*)

“Hop, dedim yükseldi Tata ile Titi. Titi miyavladı, Tata havladı. Ben sallandıkça başımdaki külahın zili çaldı. Tata ile Titi’ye tekerleme söylemeye başladım.” (*Mavi Rüyalarda Gören Çocuk, s.50*)

“Günü türkü söyleyerek geçirdim. Ne kapımı tıklatan ne bana seslenen oldu.” (*Mavi Rüyalar Gören Çocuk, s. 61*)

“Padişahın verdiği üç kese altını heybeme koyar koymaz koşmaya başladım. Kırılarda tilkilere ıslık çaldım. Karlı uzak dağlara türkü söyledim.” (*Mavi Rüyalar Gören Çocuk, s.63*)

“Ben türkü söyleyerek gide gide akşam vakti devin evine ulaştım.” (*Kırkinci Kardeş, s. 73*)

“Can sıkıntısından ıslık çaldım, türkü söyleyerek değirmene ulaştım.” (*Kuyruksuz Kalan Tilki, s. 104*)

“Horozumla ağaçlara ve gökyüzüne türküler söyledik.” (*Horozlu Çocuk, s. 125*)

“Hüseyin kuşlara türkü söyledi.” (*Dev Anasının Son Günü, s. 126*)

“Sensin benim yazım kışım

Nazlı şirin cennet kuşum

Sana sevgi uçurmuşum

Uyu ninni uyu ninni!” (*Bebeğe Ninni, s.20*)

“Attaya doğru süzülsem

Balıklar türkü söyler mi?” (*Bebeğin Duası, s. 21*)

Sözlü gelenekte hâlâ yaşatılmaya çalışılan ve gelecek kuşaklara aktarılan zengin kültürümüzün; iyilik, güzellik, doğruluk gibi birtakım değer yargılarının kazandırılmasında çocuk okura yönelik verdiği etkileyici iletiler sezdirilmiştir.

“Bu bayram günü

Uçan kuşlar yere indi

Yerde yürüyen karınca

Gökte ay sevindi” (*Bayram Günü, s. 25*)

“Küçük pınar ormanda

Türkü söyler saz çalar” (*Suya Ninni, s. 29*)

“Bulut değil

Su kafesi

Bir türküdür
Yağmur sesi” (*Yağmur Hanım, s.30*)

“Kapılar kapalıydı
Nerden girdi bu hırsız
Uykularımı çalan
Bilmece şu Rüyakız” (*Rüyakız’ın Masalı, s. 45*)

“Bir dere kenarında
Akıp giden suya bakmak
Türküler söylemek seninle
Türküler söylemek Keloğlan” (*Keloğlan ile Konuşma, s.57*)
“Ninem kanadım yok uçarım, derdi
Bilmecenin cevabını bilince
Elif nineme su getirdi” (*Camgöz, s.58*)

“Hacivat yıldızlar altında
Karagözüm evinde üşür” (*Karagöz’ün Rüyası, s.63*)

“Beşiğim sallardı kuğuları
Ninniler söylerdi
Şık şak şık şak” (*Tahta Beşik, s. 67*)
“Bir resim çizeceğim
Çocuğun elinde saz
Teller sarı teller ak
Kuş ve çocuk
Türküler okuyacak” (*Kuşevi, s.40*)
“Çocuk her gün
Türkü söylediği için
Kuğulara bu kadar beyaz” (*Kuğular Niçin Uçamaz?, s.45*)

“Güler ninni sesiyle
Gökyüzü ağaç olur” (*Kuş Ninnileri, s.46*)

“Bahardır neşe duvağı
Kırlar güzel düğün yeri
Şen ardıç bülbülü söyler
Söylenmemiş türküleri” (*Kuş Türküleri*, s.64)

“Çocuğun kendi uçurduğu
Sonsuz kanatlı kuş olur
Bilmeceler ilk önce
Olmayan kuşlara sorulur” (*Hayalkuş*, s.74)

“Gökyüzü ağaca döner
Kuşlar türkü söyleyince” (*Kuşlar Türkü Söyleyince*, s.90)

“Türkü söyleyince kuğu
Kuş düğünü başlarmış” (*Adını Unutan Kuşlar*, s.96)

“Kuşlar türkü söyleyince
Yer değiştirir bahçe ile evimiz” (*Kuşlar Da Kaderle Uçar*, s.102)

“Uçmak mavi bir türkü
Kanadında gözüm var” (*Çocuk Kalbimdeki Kuş*, s.112)

“Anneler
Menekşelere
Ninni söylediği zaman
Uyur kırlarda
Yan yana
Bir çocuk
Bir kuzu
Bir tavşan
Bir tilki” (*Kardeşlik*, s. 24)

“İrmağa söyler
Türkülerini söğüt” (*Ağaçlarla Konuşmak*, s. 71)

Vatan sevgisi

Gökyüzü Çiçekleri” Adlı Şiir Kitabında varlığı ve zenginliği ile bizi besleyen yurdumuza bağlı olmamız, onu sevmemiz, sahip çıkmamız gerektiğini açık bir dille hissettirmiştir:

“Üstündeki ay yıldız

Zaferlerin gök süsü

Durmadan söylenecek

Bayrağımın türküsü” (*Bayrağımın Türküsü*, s. 26)

Bulgu: Çevre Bilinci Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler ve Kullanım Sıklığı

Tablo 11

Çevre Bilinci Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler ve Kullanım Sıklığı

Sıra No	Çevre Bilinci Gelişimine Yönelik Eğitsel İletiler	(f)
1	Doğanın Değerini Bilmek	20
2	Doğayı Sevmek	12
3	Ağaçları sevmek	7
4	Hayvanları Sevmek	18
5	Hayvanları Korumak	5
Toplam:		62

Tablo 11’e göre, incelenen kitaptaki masalda ve şiirlerindeki iletilerin kullanım sıklığına göre: Bilinci Gelişimine Yönelik destekleyen İletiler kategorisinde en çok kullanılanı “Doğanın değerini bilmek” $f(20)$, iletisidir. Onu en sık kullanımla takip eden ileti “Hayvanları Sevmek” $f(18)$ ve “Doğayı Sevmek” $f(12)$ ’tir. “Ağaçları Sevmek” $f(7)$ ve “Hayvanları Korumak” $f(5)$ iletisi Çevre Bilinci Gelişimine Yönelik destekleyen İletiler kategorisinde en az kullanılan ileti olmuştur.

Aşağıda kitapta geçen anlatımlardan örnekler yer almaktadır:

Doğanın değerini bilmek

Yazarın pek çok kitabında doğanın önemi vurgulanarak okura “doğanın değerini bilmek” sezdirilmiştir:

“Yapraklar bir el gibi

Gökten yağar sel gibi

Ayva yüzlü sonbahar
Solarken yaprak yaprak” (*Dağlar Sarı Bayrak, s. 34*)

“Boyar her rengi beyaza
Saz çalar bahara yaza
Kuşlar pencerelele konar
Güneş uzaktan gülünce” (*Bilmeceli Şiir, s.47*)

“Denizi öpünce güneş
Yazın bayrakları uçuşur
Dal üstünde ateş yanar
Kiraz zamanı gelince” (*Bilmeceli Şiir, s.47*)

“Bu bahar
Son kez çiçek açacak
İhtiyar kiraz ağacı
Yalnız serçe bilecek
Sincabın yerini” (*İhtiyar Kiraz Ağacı, s.50*)

Yazar insanların doğanın değerli olduğunu duyduğu mutlulukla dile getirirken, doğada bulunan her canlının bir bütün olmakta ve doğayı tamamlamaktadır düşüncesini hissettirmektedir:

“Güneş kuş
Ay kuş
Yıldızlar kuş” (*Dünya Kuş, s. 16*)

“Balğa kiraza elmaya
Ne görsen kuş diyorsun
Böyle kuşlara benziyorsun,
Gözlerin kapalı gülünce!” (*Kuşlara Benzemek, s. 19*)

“Gök-anne,
Masal anlat rüzgâra

Kuşlar konsun
Yağmurun ellerine” (*Bulut, s. 20*)

“Yıkanmak
Koparmak asmadan
Salkım salkım üzümü” (*Kuşların Annesi, s. 22*)

“Bahar abla duvağını dikerken
Ilık rüzgâr çiçekleri öpüyor” (*Uçurtmam Bir Kuş Gibi, s.38*)

“Gelin olur bahar abla
Kuşlar türkü söyleyince” (*Kuşlar Türkü Söyleyince, s.90*)

“Kuğuları uçurur nehir
Orman resimleri çizer,
Kuş kanatları
Güzelleşir dağ deniz ve şehir” (*Her Kuş Eski Bir Masaldır, s.93*)

“Üç kuşum var üçü de beyaz
Şiir okurken kuşlarıma
Gülümser deniz
Nazlanır yaz” (*Üç Beyaz Kuş, s.101*)

“Yağmurla arkadaşlığım iyi
Karla pekiyi

Uçurtmamla aram iyi
Bulutlarla pekiyi

Ağaçlarla arkadaşlığım iyi
Sincaplarla pekiyi” (*Karnemdeki Kırık Ders, s.67*)

“Nilüferciğim
Mavin o kadar

O kadar sessiz ki
Benziyor
Buluttan yavru ceylanın
Durgun gölü öpüşüne” (*Sudaki Rüya, s.74*)

“Her gün ayrı renge
Boyuyorum
Bulutları
Mavi pembe sarı...” (*Daha Büyümeden, s.81*)

“Gökyüzüyle konuşurken
Alnımda
Kuş gölgeleri” (*Konuşmak, s.83*)

“Akşamları güneş
Aramızdan ayrılırken
Yıldızlar ve ay
Bekçiliğe başlar” (*Güneş Niçin Doğar, s.87*)

“Tohum
Toprağa değince
Bitki saati
Başlar çalışmaya

Mevsimplere ayarlıdır,
Besini toprak,
Güneş ve sudur” (*Bitki Saati, s.31*)

“Çıplak ayaklarıyla
Karda
Yürürken
Nasıl
Üşürse çocuk
Kar yağarken
Öyle üşür deniz!” (*Deniz Nasıl Üşür, s. 62*)

“Yağmur
Damla damla
Gıdıklarken
Sevinir deniz

Irmaklarla nehirler
Kavuşunca denize
Bir şenliktir deniz” (*Deniz De Çocuk Gibidir, s. 65*)

Doğayı sevmek

Yazarın pek çok kitabında insanların doğanın güzelliğinden duyduğu mutluluk dile getirilmekte ve doğanın güzelliği betimlenmektedir:

“Dağlara el sallarken, ağaçlar adımı gökyüzüne yazardı. Kollarımı yana açarak yürürdüm. Kelebek çocuk olurdu sanki. Kelebekler kel başıma konunca kel olduğumu kimse anlayamazdı.” (*Keloğlan’ın Sevinci, s. 36*)

“Sizi bilmem ama, doğrusu göle ve denize bakmayı balık tutmaktan daha çok severim.” (*Keloğlan’ın Sevinci, s. 39*)

“İnce uzun yollarda koşuyordum. Yıldızların gülümsediğini hissettim.” (*Keloğlan’ın Sevinci, s. 45*)

“Kırkinci harami evden uzaklaşınca sırt üstü çimenin üzerine uzanıverdim. Gökyüzünde bembeyaz bulutlar uçuşuyordu.” (*Mavi Rüyalara Gören Çocuk, s. 51*)

“Uyuyor
Karlı dağ
Yağ elsiz yağmur
Yağ” (*İlk Şiir, s. 17*)
“Beyaz bulut
Gökte uçar
Damla damla
Çiçek açar” (*Yağmur Hanım, s.30*)

Çocuk karakterlerinin ağaç ya da çiçeklere olan sevgisi pek çok kitapta ön plana çıkmaktadır. Bu da çocuklar için örnek olacak, onların doğayı sevmeye istekli olmalarını sezdirmiştir:

“Bazen beyaz
Bazen sarı
Gökannenin
Gözyaşları” (*Yağmur Hanım, s.30*)

“Bulut değil
Su kafesi
Bir türküdür
Yağmur sesi” (*Yağmur Hanım, s.30*)

“Karışır gökyüzüne
Çiçeğe benzer biraz
Kelebekler uçarken
Gülücük dağıtır yaz” (*Uçan Resim, s. 32*)

Kimi zaman da doğa sevgisi hayvanlar aracılığıyla sezdirilmiştir:

“Beyaz bir devenin
Sirtında gelir kış” (*Kış Masalı, s. 36*)

“Kanadı yok uçar
Ağlar yağarken kar
Mini mini kuş kuş

Bir kuşun kanadında
Gelir bir daha bahar” (*Kış Masalı, s. 36*)

“Gelecek yaz
Kırlara götüreceğim seni
Ağustos böceğinin
Şarkılarını dinlerken
Kim bilir
Nasıl da güleceksin” (*Köydeki Arkadaşım, s.77*)

Ağaçları sevmek

Yazar ağaç sevgisini birçok kitabında yer vererek çocuk okurun, bu konuda bilinçli olmasını sıkça sezdirmiştir.

“Aslan, suyun kaynağını tilkilerin kapatmasını emretti. Bir günde kuyunun üzerinde topraktan bir dağ yükseldi. Herkes sevdiği birer fidanı bu dağa dikince orman daha da güzelleşti.” (*Aslan Kuş, s. 44*)

“Her kuş
Bir ağacı kalbinde saklar” (*Ağaçlar Da Ağlar, s. 33*)

“Bir kuş
Sarı yapraklı
Bir ağaç
Kırık bir dal” (*Küçük Masal, s.114*)

“Yaklaştım ağaçlara
Dokunur dokunmaz
Fark ettim
Zürafa sandığım
Gürgenmiş
Aslan
Kocaman bir çınar
Filse kestane” (*İlk Kez Ormana Gitmek, s. 105*)

“Elmadır
Ağaç güzeli
Susunca susar
Konuşmak istersen
Konuşur seninle” (*Ağaçlarla Konuşmak, s. 71*)

“Şakacı bir çobandır meşe
Oyuncakları palamut” (*Ağaçlar Neye Benzer, s. 74*)

“Bakarken bitkilere
Çınar oluruz biraz
Nar oluruz biraz” (Benzeşme Oyunu, s. 84)

Hayvanları sevmek

Yazarın birçok kitabında “hayvan sevgisi” iletisi, hayvanları seven ve sevgilerini her ortamda belli eden kahramanlar aracılığıyla fark ettirilmiştir:

“Hayvan sevgisi” kimi zaman hayvanlarla bir arkadaş gibi oynayan kahramanlar aracılığıyla sezdirilmiştir:

“Ev kuş
Deniz kuş
Ağaç kuş
Irmak kuş oldu
Başladı kuş oyunu” (*Kuş Olmak*, s. 83)

İnsanların hayvanlara karşı göstermiş olduğu sevginin hayvanlar tarafından nasıl karşılık gördüğü de çocuklara hissettirmeye çalışılmıştır:

“Anaokuluna
Başladıkları gün
- On beş arkadaşız,
Dedi öğretmen
- Hayır, diye seslendi
Ahmet Kerem
Tam on altı
Saymayı unuttunuz
Pencerede duran kedimi

On altısı da
Güldü birden” (*Okula Giden Kedi*, s. 23)

“Sizi bilmem ama, doğrusu göle ve denize bakmayı balık tutmaktan daha çok severim. Kavalımın sesini duyan balıklar zıplıyor, havada uçuşuyor, tekrar suya düşmüyor mu? İşte bu, benim en çok sevdiğim balık oyunudur.” (*Keloğlan'ın Sevinci*, s.39)

“Padişahın verdiği üç kese altını heybeme koyar koymaz koşmaya başladım.
Kırlarda tilkilere ıslık çaldım.” (*Mavi Rüyalar Gören Çocuk, s.63*)

“Toprağın türküsünü söyler,
Kardeşim serçekuş
Şeker kız yer altında
Çiçek açar
Nazlı ve ince” (*Bilmeceli Şiir, s.47*)

“Güneş kuş
Ay kuş
Yıldızlar kuş” (*Dünya Kuş, s. 16*)

“Ne çok kuş var
Dağlar ırmaklar kuş
Kardeşim
Nazlı kuş” (*Dünya Kuş, s. 16*)

“Balığa kiraza elmaya
Ne görsen kuş diyorsun
Böyle kuşlara benziyorsun,
Gözlerin kapalı gülünce!” (*Kuşlara Benzemek, s. 19*)

“Gök-anne,
Masal anlat rüzgâra
Kuşlar konsun
Yağmurun ellerine” (*Bulut, s. 20*)

“Uçan bir kuşa bakınca
Güzelleşir dünya” (*Uçan Bir Kuşa Bakınca, s. 24*)

“Kuşların gece ödevleri
Yazmaktır şiirleri” (*Kuşların Gece Ödevi, s.30*)

“Bir kuş
Sarı yapraklı
Bir ağaç
Kırık bir dal” (*Küçük Masal, s.70*)

“Gelin olur bahar abla
Kuşlar türkü söyleyince” (*Kuşlar Türkü Söyleyince, s.90*)

“Kuğuları uçurur nehir
Orman resimleri çizer,
Kuş kanatları
Güzelleşir dağ deniz ve şehir” (*Her Kuş Eski Bir Masaldır, s.93*)

“Üç kuşum var üçü de beyaz
Şiir okurken kuşlarıma
Gülümser deniz
Nazlanır yaz” (*Üç Beyaz Kuş, s.101*)

“En çiçek kuş tavus kuşu
Hep süslü her an yeni” (*Uçmayı Unutan Kuş, s.102*)

“Kedinin saati başka
Fareninki de
Tavşanın saati benzemez
Tilkininkine

Her hayvan ölür
Kendi saati durunca” (*Hayvan Saati, s.32*)

Hayvanları korumak

Yazarın pek çok kitabında hayvanları koruyan kahramanlar öne çıkmıştır. Hayvanların yardımına koşan kahramanlarla, zor durumda kalan hayvanlara karşı yardım etmenin önemi vurgulanmıştır:

“Hiçbir kuşa taş atmamıştım. Hiçbir canlıya zarar vermemiştim. Hiçbir iyiliği karşılıksız bırakmamıştım.” (*Kuyruksuz Kalan Tilki, s. 106*)

“Her kuş
Bir ağacı kalbinde saklar” (*Ağaçlar Da Ağlar, s. 33*)

“Ansızın bir kuş ölse
Gökyüzünde
Ağaçlar ağlar da
Niçin yarıya inmez anne
Bayraklar?” (*Ağaçlar Da Ağlar, s. 33*)

“Gözlerime bakma öyle
Yaralıysan bana söyle” (*Uçtu Uçtu, s.86*)

Yazarın “Harflerin Kardeşliği” adlı kitabında öykünün kahramanı, gerektiğinde hayvanları yakınlarına karşı koruyup savunarak “hayvanları korumak” iletisini hissettirmiştir:

“Şair amca
İtiraz ediyorum sana
Kedi insanların
Oyuncağı değil ki
Kedilerin de
Kedice bir adı var” (*Şair Amcanın Kedisi, s. 51*)

Bulgu: Diğer Eğitsel İletiler ve Kullanım Sıklığı

Tablo 12

Diğer Eğitsel İletiler ve Kullanım Sıklığı

Sıra No	Diğer Eğitsel İletiler	
1	Hakka, hukuka Önem Vermek,	5
2	Adaletli Olmak,	3
3	İnançlı Olmak,	1
4	Estetik değer sahibi olmak.	6
		Toplam: 15

Tablo 12’ye göre, incelenen kitaptaki masalda ve şiir kitaplarındaki iletilerin kullanım sıklığına göre: Diğer Eğitsel İletileri destekleyen iletilerden en sık kullanılanı “Estetik değer sahibi olmak” $f(6)$ ve "Hakka, Hukuka Önem Vermek" $f(5)$ iletidir. Onu en sık kullanımla takip eden ileti, “Adaletli Olmak” $f(3)$ ’tır. Diğer Eğitsel İletileri destekleyen iletiler kategorisinde en az kullanılan iletiler ise “İnançlı olmak” $f(1)$ ’tır.

Aşağıda kitapta geçen anlatımlardan örnekler yer almaktadır:

Hakka, hukuka önem vermek

Yazar “*Mavi Rüyalara Gören Çocuk*”, “*Harflerin Kardeşliği* kitaplarında, “Hakka, Hukuka Önem Vermek” iletidine yer vererek çocuk okura sıkça sezdirilmiştir.

“Padişah, omzunda bir papağanla yanıma geldi. Tahtına kadar yan yana yürüdük.

-Gel bakalım kel oğlan, dedi, affediyorum seni. Fakat bundan böyle ortalığı karıştırmayacağına söz ver bana. Benim yapmam gereken işleri de yapmaya kalkışma. Haydi güle güle sana, yolun açık olsun.” (*Mavi Rüyalara Gören Çocuk*, s.63)

“Sihirli gömlek sayesinde ülkede gizli iş yapanları yakalamak kolaylaştı. İşleri düzeltinceye kadar ondan çok yararlandığımı söyleyebilirim. Birkaç yıl sonra sihirli gömleğe ihtiyaç kalmayınca onu müzedeki bir sandığı kilitledik.” (*Sihirli Gömlek*, s. 90),

“Haklarımızı yazalım

Aynalara denizlere gökyüzüne

Okusun anneler babalar” (*Biricik Ders*, s. 23)

“İyilik mi?...

Ayrıcalık mı? ...

Doğuştan payına

Düşen mi?

Herkes için eşit

Olması gerekmez mi?

Söyler misiniz

Nedir hak?" (*Nedir Hak?*, s. 36)

"Değişmez yasadır:

Ana dili hakkını

Değiştiremez

Hiçbir anayasa" (*Ana Dili Hakkı*, s. 42)

Adaletli olmak

"Mavi Rüyalara Gören Çocuk" adlı masal kitabında halka yapılan haksızlıklar, "adaletli olmak" iletilisiyle sezdirilmiştir:

"- Korku ülkesi olmuş ülkeniz.

- Haklısın. Padişah, her tepeye kendisi için altın kubbeli saraylar yaptırdı. Çocuğu doğandan bebek, yakını ölümlen ölüm vergisi almaya başladı. Bununla da yetinmeyerek gülden gülme, ağlayandan ağlama, konuşandan konuşma, susandan susma vergilerini sıraya koyacağını açıkladı." (*Elleri Üzerinde Yürüyen Padişah*, s. 31)

"Her şey

Nar gibi

Adaletle dağıtılsa

Her gün bayram edecek

Yoksullar" (*Adalet*, s. 64)

İnançlı olmak

Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan" adlı şiir kitabında" inançlı olmak" iletilisi sezdirilmiştir.

"İnce bir çiçekten yağar kar

İnandım büyüklüğüne Allah'ım

'Kuşlar da kaderle uçar' " (*"Kuşlar Da Kaderle Uçar"*, s.102)

Estetik değer katmak

Yazar birçok eserinde ahenkle dans eden sözcüklerle, okuyucuda haz ve hoşa gitme duygusu uyandırma, insanın orada kendi ruhundan, heyecanlarından bir şeyler bulması gibi özellikler estetik değeri okuyucuya kattığını hissettirmektedir.

“Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde. Dünyada kediler az horozlar okken. Benim de bir horozum vardı. Boyu kırsadan kırsaydı.” (*Horozlu ocuk, s. 116*)

“Dev, ‘Açıl!’ der demez sarayın kapısı açılıverdi.

Bir tarafı yaz köşesi

Bir tarafı kış köşesi

Bir tarafında ilkbahar

Bir tarafında sonbahar

Kuş tüyünden yataklar, süt akıtan eşmeler. Bildircin etinden çorbalar, baldan tatlı meyveler. Gülen ayvalar, ağlayan narlar.” (*Masal Sarayı, s. 94*)

“Günlerden sevinçli bir gündü. Gecelerden mavi bir geceydi.” (*Kuş Oyunu, s.103*)

“Az utuk uz utuk.

Yıldızlara el salladık.

Aya şarkılar söyledik.

Uyuyan dağları uyandırdık.

Kuş oyunu oynayan kuşlarla saklambaç oynadık.” (*Kuş Oyunu, s. 113*)

Güneş bir kuş ter cuk cuk

Yıldızlar elinde boncuk

Masal ocuk masal ocuk” (*Masal ocuk, s. 18*)

“Her bahçeden bir iekle

Geleceğim beni bekle

Buna dünyaları ekle

Dahası var dahası var” (*Dahası Var, s. 24*)

Dördüncü Bölüm

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Tartışma, Sonuç

Çalışmada Mustafa Ruhi Şirin'in eserlerinin eğitsel iletiler eğitimine uygun olduğu ve iletiler açısından oldukça zengin olduğu tespit edilmiştir. Mustafa Ruhi Şirin'in eserlerinde çocuğa eğitsel iletiler katacak birçok konu vardır. Eserlerinde çeşitliliğin sıkça görüldüğü ileti unsurlarıyla karşılaşma yoğunluğunun fazla olduğunu göstermektedir. Şirin'in şiir kitaplarının masallara göre ileti açısından daha zengin olduğu görülmektedir. Masal kitapları ileti konularının çeşitliliğinde şiir kitapları ile benzer bir konumdadır, şiir kitapları ise ileti konularının kullanılmasında öne çıkmaktadır. Onun masallarında tek bir ana mesajın etrafını çevreleyen çeşitli iletilere rastlanmaktadır.

Guguklu Saatin Kumrusu masal kitabında bulunan 8 masalın aynı şekilde kurgulandığı görülmektedir. Kitaba ismini veren "Guguklu Saatin Kumrusu" isimli masalda kazandırılmak istenen en temel ileti özgürlüktür. Masalda kahramanın büyüünün bozulması için çıktığı yolculuk sonrası tekrar eve dönüş gerçekleşmiş, mutlu sona ulaşılmıştır. Masalda 'evden uzaklaşma- yolculuk-tekrar eve dönüş' şeklindeki sıralama ile çocuk okurda verilen sözün yerine getirilmesi gerektiği iletileri sezdirilmiştir. Masalda dikkat çekici bir diğer ileti de hapsolan kuşu kurtarmak için diğer kuşun saate girmeyi göze almasıdır. Burada yardımlaşmak, fedakârlık gibi insanın insan yapan en temel iletiye yer verilmiştir.

Avcı (2011) dışarıdan gelen kumrunun, saatin kumrusunun yardım isteğine karşılık vermesi ve onun yerine nöbet tutmasından ihtiyaç hâlinde dostlarımıza yardım etmemiz ve onlar için fedakârlık yapmamız gerektiği iletilerini çıkarmıştır. Taşkiran (2015) cesur olma, mutlu olmayı bilme, estetik duyarlılık sahibi olma iletilerini Yakar (2011) ise özgürlük, yaşama sevinci iletilerini çıkarmıştır.

Masal kitabının ikinci masalında yer alan “Aslan Kuş” eserinde; kimsenin arkasından tuzak kurmamalı ve kötülük etmemeliyiz iletisi ön plana çıkmaktadır. Kendin olmak ve kendi sahip olduğu yeteneklerini, potansiyelini en iyi şekilde kullanmak başkası olmaktan daha iyidir.

Masal kitabının üçüncü masalı olan “Martıcık ile Tilki” masalında da yaşam deneyimi kazanarak tilkinin tuzağından kurtulup ait olduğu, anne martının olduğu yere geri dönüşü büyüklenmenin ve topluluktan ayrılmanın kötü şeyler olduğunu çocuk okura hissettirmektedir.

Avcı (2011), Taşkiran (2015) ve Yakar (2011) annesinin sözünü dinlemeyen martıcığın tilkinin tuzağına düşmesinden, anne sözünü dinlemenin önemli olduğu iletisini çıkarmaktadır. Avcı (2011) ve Taşkiran (2015) Martıcığın yaralı tilkiye balık getirmesinden, ihtiyacı olanlara yardım edilmesi gerektiği ve iyilik iletilerini çıkarmaktadır. Avcı (2011) büyüklenmenin ve topluluktan ayrılmanın kötü şeyler olduğu, Taşkiran (2015) mutlu olmayı bilme, Yakar (2011) ise tedbirli olma iletilerini çıkarmıştır.

Masal kitabının dördüncü masalı olan “Zıplayan Kral” masalında "Tavşan tavşandır, tilki tilkidir." Masaldaki en temel eğitsel ileti, Tavşan üzerinden kendin olmak iletisi geliştirilmiştir. Avcı (2011), padişahın emirlerini eleştirenleri cezalandırması ve istediği gibi hareket etmesinden yönetimin bir kişinin elinde bulunmasının sakıncalı olduğu iletisini çıkarmaktadır. Avcı (2011) liyakatli kişilere akıl danışma, hak edilmeden alınanların bir gün kaybedileceği; Taşkiran (2015) takdir etme; Yakar (2011) ise gerçeklerin saklanamayacağı iletisini çıkarmıştır.

Masal kitabının beşinci masalı olan “Üç Kartal” masalında özgür olmak geliştirilmek istenen en temel iletidir. Masalda yine sevgiye inanmak, sorgulama yapmak, düş gücü gibi birçok eğitsel iletiler de yer almaktadır.

Masal kitabının altıncı masalı olan “Masal Sarayı” isimli masalda düş gücü ve mutlu olmak en önemli iletilerdir. Bir şehzade ile peri kızının evliliğini olağanüstü unsurlarla anlatılan dev oldukça sevimli bir kahraman olarak sunulmaktadır. Saraydaki kızın bülbülün sesinden etkilenmesi ve onu çok sevmesinden Avcı (2011) bülbül sesinin güzel olduğu, Taşkiran (2015) ise mutlu olmayı bilmek iletisini çıkarmıştır. Avcı (2011) dış görünüşe aldanmama,

problemlerin üstesinden gelme Taşkiran (2015) ise paylaşmak ve fedakârlık iletilerini çıkarmıştır.

Masal kitabının yedinci masalı olan “Kuş Oyunu” adlı masalda karşılıksız yapılan iyiliklerin iyilikle karşılık bulacağını söyleyen Peri kızı aracılığıyla iyilik geliştirilmiştir. Üstesinden gelemeyeceği olaylar neticesinde işin ehlinde yardım istenmesi gerektiği hissettirilmiştir. Taşkiran (2015) iyilik iletilerini çıkarmaktadır. Avcı (2011) üstesinden gelinemeyen durumlarda yardım alma, işi geciktirmeden yapma, teşekkür etme; Taşkiran (2015) nezaketli olmak, misafirperverlik, mutlu olmayı bilmek iletilerini çıkarmıştır.

Masal kitabının sekizinci masalı olan “Kuş Ağacı” isimli masal ise kitabın son masalıdır. Masalda anneliğin önemi oldukça dikkat çekicidir. Avcı (2011) ağacın beyaz kuşun sorularına hep doğru cevaplar vermesinden en sıkıntılı zamanlarda bile doğruluktan ayrılmamak gerektiği iletilerini çıkarmıştır. Taşkiran (2015) da bu kesiti dayanak göstererek burada dürüstlük iletilerini çıkarmaktadır. Avcı (2011) bir karar vermeden önce iyice düşünülmesi, plan yapılması, bilginin ön yargıları ortadan kaldırdığı, eldeki ile yetinilmesi; Taşkiran (2015) iyilik, mutlu olmayı bilmek, yaşama bağlılık, dürüstlük; Yakar (2011) ise ağaç ve orman sevgisi iletilerini çıkarmaktadır.

Guguklu Saatin Kumrusu’nda “Çocuklar için sanat masalları” alt başlığını taşıyan kitapta yer alan sekiz özgün sanat masalı akıcı bir dille rahatça okunmaktadır. Masallarında çocuk gibi meraklı ve tutkulu kahramanları vardır. Mustafa Ruhi Şirin, gerçeğe hayalin, masalla fantastiğin iç içe olduğu bu masalları, masalın ikiz kardeşi kıvamında şiirsel bir dille yazmıştır. “Guguklu Saatin Kumrusu” isimli masal kitabında dilsel duyarlık ve hayal ve düş gücüne duyarlık en sık görülen iletilerdir. Masal kitabı dilsel, düşsel anlamda oldukça zengin iletiler olduğu gibi; sorgulamaya, sevginin önemi gibi iletiler masallarda sıkça karşımıza çıkmaktadır. Mutluluğa, kültürel zenginliklere, toplumsal huzura, anneye, yaşama sevincine, fedakârlığa, özgürlüğe, kendin olmaya, çalışkanlığa, çocuğa ve çocukluğa, doğaya, yardımlaşmaya, adalete duyarlık da masal kitabında görülen diğer eğitsel iletilerdir.

“Mavi Rüyalara Gören Çocuk” isimli masal kitabı Mavi Rüyalara Gören Çocuk, Mustafa Ruhi Şirin’in Keloğlan masallarından oluşan kitabıdır. Kitabın

birinci masalı olan “Kırk Birinci Gün” masalında düşsel unsurlara sıkça yer veren çeşitli ileti konuları vardır. Bunlar yoksul insanlara, çocukluğa, hayal ve düş gücüne, dilsel, kültürel zenginliklere, aşka ve sevgiye, insan mutluluğundan oluşan iletilerdir.

Kitabın ikinci masalı olan “Elleri Üzerinde Yürüyen Padişah” isimli masal yönetim ve halk üzerine düşündürücü mesajlar içerir. Bu masalda karşılaşılan iletiler şöyledir: düş gücüne, dilsel, barışa, toplumsal huzura, hakka, hukuka değer verilen iletilerdir.

Kitabın üçüncü masalı “Keloğlan’ın Sevinci” isimli masaldır. Bu hikâyede verilen en önemli eğitsel ileti emek ve çalışkan olmak iletileridir. Masalda karşılaşılan diğer iletiler şunlardır: kültürel zenginliklere, doğaya, yoksul insanlara, hayvanlara, düş gücüne, yaşama sevincine, emeğe ve çalışkanlığa önem vermek iletileridir.

Kitabına adını da veren dördüncü masal “Mavi Rüyalara Gören Çocuk” isimli masaldır. Bu masalda rastlanılan birçok eğitsel ileti konusu vardır. Masal, çocukları hayal ve düş gücüne, dilsel, sorgulamaya, kültürel zenginliklere, anneye, yaşama sevincine, çocuğa ve çocukluğa, doğaya, yardımlaşmaya, hukuka, hayvanlara, paylaşmaya, yoksul insanlara olmak üzere birçok konuda eğitsel iletiler vermektedir.

Kitabın beşinci masalı “Kırkinci Kardeş” isimli masalda karşılaşılan ileti konuları ise şu şekildedir: dilsel, kardeşliğe, yoksul insanlara, yardımlaşmaya, emeğe ve çalışkanlığa, paylaşmaya, düş gücüne, kültürel zenginliklere, mutlu olmak gibi iletiler ön plandadır.

Kitabın altıncı masalı “Sihirli Gömlek” masalıdır. Masalda birçok ileti konusu yer alır. Dilsel, düş gücüne, hukuka ve adalete, anneye, insan mutluluğuna önem vermek ileti konularındandır.

Kitabın yedinci masalı “Hiç Yüzünden” isimli masaldır. Bu masalda Keloğlan evden “hiç” almak üzere çıkar. O zamanlar tuza hiç denmektedir. Unutmamak için sürekli “hiç hiç” der. Keloğlan o cümleyi sürekli tekrar eder. Bu sefer de tekrar ettiği için başkalarının işini bozar ve dayak yer. Bu böyle devam edip gider. Farklı bir masal olan bu masalda sadece dilsel ve düş gücü gibi iletiler tespit edilmiştir.

Kitabın sekizinci masalı “Kuyruksuz Kalan Tilki” isimli masaldır. Burada bir tilkiyle Keloğlan’ın maceraları anlatılır. Masalda düş gücüne, hayvanlara, insan mutluluğuna, dostluğa, arkadaşlığa, annenin değeri gibi karşılaşılan eğitsel iletilerdir.

Kitabın dokuzuncu masalı olan “Horozlu Çocuk” isimli masalda düş gücünün ön planda olduğu masalda çocukları eğitsel iletiler kılacak konular şöyledir: dilsel, düş gücüne, anneye, insan mutluluğuna, kültürel zenginliklere değer vermek.

Kitabın son masalı olan “Dev Anasının Son Günü” isimli masalda ise Keloğlan ve üç arkadaşı bir dev anasına misafir olurlar. Ondan kurtulmaya çalışırlar ve Keloğlan dev anasını oyunlarıyla alt eder. Tekrardan evlerine dönerler. Bu masalda çocukları eğitsel iletiler konular şöyledir: kültürel zenginliklere, çocukluğa, düş gücüne, dilsel iletilerdir.

“Mavi Rüyalara Gören Çocuk” isimli masal kitabında Şirin, Keloğlan masallarına şiirin sesini, kokusunu, rengini taşımış; şiirsel ve tatlı diliyle duygularının kapısını aralayıp masal okurken şiir okur gibi hissettiriyor. Yazdığı masalların kahramanı olmuş, bize “Masalların asıl kahramanı sizlersiniz” der gibi masalların içine çekiyor. “Mavi Rüyalara Gören Çocuk” isimli masal kitabında en sık karşılaşılan konu hayal ve düş gücüne önem vermek ve dilsel iletilerdir. Kültürel zenginliklere, insana ve insan mutluluğuna, anneye, yoksul insanlara, hakka, hukuka ve adalete önem vermek sıkça karşımıza çıkan iletilerdir. Eğitsel iletiler konusu açısından oldukça zengin olan masal kitabında daha birçok iletiler konusu bulunmaktadır.

“Gökyüzü Çiçekleri” isimli şiir kitabı, çocukların en çok hayal ve düş gücü iletilerini geliştirir. Şiirde kullanılan düşsel öğeler, çocuğu şiir okurken başka bir dünyaya götürür. Teşhis ve intak sanatları bolca kullanılarak doğadaki bütün varlıkları anlamaya yönelik şiirler vardır. Ninni, türkü gibi kültürel öğeler yine şiir kitabında çok yer alır. Bu da kültürel zenginlik iletilerini geliştirir. Doğa şiirlerinde en sık rastlanan öğelerden biridir. Doğayı sevmek, korumak dizeleri karşımıza çıkar. Şiirlerde karşımıza çıkan sorularla, sorgulama yapmayı geliştirir. Ayrıca şiir kitabında çocuğa ve çocukluğa, sevgiye, dilsel, anneye, hayvanlara, zamana, paylaşmaya, mutluluğa, yaşama sevinci, çalışkan olmak, yoksul insanlara yardım

etmek, iyilik yapmak, vatani sevmek gibi iletiler karşımıza çıkan diğer ileti konularıdır.

Bu şiirde “anne sevgisi” Avcı (2011) ve Yakar (2011) tarafından çıkarılan iletidir. Kuşa benzeyen bu çocukluk hayalleri tekrar canlanmakta ve çocuk da hayallerinin tekrar canlanmasına şaşmaktadır. Bu durumdan Avcı (2011), insanın ne kadar büyürse büyüsün, çocuksu bir tarafının kaldığını ve hayal kurma gücünü asla kaybetmeyeceği iletisine ulaşmıştır. Dahası Var, Avcı (2011) ve Yakar’ın (2011) bu şiirden çıkardığı ortak ileti anne sevgisidir. Bayram Günü şiirinde Bayramların mutluluk kaynağı olduğu iletisi Avcı (2011) ve Yakar’ın (2011) şiirden çıkardığı ortak iletidir. Avcı (2011) “göklerin armağanı” ifadesinden bayramların ilahi yönünün olduğu iletisine ulaşmıştır. Bayrağımın Türküsü şiirinde Bayrağın millet için maddi manevi değeri olduğu iletisi Avcı (2011), Yakar (2011) ve Demiryürek (2015) tarafından ulaşılan iletidir. Demiryürek (2015) bayrak ve vatan sevgisinin yanında bu şiirin süs/süslemeyle alakalı kavramları barındırmasından dolayı estetik değeri ilettiğini düşünmektedir. Günler Kardan Bir Yumak şiirinde Yakar (2011), Avcı (2011) ve Demiryürek (2015) bu şiirden çalışmanın ve zamanın önemli olduğu iletisini çıkarmışlardır. Ay Şarkıları Avcı (2011) ve Yakar (2011) bu şiirden yoksul insanlara yardım etme iletisini çıkarırken Demiryürek (2015) anne sevgisi ve estetik iletilerini çıkarmıştır.

“Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan” adlı şiir kitabının tamamı kuşlar ve kuş sevgisi üzerinedir. Çocuk okurda en çok hayal ve düş gücüne katkıda bulunur. "Annelik" şiirlerde karşımıza çıkan önemli unsurlarındandır. Doğaya, kültürel zenginliklere, yaşama sevincine, sorgulama yapmayı, çocuğa ve çocukluğa önem vermek, hayvanları sevmek ileti konularındandır. Sevgiye ve aşka, iyiliğe, paylaşmaya, mutluluğa, yardımsever olmak, zamana, adalete, inanca, barış içinde olmak çocukları önemseyen diğer eğitsel ileti konulardır.

“Kuşlar da Kaderle Uçar” şiirinde kâinattaki her varlığı Allah’ın yarattığı iletisi Avcı (2011), Yakar (2011) ve Demiryürek (2015)’te ortakken Avcı (2011) ve Demiryürek (2015) yukarıdaki iletiye ek olarak kader inancı iletisini de çıkarmıştır. Bulut kuş, bu şiirden Avcı (2011) kuş sevgisi iletisini, Yakar (2011) dua etme iletisini çıkarmıştır. Uçan Bir Kuşa Bakınca Avcı (2011) ve Yakar (2011) bu şiirden kuş sevgisi iletisini çıkarmışlardır. İyilik Şarkıları Bu şiirden Avcı (2011) iyilik yapma iletisini çıkarırken, Yakar (2011) kuş sevgisi iletisini

çıkarmıştır. Kuş İşleri Bu şiirden Avcı (2011) ve Yakar (2011) meleklerin merhametli varlıklar olduğu iletisini çıkarırken, Demiryürek (2015) bu şiirde “anne” kavramı üzerinden sevgi ve merhamet iletilerine ulaşmıştır. Kelebek Bu şiirden Avcı (2011) ve Yakar (2011) kelebeklerin kıymetli olduğu iletisini çıkarmışlardır. “Kuşlar Türkü Söyleyince” şiirinden Avcı (2011) ve Yakar (2011) kuş sevgisi iletisine ulaşmışlardır.

“Harflerin Kardeşliği” adlı şiir kitabı, sosyal konulara en çok değinen kitaptır. Kitapta, çocuklarda geliştirecek en önemli konu çocuğa ve çocukluğa hissettirilen iletilerdir. Kitap çocuğun bakış açısını çok güzel yansıtır ve çocukluğun güzelliklerini, masumiyetini, çocukluğa özlemi bize hissettirir. Kitapta sorgulama yapmak karşımıza sıkça çıkar. Yine eşitlik vurgusu kitapta hissettirilmiştir. Yoksul insanlara, hakka ve adalete, kardeşlik belirgin şekilde hissedilen eğitsel iletilerdir. Anneye, paylaşmaya, mutluluğa, yaşama sevincine, kültürel zenginliklere, doğruluğa, barışa, aile bireylerine, özgürlüğe, dilsel, hayvanlara değer vermek kitapta karşımıza çıkan diğer ileti konularındandır.

Avcı (2011) ve Yakar (2011) öğrenmek için soru sormak gerektiği iletisine ulaşmıştır. Avcı (2011), çocukların bazı sorularının cevapsız bırakılmasının onların bazı yönlerden eksik olarak büyümesine neden olacağı, çocukların büyüdükçe zorlu gerçeklerle karşılaşacağı, çocuğun kendi haklarını bilmesi gerektiği iletilerine ulaşmıştır. Demiryürek (2015) ise “çocuk hakları” iletisine ulaşmıştır.

“Okula Giden Kedi” isimli şiir kitabı, “okumaya önem vermek” ve okuma kültürü edinme iletilere en çok bu kitapta yer vermiştir. “Okula Giden Kedi” isimli kitabıyla çocukları, hayvanları ve bitkileri Şiir Okulu’na çağırıyor. Şiirlerinde anne, baba, dede, çocuk dörtgeni ve kediler sıklıkla yer alır. Kitapta çocuklar için en önemli konu sorgulamaktır. Kitapta çocuklar açısından önemli eğitsel ileteler konuları ise şöyledir: okula, anneye, emeğe ve çalışkanlığa, düş gücüne, aile bireylerine, okumaya, kitaba, iyiliğe, doğruluğa, yaşama sevincine, hayvanlara, paylaşımcı olmak konularındadır. Yalnız bu kitapta yer alan önemli eğitsel ileti konuları ise şunlardır: okula, okumaya, kitaba önem vermek eğitsel iletilerdir. Adından da anlaşılacağı üzere bol sorulu, bol okuma, okul, kitap sevgisi barındıran bir şiir kitabıdır.

“Dünyanın En Güzel Yeri” adlı şiir kitabı çocuklarda en çok düş gücü ve hayal kurmak iletilerine sıkça yer verir. Dünyanın En Güzel Yeri’ni okurken, yıldızlara doğru yol alan bir yolcu gibi hissettirir kendini. Çocukların dünyasının ne kadar gerçek ve sevgi dolu olduğuna bir kez daha tanık olursunuz kitapta Çocuklar, çokça soru sorarlar, bin bir cevap beklerler. “Anne ben/Balıkların uykusu muyum?” diyerek girerler uykunun fantastik dünyasına. Çocuğun dünyasına gitmenin ilk şartı içimizdeki çocuğa kulak vermektir. Doğayı sevmek, sorgulama yapmak, zamanı iyi kullanmak da dikkat çeken diğer ileti konulardır. Kitap eğitsel iletiyi geliştiren konu çeşitliliği en fazla olan kitaplardan biridir. Kitapta iyiliğe, anneye, barışa, yoksul insanlara, aile bireylerine, kardeşliğe, dostluğa, çocuğa, paylaşmaya, emeğe ve çalışkanlığa, hayvanlara, arkadaşlığa, yaşama sevincine, doğruluğa, kültürel zenginliklere, mutluluğa duyarlık geliştirecek bölümler de mevcuttur.

En Büyük İyilik şiirinden Avcı (2011) ve Yakar (2011) iyiliğin önemli olduğu iletilerini çıkarmıştır. İyi Yaşamak şiirinde Avcı ve Yakar bu şiirden iyiliğin önemli olduğu iletilerini çıkarmıştır. Ayrıca Avcı hayatın çocuk oyunlarına benzemeyen bir oyun olduğu, başkasının elinden tutabilmek için önce kendimizin ayakta durabilmeyi başarması gerektiği ve erdemli olma iletilerine ulaşmıştır.

İncelenen kitaplardaki iletilere bakıldığı zaman kitaplarda, “hayal ve düş gücü” en çok karşımıza çıkan konudur. Bu durum Mustafa Ruhi Şirin’in, çocuk kitabı yazarken çocuğu önemseyişinin, onun dünyasından hayata baktığının en önemli işareti sayılabilir. Hayalleri ve düşleri elinden alınmış bir çocuğun çocukluğu eksiktir. Hayal ve düş gücü gelişen bir çocuk aynı zamanda yaratıcılığı gelişmiş bir çocuktur. Yazar, bazen rüyalarla bazen hayvanları ve bitkileri konuşturarak bazen fantastik düşüncelerle düşsel unsurları bize ulaştırır. Fakat bunu yaparken bir yanı da gerçeklikten sıyrılamaz. Gerçekle düş arasındaki dengeyi çocuklara hissettirir. Şirin’in kitaplarında en çok karşımıza çıkan diğer ileti sorgulamadır. Şirin’in kitapları sorularla, sorgularla doludur. Hayata, insana, doğaya, büyümeye, çocukluğa dair sorularla, çocukları düşünen birey olarak hayata hazırlar. Şirin sorduğu soruların cevabını çocuklara bırakır ve yalnız onları düşünmeye sevk eder. Bu tavrıyla öğretici olma niteliğini taşımaz. Şirin, çocuklara vermek istediği mesajları sezdirir ve cevapları onların bulmasını sağlar

ve kalıcı olması açısından da olması gereken bir tutumdur Şirin'in eserleri çocuğa ve çocukluğa olan bağı sıkça hissettirir.

Şirin'in masal ve şiir kitapları hakkındaki tespitleri şöyle sıralanabilir:

- Şirin, masallarının büyük çoğunluğunda çocukluk anılarından faydalanmıştır. Özellikle anne sevgisi, onun eserlerinde sıklıkla kullanılır.
- Geçmişe dönük bir anlatım tarzını benimsemiştir. Çocukluk günlerinde yaşadığı olayları bugünden izleyerek anlatır. Unutamadığı ya da özellikle vurgulamak istediği bölümleri rahatlıkla anlatır.
- Çocuk soruları, tekerlemeler, rüya, düş ve hayaller onun eserlerinde son derece yoğun olarak kullanılır.
- Hayvan sevgisi ve özellikle kuş sevgisi, neredeyse bütün eserlerinde görülmektedir. "Bir Şemsiyem Olsa Kuşlar"dan kitabının tamamı kuş şiirlerinden oluşmaktadır.
- Mustafa Ruhi Şirin, eserlerinde geleneksel anlatımdan faydalanmaktadır.
- Çocukluğa ait öğeleri, eserlerinde çocuk dili ve çocuk saflığıyla anlatmıştır.

Aynı kitabın "Kuyruksuz Kalan Tilki" masalında vefasızlık etmektedir ve verdiği sözü tutmaz, yalan söyler. Keloğlan'ın bu davranışı okuyucuyu olumsuz olarak etkileyebilir.

Kitabın "Kırkıncı Kardeş" isimli masalında da Keloğlan bir devle mücadele etmektedir. Dev masalın başından beri onlara bir kötülükte bulunmaz. Kendisine herhangi bir kötülüğü dokunmayan devi ödül için yaşatma imkânı varken, öldürmesi bu masalı olumsuz etkileyebilir.

Bütün bunlarla birlikte Şirin'in "Mavi Rüyalara Gören Çocuk" isimli masal kitabında tespit edilen bazı olumsuzluklar da vardır. Masal kitabı, Keloğlan'ın ana karakter olarak yer aldığı on keloğlan masalından oluşmaktadır. Geleneksel Keloğlan tiplemesinden dolayı bu masal kitabında da Keloğlan zeki, kıvrak, sorunları farklı yolla çözen biri olarak karşımıza çıkar. Keloğlan etrafındaki kişilere öyle oyunlar oynar ki onları çaresiz bırakır. Kitapta bunu yaparken Keloğlan'ın yalan söyleyerek insanları oyuna düşürdüğü görülmektedir. Kitabın "Mavi Rüyalara Gören Çocuk" masalında Keloğlan, kırk kuşunu çalan haramilere

karşı yalan söyleyerek haramilerin iyi niyetinden faydalanması, kendini Keloğlan'la özdeşleştirecek çocuklar açısından olumsuz etkileyebilir.

Öneriler

Toplumsal değerleri benimsemiş, insan ilişkilerine önem veren, okumaya, ulusal ve evrensel değerlerin önemini bilen bireyler yetiştirmek her toplumun ilk önceliğidir. Bunun gerçekleştirilmesi için kitapların çocuk üzerinde bıraktığı etkilerden faydalanmak gerekir. Mustafa Ruhi Şirin'in eserlerinde “*okumaya önem vermek*” eğitsel iletisi sık karşılaşılan iletilerden biridir. Bu anlamda yazar ile ilgili araştırma yapmak isteyen araştırmacılar yazarın kitaplarını “*okuma kültürü edindirme*” bağlamında inceleyebilir. Çocuk kitaplarının çocuğa istedik davranışlar kazandırma sürecinde önemli bir yeri vardır.

Şirin'in masal ve çocuk şiiri kitaplarından yola çıkarak şu önerilerde bulunulabilir:

Mustafa Ruhi Şirin'in çocuklara yönelik kitapları, eğitsel ileteler bakımından oldukça zengindir. Bu yönüyle çocuğa olumlu davranışlar kazandırmada Şirin'in çocuk kitaplarından yararlanılabilir. Nitelikli çocuk kitaplarıyla çocuk hem okuma alışkanlığı kazanır hem de olumlu davranışlar edinebilir. Yazarın çocuklara yönelik kitapları, yalın dili ve akıcılığı ile okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde çocuklar için yararlı olabilir. Ebeveynler ve öğretmenler, çocuğa okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde çocuk edebiyatının nitelikli örnekleri arasında sayılabilecek eserler veren Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk kitaplarını okuyarak faydalanabilirler ve eserlerin tanıtımı, tiyatro çalışmaları öğretmenler tarafından yapılabilir. Şirin'in bütün eserleri çocuğun bakış açısından incelenebilir. Çocuklara yarışmalar düzenlenebilir ve çocuklar tarafından okunması teşvik edilmelidir. Mustafa Ruhi Şirin'in; deneme, mektup, hikâye gibi farklı türlerdeki eserleri incelenebilir.

Kaynaklar

- Akçay, S. (2015). *Samed Behrengi'nin hikâyelerindeki eğitsel iletiler üzerine bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Altunışık, R., Çoşkun, R., Yıldırım, E. ve Bayraktaroğlu, S. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (6.Baskı). Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Arseven, T. (2005). Mesaj açısından çocuk kitapları. *Hece Dergisi*, 9(104- 105), 46-51.
- Avcı, M. S. (2011). *Mustafa Ruhi Şirin'in çocuğa yönelik eserlerinin eğitsel açıdan incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Aytaş, G. ve Yalçın, A. (2008). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Barış, G. (2011). *Gülten Dayıoğlu'nun çocuk romanlarındaki eğitsel iletiler* (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Beyreli, L., Çetindağ, Z. ve Celepoğlu, A. (2005). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Bilgen Y. D. (2017). *1970- 2015 Yılları arasında yayımlanan çocuk şiir kitaplarındaki söz varlığı* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Canatak, A. M. (2011). İbrahim Alaettin'in (Gövsa) çocuk şiirleri adlı eserinin çocuk edebiyatındaki yeri. *Turkish Studies*, 6(2), 287-296.
- Cesur, E. (2015). *Mavisel Yener'in çocuklara yönelik öykülerindeki eğitsel iletiler üzerine bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Dayıoğlu, G. (1987). Çocuk yayınları. *Çocuk Yayınları Sempozyumu* (s. 15-25). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

- Demirel, Ş., Uludağ, M., Tozlu, N., Seven, S. ve Çeçen, M. (2011). *Edebi metinlerle çocuk edebiyatında türler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dilçin, C. (2004). *Örneklerle Türk şiir bilgisi*. Ankara: TDK.
- Dilidüzgün, S. (1996). *Çağdaş çocuk yazını*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Enginün, İ. (1985). Çocuk edebiyatına toplu bir bakış. *Türk Dili Dergisi*, 49(400), 186-194.
- Erdi, A. (2008). *Türkiye’de 1980-1985 ve 2000-2005 yılları arasındaki çocuk kitaplarında eğitsel iletiler (Karşılaştırmalı bir çalışma)* (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ergin, A. (2012). *Eğitimde etkili iletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Güleryüz, H. (2002). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Gülgönül, B. (2014). *Bilgin Adalı’nın hikâye ve romanlarında yer alan eğitsel iletiler* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Işık, M. (2017). *Karakter eğitimi açısından Mevlâna İdris Zengin’in hikâye ve masallarında eğitsel iletiler* (Yüksek Lisans Tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rize.
- İleri, C. (1998). Şiir bilgisi. İçinde Z. Güneş (Ed.). *Edebiyat bilgi ve kuramları* (s. 77- 108). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kaplan, K. (2013). *Hidayet Karakuş’un roman ve hikâyelerinde yer alan eğitsel iletiler* (Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Karahanoğlu, E. (2017). *Sevinç Kuşoğlu’nun çocuk kitaplarında yer alan eğitsel iletiler* (Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Uşak.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 5(3), 463-475.
- Karagözoğlu M. (2010) *Mustafa Ruhi Şirin’in çocuk edebiyatına dair görüşleri ve eserleri* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Kavak, S. (2018). *Koray Avcı Çakman'ın hikâyelerindeki eğitsel iletiler üzerine bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Kaya, Z. (2007). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin türsel/yazınsal niteliği. İçinde S. Sever (Yay. haz.). 2. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (ss. 83-90). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kıbrıs, İ. (2000). *Uygulamalı çocuk edebiyatı*. Ankara: Eylül Kitap ve Yayınevi.
- Kıbrıs, İ. (2010). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Köse, S. (2011). *Muzaffer İzgü'nün "anneannemin akıl almaz maceraları" serisindeki eğitsel iletiler* (Yüksek Lisans Tezi). Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Meydan Larousse, (1981). *Çocuklar için edebiyat* (Cilt 3). İstanbul. Nadir Kitap.
- Lincoln, Y. S., ve Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills: CA: Sage Publications, Inc.
- Merriam, S. (2018). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. San Francisco: CA: Jossey-Bass.
- Oflaz, A. (2017). *Zebercet Coşkun'un derleme ve yazma masallarının eğitsel iletiler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Oğuzkan, F. (2001). *Çocuk edebiyatı*. Ankara, Anı Yayıncılık.
- Oğuzkan, F. (1979). Dünyada ve bizde çocuk edebiyatının gelişmesine toplu bir bakış. *Türk Dili Dergisi*, 331, 261–285.
- Oğuzkan, F. (2013). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özaslan, P. (2012). *Muzaffer İzgü'nün çocuklara yönelik hikâye ve romanlarındaki eğitsel iletiler* (Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Özdemir, E. (1983). *Yazı ve yazınsal türler*. İstanbul: Varlık Yayınları.

- Özdemir, E. (2011). *Eleştirel okuma*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özdemir, G. (2008). *Sevim Ak'ın hikâye ve romanlarında yer alan eğitsel iletiler*. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Özen, H. (1996). Dağlıyor dağarcığımızı dağarcığıyla Dağlarca: Söyleşi. *TÖMER Çeviri Dergisi*, 3(9), 102-111.
- Özkırımlı, A. (1990). *Türk edebiyatı ansiklopedisi*. (Cilt 5), İstanbul: Cem Yayınevi.
- Püsküllüoğlu, A. (2009). *İlköğretim 6., 7., 8. sınıflar için Türkçe sözlük*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Russell, D. L. (1991). *Literature for children*. NY: Longman.
- Sakaoğlu, S. (1999). *Masal araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sarıyüce, H. L. (2012). *Türk çocuk ve gençlik edebiyatı ansiklopedisi I-II*. İstanbul: Nar Yayınevi.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. İstanbul: Kök Yayınevi.
- Sever, S. (2009). Çocuk kitaplarında bulunması gereken temel özellikler. İçinde S. Sever, S. Dilidüzgün, N. Neydim ve C. Aslan. *İlköğretimde çocuk edebiyatı* (s. 52). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
- Sever, S. (2012). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Sever, S. (2013). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. (2013). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şimşek, T. (2007). *Çocuk edebiyatı, Türk edebiyatı tarihi* (2. Baskı). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Şimşek, T. (2011). *Kuramdan uygulamaya el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şimşek, T. (2012). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şimşek, T. (2016). *Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.

- Şirin, M. R. (1998a). *99 soruda çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, M. R. (1998b). *Çocuk yüzlü yazılar*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (2006a). *Çocuğa adanmış konuşmalar*. İstanbul: İz Yayınları.
- Şirin, M. R. (2006d). *Hayat gibi*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (2007a). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (2007b). *Çocuk edebiyatı kültürü*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (2007c). *Masal atlası*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Taşkıran, E. (2015). *Mustafa Ruhi Şirin'in masallarında ve öykülerinde eğitsel iletiler* (Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Tekin, A. (2018). *Aytül Akal'ın çocuk kitaplarının eğitsel iletiler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tezel, N. (2009). *Türk masalları*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Tür, G. ve Turla, A. (2005). *Okul öncesinde çocuk, edebiyat ve kitap*. İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ural, O. (1979). *Şiirlerde çocuk - çocuk konulu şiirlerden seçmeler*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Yakar, Y. M. (2011). *Mustafa Ruhi Şirin'in Türk çocuk edebiyatındaki yeri ve eserlerinin eğitsel değeri üzerine bir inceleme* (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2002). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yağmur, S., Aytan, T. (2018). Mustafa Ruhi Şirin'in eserleri üzerine yapılan lisansüstü tezlere yönelik bir değerlendirme (Eğitsel iletiler örnekleme). *International Journal of Social Science Research* (Araştırma Makalesi) 8(1), 62-82. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Yardımcı, M. ve Tuncer, H. (2002). *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. Ankara: Ürün Yayınları
- Yılar, Ö. ve Turan, L. (Ed.) (2010). *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, S. (2007). *Muzaffer İzgü'nün çocuk romanlarının tema, eğitsel iletiler ve dil yönünden 10-12 yaş grubu çocuklarına uygunluğu* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Ekler

Mustafa Ruhi Şirin'in Hayatı ve Eserleri

Mustafa Ruhi Şirin'in hayatı

Mustafa Ruhi Şirin 1955 yılında, Trabzon'da doğdu. İlkokulunu Uğurlu İlkokulu'nda 1967 yılında, lise öğrenimini ise Of Lisesi'nde 1973 yılında tamamladı. Üniversiteyi ise Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu'nun Radyo Televizyon Program Uzmanlığı Bölümü'nde 1978'de bitirdi. Önce 1976'da TUSAŞ'ta, sonra 1977'de TRT'nin Ankara biriminde çalıştı. TRT'nin açtığı prodüktörlük sınavı ile 1981 yılında İstanbul Radyosu'na atandı. Burada kültür ve eğitim programları hazırladı. 1984 yılında İstanbul Radyosu Çocuk Yayınları Şef Prodüktörlüğü kadrosu ile çocuk yayınlarını yönetti. 1985 ile 1993 yılları arasında Eğitim Kültür Yayınları'nda Müdür Yardımcılığı yaptı. 1993 ile 1998 yılları arasında ise Denetim ve Redaksiyon Müdürlüğü görevinde çalıştı. 1986-1990 yıllarında TRT'nin televizyon programlarında çocuk programlarına danışmanlık yaptı.

RTÜK tarafından 22 Nisan, 28 Ağustos ve 18 Kasım 2003 tarihlerinde yapılan TRT Genel Müdürlüğü adaylığı seçiminde üç kez atanacak üç aday arasında yer aldı. İstanbul Üniversitesi Radyo ve Televizyon Meslek Yüksek Okulu'nda iletişim alanında 1986-1991 eğitim ve öğretim dönemlerinde ders anlattı. 2007-2008 öğretim yıllarında ise Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü'nde Çocuk Edebiyatı dersleri verdi. İstanbul Ticaret Üniversitesi'nde Toplum ve Medeniyet Dersi'nin Çocuk ve Medeniyet bölümünü 2014'ten bu yana sürdürmektedir. 35 yıl çalıştığı TRT'den 1 Aralık 2011 tarihinde emekliye ayrılmıştır; sürekli basın kartı sahibidir.

1990 yılında Çocuk Vakfı'nı kurdu. Kültür Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Devlet Plânlama Teşkilatı, T.C. Hükümeti İnsan Hakları On Yılı Eğitim Programı, Adalet Bakanlığı ve Üniversitelerde jüri üyeliği, danışma kurulu üyeliği, komisyon üyeliği ve müzakereci görevlerinde bulundu.

Okuyan Şehir Sakarya (2005, 2006, 2007) projesini oluşturdu. Çocuk Vakfı'nın 2007'de hazırladığı Türk Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatının Dünya Dillerine Çevrilmesi Projesi'nin Türkiye editörlüğünü sürdürüyor. Şubat 2004-29 Kasım 2005 tarihleri arasında Millî Eğitim Bakanlığı Çocuk Yayınları Danışma ve Yayın Kurulu Başkanlığı döneminde, 100 Temel Eser konusunda Bakanlıkla yaşanan görüş ayrılığı sonrasında, 8 kurul üyesiyle beraber bu görevden istifa etti. Çocuk Vakfı adına ASPB Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu Üyeliği görevinde bulundu (2012).

Mustafa Ruhi Şirin, Kültür Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Devlet Plânlama Teşkilatı ve Üniversitelerde jüri üyeliği, danışma kurulu üyeliği, komisyon üyeliği ve müzakerecilik görevleri yapmıştır. T.C. Hükümeti İnsan Hakları On Yılı Eğitim Programı çalışmalarında bulunmuştur. Şirin'in çocuk edebiyatı alanında derlemecilik yönü de bulunur.

Eserleri

Yetişkinler için yazdığı eserler

- Çocuk Yüzlü Yazılar – Deneme - İstanbul: İz Yayıncılık, 1996.
- Rüya Saati –Şiir-İstanbul: İz Yayıncılık, 1998.
- Televizyon Çocuk ve Aile –Yeni çocukluğun televizyon sarmalı-İstanbul: İz Yayıncılık, 1998.
- Çocukluğun Kozası –Ve kültür ve kitap ve edebiyat-Araştırma-İstanbul: İz yayıncılık, 1998.
- Masal Atlası –Masal edebiyatı kültürü üzerine yazılar-Araştırma-İstanbul: İz Yayıncılık, 1998.
- Gösteri Çağı Çocukları –İletişim toplumunda medya sarmalı-İstanbul: İz Yayıncılık, 1999.
- Kuşatılmış Çocukluğun Öyküsü –Modern çocuk kültürü sarmalı-İstanbul: İz Yayıncılık, 1999.
- Çocuğa Adanmış Konuşmalar –Söyleşi-İstanbul: İz Yayıncılık, 1998.
- Hayat Gibi - Günlük-İstanbul: İz Yayıncılık, 2001.
- Yıldız Sayan Ağaç –Toplu şiirler-İstanbul: İz Yayıncılık, 2002.

- Dünya Bir Lunapark –Şiir-İstanbul: İz Yayıncılık, 2006.
- Dersimiz Çocuk - Çocuk üzerine düşünce yazıları- İstanbul: İz Yayıncılık, 2006.
- Çocuk Hep Çocuk - Çocuk ödevi için küçük notlar- İstanbul: İz Yayıncılık, 2006.
- Çocuk Edebiyatı Kültürü Okuma alışkanlığı ve medya sarmalı- Araştırma-Ankara: Kök Yayıncılık, 2007.
- Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış –Çocuk edebiyatı nedir ne değildir? -Eleştiri –Ankara: Kök Yayıncılık, 2007.
- Güneş Yol Yapan Çocuk/ Cahit Zarifoğlu Kitabı. İstanbul: İz Yayıncılık, 2013.
- Oyuncak Tren/ Sedat Umran Kitabı Hazırlayan: Mustafa Ruhi Şirin İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, Nisan 2013 (100 adet özel baskı).
- Çocuğa Adanmış Konuşmalar/ Medeniyet, Çocuk Hakları ve Medya 1 - Söyleşi- İstanbul: İz Yayıncılık, 2015.
- Çocuğa Adanmış Konuşmalar/ Okuma Kültürü ve Çocuk Edebiyatı 2 – Söyleşi- İstanbul: İz Yayıncılık, 2015.
- Çocuk, Çocukluk ve Çocuk Edebiyatı Eleştiri-İstanbul, Kapı Yayınları, 2016.

Çocuk kitapları

- Bülbül ile Leylek, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 1992 (Resimleyen: Mustafa Delioğlu).
- Keloğlan'ın Oyunu, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 1992 (Resimleyen: Emel Kehri).
- Kuş Ağacı, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 1992 (Resimleyen: Nazan Erkmen).
- Aslan Kuş, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 1998 (Resimleyen: Necdet Yılmaz).
- Martıcık, Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Çocuk Kitapları Dizisi, Haziran 1998 (Resimleyen: Süleyman Karaoğlu).

- Ali Cengiz Oyunu, İstanbul: Erdem Yayınları, 1988 (Resimleyen: Reha Yalnızcık).
- Keloğlan'ın Tilkisi, İstanbul: Erdem Yayınları, 1988 (Resimleyen: Reha Yalnızcık).
- Açıl Sofram Açıl, İstanbul: Erdem Yayınları, 1988 (Resimleyen: Reha Yalnızcık).
- Keloğlan ile Kırk Haramiler, İstanbul: Erdem Yayınları, 1988 (Resimleyen: Reha Yalnızcık).
- Keloğlan İki Padişah Arasında, İstanbul: Erdem Yayınları, 1988 (Resimleyen: Reha Yalnızcık).
- Keloğlan'ın Uykusu, İstanbul: Erdem Yayınları, 1988 (Resimleyen: Reha Yalnızcık).
- Masal Mektuplar -Mektup- (1. Baskı Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, Mayıs 1983) Ankara: Kök Yayıncılık, 2007 (Resimleyen: Ferit Avcı).
- Gökyüzü Çiçekleri -Şiir- Ankara: Kök Yayıncılık, 2006 (Resimleyen: Şahin Erkoçak).
- Guguklu Saatin Kumrusu -Sanat masalı- Ankara: Kök Yayıncılık, 2006 (Resimleyen: Osman Kehri).
- Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan -Şiir- Ankara: Kök Yayıncılık, 2004 (Kitabın 1. baskısı 1990 yılında Beyan Yayınları; 2. baskısı Ekim 1991'de Çocuk Vakfı Yayınları tarafından Çocuk Kalbimdeki Kuş adıyla yayımlanmıştır.) (Resimleyen: Ülkü Ovat-Ümit Ögmel).
- Geceleri Mızıka Çalan Kedi -Öykü- Ankara: Kök Yayıncılık, 2006 (Resimleyen: Ferit Avcı).
- Aşk Olsun Çocuğum Aşk Olsun -Çocuk felsefesi üzerine şiirli denemeler- Ankara: Kök Yayıncılık, 2006 (Resimleyen: Osman Kehri).
- Mavi Rüyalara Gören Çocuk -Keloğlan Masalları- Ankara Kök Yayıncılık, 2006 (Resimleyen: Mustafa Delioğlu).
- Dünya Kardeş Sobe -Hayal mektuplar- Ankara: Kök Yayıncılık, 2006 (Resimleyen: Sibel Demirtaş).

- Kar Altında Bir Kelebek -Şiirli geçmiş zaman masalları- (1. baskı Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları 1988) Ankara: Kök Yayıncılık, 2007 (Resimleyen: Osman Kehri).
- Dünyaya Gülen Adam -Şiirli Nasreddin Hoca Fıkraları- Resimleyen: Ferit Avcı. Ankara: Kök Yayıncılık, 2007.
- Her Çocuğun Bir Yıldızı Var -Öykü- Ankara: Kök Yayıncılık, 2007 (Resimleyen: Füsun İyicil).
- Okula Giden Kedi -Şiir- Ankara: Kök Yayıncılık, 2012 (Resimleyen: Ferit Avcı).
- Dünyanın En Güzel Yeri -Şiir- Ankara: Kök Yayıncılık, 2012 (Resimleyen: Ferit Avcı).
- Harflerin Kardeşliği -Şiir- Ankara: Kök Yayıncılık, 2012 (Resimleyen: Ferit Avcı).
- Sihirli Gömlek, İstanbul: Nar Yayınları, 2015 (Resimleyen: Osman Kehri).
- Mavi Rüyalara Gören Çocuk, İstanbul: Nar Yayınları, 2015 (Resimleyen: Serap Deliorman).
- Kırk Birinci Gün, İstanbul: Nar Yayınları, 2015 (Resimleyen: Soner Hizarcı).
- Horozlu Çocuk, İstanbul: Nar Yayınları, 2015 (Resimleyen: Nurten Deliorman).
- Keloğlan'ın Sevinci, İstanbul: Nar Yayınları, 2015 (Resimleyen: Emel Kehri).
- Martı ile Tilki, İstanbul: Nar Yayınları, 2015 (Resimleyen: Cenay Bayülgen).
- Guguklu Saatin Kumrusu, İstanbul: Nar Yayınları, 2015 (Resimleyen: Nazan Erkmen).

Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler

Adı soyadı: Meral YATIR

Doğum tarihi: 22/05/1984

Doğum yeri: Denizli / Merkez

Adres: Yıldırım Beyazıt mh. Erdoğan Atasoy cad. Kılıç sitesi A Blok/4
Kat:4 Daire:12 Kütahya / Merkez

Öğrenim Durumu

1998-2001: Mehmet Akif Ersoy Lisesi

2002-2009: Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi/Kamu Yönetimi
Bölümü

2011-2015: Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi/Türkçe Eğitimi
Bölümü

2015-2018: Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve
Sosyal Bilgiler Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

İş Deneyimi

2015- Devam ediliyor: T.C. MEB Türkçe Öğretmeni